

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ
ТА БІЗНЕСУ**

Кафедра фінансів, банківської та страхової справи

ДАНИЛЕНКО РОМАН ВІКТОРОВИЧ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
НА ПІДПРИЄМСТВІ**

(на прикладі ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»)

Група: Е-12-23-М1ООП (2.0з)

Спеціальність: «Облік і оподаткування»

Спеціалізація: -

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.*

_____ Даниленко Р.В.

Науковий керівник _____ к.е.н., доцент Цімошинська О.В.

Допущено до захисту ЕК

Завідувач кафедри _____ д.е.н., професор Кришталь Г.О.

Київ 2026

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота виконана Даниленко Р.В.

Назва кваліфікаційної роботи: «Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту основних засобів на підприємстві». Спеціальність 071 «Облік і оподаткування».

Об'єкт кваліфікаційної роботи – процес обліку, аналізу та аудиту операцій з основними засобами на ТОВ «Крок-Укралізбуд».

Предметом кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад обліку, аналізу та аудиту наявності, руху та використання основних засобів на ТОВ «Крок-Укралізбуд».

Метою кваліфікаційної роботи є розроблення й вдосконалення науково-методичних і практичних засад обліку, аналізу та аудиту операцій з основними засобами на підприємстві.

За результатами дослідження розроблено рекомендації щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів. Розроблені документи: план і програма аудиту основних засобів, тест внутрішнього контролю основних засобів, класифікатор джерел інформації для проведення аудиту основних засобів на підприємстві, класифікатор типових помилок, які найчастіше зустрічаються під час аудиту основних засобів підприємства. Крім того, запропоновано методику економічного аналізу основних засобів підприємства, що позитивно вплине на процес управління підприємством та його фінансові результати.

Ключові слова: основні засоби, підприємство, облік, аналіз, аудит. Рік виконання кваліфікаційної роботи 2025.

ANNOTATION

Qualification work was performed by Danylenko R.V.

Title of the thesis: “Organizational and methodological principles of accounting, analysis and audit of fixed assets at the enterprise”. Specialty 071 “Accounting and taxation”.

The object of the qualification work is the process of accounting, analysis and audit of operations with fixed assets at Krok-Ukralizbud LLC.

The subject of the qualification work is a set of theoretical, methodological and practical principles of accounting, analysis and audit of the availability, movement and use of fixed assets at Krok-Ukralizbud LLC.

The purpose of the qualification work is to develop and improve the scientific, methodological and practical principles of accounting, analysis and audit of operations with fixed assets at the enterprise.

Based on the results of the study, recommendations were developed for improving the accounting, analysis and audit of fixed assets. Developed documents: plan and program of fixed assets audit, internal control test of fixed assets, classifier of information sources for conducting an audit of fixed assets at the enterprise, classifier of typical errors that are most often encountered during the audit of fixed assets of the enterprise. In addition, a methodology for economic analysis of fixed assets of the enterprise is proposed, which will positively affect the process of enterprise management and its financial results.

Keywords: fixed assets, enterprise, accounting, analysis, audit. Year of completion of qualification work 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ 1. Теоретико-правові основи функціонування основних засобів	
1.1. Економічна природа основних засобів та принципи їх оцінювання.....	12
1.2. Система класифікації основних засобів підприємства.....	28
1.3. Аналіз наукових джерел і нормативно-правових актів щодо обліку та аудиту операцій з основними засобами.....	35
Висновки до розділу 1	42
Розділ 2. Організація та методика бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»	44
2.1. Особливості побудови облікової системи на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».....	44
2.2. Відображення основних засобів у фінансовому обліку ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».....	53
2.3. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі управління основними засобами підприємства.....	73
Висновки до розділу 2	82
Розділ 3. Аналітична оцінка ефективності використання основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»	84
3.1. Дослідження ключових показників діяльності підприємства.....	84
3.2. Розроблення методичного підходу до економічного аналізу основних засобів.....	102
3.3. Визначення ефективності використання основних засобів та їх впливу на результати господарської діяльності.....	112
Висновки до розділу 3	119
Розділ 4. Організація та методичні аспекти аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»	120
4.1. Вплив системи аудиту в Україні на формування внутрішнього контролю підприємства.....	120
4.2. Організаційні засади проведення аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».....	126

4.3. Методичні прийоми аудиту основних засобів на підприємстві.....	134
Висновки до розділу 4.....	142
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	144
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	148
ДОДАТКИ.....	155

ВСТУП

Діяльність сучасних суб'єктів господарювання неможлива без ефективного використання основних засобів, які становлять одну з ключових складових матеріально-технічної бази підприємства та є фундаментом його виробничого потенціалу. Саме основні засоби забезпечують безперервність виробничого процесу, формують базу для створення нової вартості й визначають рівень конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Проте нерациональне використання, зношеність або несвоєчасне оновлення основних засобів негативно позначаються на результатах господарської діяльності, знижують продуктивність праці, рентабельність виробництва й фінансову стабільність підприємства. Відповідно, належно організований облік, глибокий економічний аналіз та якісний аудит основних засобів є необхідними передумовами для формування достовірної інформації, що використовується керівництвом, інвесторами та іншими стейкхолдерами при ухваленні управлінських рішень.

З огляду на це, питання удосконалення обліку, аналізу та аудиту основних засобів мають не лише теоретичне, а й практичне значення. Їх вивчення забезпечує розуміння сутності й ролі основних засобів у системі управління підприємством, сприяє підвищенню ефективності їх використання та раціоналізації фінансових потоків. Саме тому дана тема є надзвичайно актуальною, а дослідження має цільову спрямованість на виявлення і розв'язання практичних проблем у цій сфері.

Проведене в межах кваліфікаційної роботи дослідження теоретичних основ і практичних аспектів організації, методики обліку, аналізу й аудиту операцій з основними засобами дало змогу ідентифікувати низку проблем, що перешкоджають ефективному їх використанню. Серед найбільш суттєвих варто відзначити: відсутність єдності у підходах до визначення економічної сутності основних засобів, недосконалість їх класифікації, розбіжності між бухгалтерським і податковим обліком у частині нарахування амортизації, а також невизначеність критеріїв віднесення об'єктів до складу основних засобів.

Усе це потребує системного вдосконалення методологічних і практичних підходів до їх обліку та контролю.

Вагомий внесок у розвиток теорії й методології обліку, аналізу та аудиту основних засобів зробили провідні вітчизняні науковці-економісти, зокрема: М. І. Скрипник, В. В. Сопко, М. Т. Білуха, В. П. Завгородній, В. Г. Андрійчук, М. І. Бондар, Л. В. Гуцаленко, О. А. Петрик, Л. С. Стригуля, О. Ф. Андросова, К. А. Калугіна, А. П. Макаренко, М. В. Шама та інші дослідники. Їхні наукові праці заклали фундамент для подальшого розвитку методик обліку, аудиту та аналітичного оцінювання ефективності використання основних засобів у сучасних умовах господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи є розроблення та вдосконалення науково-методичних і практичних підходів до організації обліку, проведення аналізу та аудиту операцій з основними засобами підприємства, що забезпечить підвищення ефективності їх використання та достовірність обліково-аналітичної інформації для потреб управління.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено комплексне вирішення низки взаємопов'язаних завдань дослідження, серед яких:

- дослідити сутність і економічну природу основних засобів, розглянути існуючі наукові підходи до їх трактування та методичні принципи оцінювання;
- узагальнити підходи до класифікації основних засобів, визначивши найбільш раціональні напрями для практичного застосування у діяльності підприємства;
- здійснити критичний огляд наукової літератури та нормативно-правових актів, що регулюють питання обліку, аналізу й аудиту операцій з основними засобами;
- проаналізувати фінансово-господарські показники діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», визначити тенденції та фактори, що впливають на їх зміну;
- розробити й удосконалити методику економічного аналізу основних засобів на прикладі досліджуваного підприємства, спрямовану на виявлення резервів підвищення ефективності їх використання;

- провести оцінку ефективності використання основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» та виявити взаємозв'язок між рівнем їх використання і фінансовими результатами діяльності підприємства;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві, виявити його переваги та недоліки;
- розглянути порядок документального оформлення і відображення в обліку операцій з основними засобами ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» згідно з вимогами чинних стандартів;
- визначити роль сучасних інформаційних технологій у системі управління основними засобами, проаналізувати можливості їх упровадження для підвищення ефективності управлінських рішень;
- оцінити вплив системи аудиту в Україні на стан внутрішнього контролю підприємства, визначити особливості її функціонування у сфері контролю за основними засобами;
- дослідити організаційно-методичні аспекти проведення аудиту основних засобів на підприємстві та окреслити напрями їх удосконалення;
- розвинути науково-методичні засади обліку, аналізу та аудиту основних засобів на базі ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», розробивши практичні рекомендації щодо оптимізації зазначених процесів у сучасних умовах господарювання.

Реалізація зазначених завдань забезпечить досягнення мети дослідження та сприятиме вдосконаленню обліково-аналітичної й контрольної системи підприємства в частині управління основними засобами.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, проведення аналізу та аудиту операцій з основними засобами у діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Саме в межах цього процесу формується інформаційна база, необхідна для забезпечення ефективного управління, контролю й прийняття управлінських рішень щодо використання основних засобів підприємства.

Предметом кваліфікаційної роботи виступає сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень, що визначають особливості організації, ведення обліку, здійснення аналізу та проведення аудиту наявності, руху й ефективності використання основних засобів у системі господарської

діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». До предметної сфери дослідження також належать проблеми удосконалення методичних підходів і практичних інструментів управління основними засобами з урахуванням сучасних вимог економічного розвитку та цифровізації облікових процесів.

Методологічну основу дослідження становить системний підхід до вивчення економічної сутності основних засобів і процесів їх обліку, аналізу та аудиту. Застосування системного підходу дало змогу розглядати досліджуване явище у взаємозв'язку з іншими елементами господарського механізму підприємства.

У процесі дослідження використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів, серед яких:

- діалектичний метод — для визначення сутності основних засобів та розкриття взаємозв'язку їхніх економічних характеристик;
- логічний і структурно-функціональний аналіз — для встановлення структури об'єктів обліку й дослідження функціонування системи управління ними;
- методи аналізу й синтезу — з метою виявлення закономірностей у русі та використанні основних засобів;
- коефіцієнтний метод і метод порівняння — для оцінювання динаміки, структури та ефективності використання основних засобів;
- метод наукової абстракції — для формування теоретичних узагальнень і визначення сутності економічних категорій;
- методи групування, індукції та дедукції — для систематизації статистичних даних, побудови висновків і розроблення пропозицій;
- економіко-статистичні методи — для кількісної оцінки результатів аналізу та виявлення тенденцій розвитку облікових процесів.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, що регулюють облік і аудит основних засобів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, навчальні та методичні видання, монографії, періодичні публікації економічного спрямування, а також первинна, аналітична та фінансова звітність ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», яка використовується для

практичних розрахунків, аналітичних висновків і формування рекомендацій у межах дослідження.

Найбільш вагомими результатами дослідження, що містять елементи наукової новизни, полягають у розробленні комплексу рекомендацій щодо удосконалення організації обліку, методики аналізу та системи аудиту основних засобів на прикладі діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

У процесі дослідження набули подальшого розвитку теоретико-методичні положення економічного аналізу основних засобів підприємства, які дозволяють підвищити об'єктивність оцінювання ефективності їх використання та визначення резервів підвищення результативності господарської діяльності.

Практична новизна роботи виявляється у вдосконаленні системи внутрішнього аудиту основних засобів, зокрема через розроблення та впровадження пакету робочих документів, що сприяють підвищенню якості контрольних процедур. До таких документів належать:

- тест для оцінювання стану внутрішнього контролю основних засобів підприємства;
- план і програма перевірки операцій з основними засобами;
- класифікатор інформаційних джерел, необхідних для проведення аудиту;
- класифікатор типових помилок, що найчастіше трапляються під час аудиторської перевірки основних засобів.

Крім того, удосконалено систему бухгалтерського обліку основних засобів шляхом упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують підвищення оперативності, точності та прозорості облікових процесів, а також полегшують здійснення контролю за рухом і використанням необоротних активів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості реального застосування запропонованих теоретичних положень, методичних розробок і практичних рекомендацій у діяльності вітчизняних підприємств для вдосконалення процесів обліку, аналізу та аудиту основних засобів. Запропоновані підходи спрямовані на оптимізацію формування облікової інформації, удосконалення системи внутрішнього контролю (аудиту)

необоротних активів, а також забезпечення об'єктивної оцінки ефективності використання основних засобів у процесі управління підприємством.

Розділ 1. Теоретико-правові основи функціонування основних засобів

1.1. Економічна природа основних засобів та принципи їх оцінювання

Основні засоби відіграють ключову роль у забезпеченні безперервного функціонування підприємства та створенні належних матеріально-технічних умов для здійснення його господарської діяльності. Саме вони формують виробничий потенціал суб'єкта господарювання, забезпечують збереження необхідних виробничих запасів, а також створюють передумови для проведення транспортних, розвантажувально-навантажувальних, фасувальних та інших технологічних операцій, які супроводжують процеси постачання, виробництва і реалізації продукції чи послуг.

Окрім цього, основні засоби забезпечують належну організацію праці, побуту й відпочинку працівників підприємства, що, у свою чергу, сприяє підвищенню продуктивності праці, раціональному використанню ресурсів та зміцненню фінансової стійкості підприємства. Від ефективності управління основними засобами залежить не лише якість виробничих процесів, а й кінцеві результати господарської діяльності.

Досягнення цих завдань можливе завдяки цілеспрямованій роботі з формування оптимального складу та структури основних засобів, забезпеченню ефективного режиму їх експлуатації, своєчасному технічному обслуговуванню та ремонту, а також раціональному вибору політики амортизації, що впливає на фінансові результати підприємства. Такий підхід дозволяє не лише зберегти основні засоби у належному технічному стані, але й забезпечити їхню здатність до відтворення в умовах сучасного конкурентного середовища.

Таким чином, основні засоби можна розглядати як один із найважливіших елементів продуктивних сил, що забезпечує реалізацію всіх основних фаз суспільного відтворення — виробництва, розподілу, обміну та споживання ресурсів. Їхня роль полягає не тільки у створенні матеріальних благ, а й у підтриманні стабільності економічних процесів на підприємстві.

Варто зауважити, що єдиного підходу до визначення сутності основних засобів у сучасній економічній літературі не існує. Це зумовлено різноманітністю функцій, які вони виконують, та особливостями їх

використання в різних галузях.

З економічної точки зору під основними засобами розуміють матеріальні активи, що беруть участь у виробничій або іншій діяльності підприємства протягом періоду, який перевищує один рік (365 календарних днів) від дати введення їх в експлуатацію. Протягом цього часу вони зберігають свою натурально-речову форму, поступово переносячи свою вартість на створену продукцію чи послуги через механізм амортизації. Зменшення їхньої вартості відбувається внаслідок фізичного та морального зносу, який є об'єктивним процесом у ході експлуатації та технічного старіння засобів праці.

Таким чином, основні засоби є не просто засобами праці — вони виступають стратегічним ресурсом підприємства, від ефективності управління яким залежить його конкурентоспроможність, інвестиційна привабливість і здатність до сталого розвитку.

До характерних особливостей основних засобів належать низка ознак, які відрізняють їх від інших елементів активів підприємства та визначають їхню економічну сутність:

- довгостроковість використання — основні засоби експлуатуються у незмінному (натуральному) вигляді протягом тривалого часу, що, як правило, перевищує один рік. Протягом цього періоду вони не втрачають своєї споживчої форми, а лише поступово передають частину вартості на створювану продукцію або надані послуги;

- схильність до зносу — у процесі використання основні засоби зазнають фізичного (матеріального) та морального старіння. Фізичний знос полягає у поступовій втраті технічних властивостей, надійності та експлуатаційних можливостей внаслідок тривалого використання або дії природних факторів. Моральний знос, своєю чергою, означає втрату економічної доцільності подальшої експлуатації об'єкта у зв'язку з появою нових, більш продуктивних чи енергоефективних засобів праці;

- специфічний характер кругообігу вартості — на відміну від оборотних активів, основні засоби не споживаються одразу в процесі виробництва, а поступово відшкодовують свою вартість через механізм амортизації.

Нараховані амортизаційні відрахування включаються до складу витрат підприємства, впливаючи на собівартість виготовленої продукції, виконаних робіт чи наданих послуг. Таким чином, відбувається поетапне перенесення вартості основних засобів на створений продукт із подальшим її відновленням у грошовій формі.

Основні засоби посідають ключове місце у фінансово-господарській системі підприємства, адже саме вони забезпечують стабільність і безперервність виробничого процесу, впливають на рівень продуктивності праці, технологічний розвиток та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Їх раціональне використання сприяє зниженню витрат, підвищенню якості продукції та ефективності управлінських рішень.

Водночас питання формування та відтворення основних засобів мають подвійний економічний характер — вони є як джерелом підвищення ефективності, так і фактором фінансового навантаження. З одного боку, залучення нових основних засобів дозволяє розширювати виробництво, удосконалювати технології, зменшувати витрати праці. З іншого — цей процес потребує значних капіталовкладень, що не завжди є посилюючими для підприємства, особливо за умов обмежених фінансових ресурсів.

До чинників, які ускладнюють своєчасне оновлення основних засобів, належать:

- недостатність власних оборотних коштів, що часто є наслідком низької прибутковості діяльності за попередні періоди;
- висока вартість сучасних видів основних засобів у порівнянні з іншими активами;
- обмежений доступ до кредитних ресурсів або зовнішніх джерел фінансування;
- низький рівень державної підтримки інвестиційних процесів.

Отже, ефективне управління основними засобами передбачає зважений підхід до формування їх складу, структури та використання. Для кожного підприємства важливо розробити власну політику відтворення та оновлення основних засобів, яка б поєднувала економічну доцільність, технічну

ефективність і фінансові можливості. Лише за таких умов можна забезпечити раціональне використання ресурсів та стаке зростання економічних результатів діяльності підприємства.

Одиницею обліку основних засобів, відповідно до чинних нормативних положень, є окремий об'єкт основних засобів. Під об'єктом основних засобів розуміють закінчений пристрій з усіма допоміжними елементами, пристосуваннями, приладами та інструментами, необхідними для його функціонування. Це може бути окремий конструктивно відокремлений предмет, який здатний виконувати певні самостійні функції, або ж комплекс взаємопов'язаних предметів одного чи різного призначення, що мають спільні елементи обслуговування (прилади, пристрої керування, фундамент) та можуть ефективно працювати лише у складі цього комплексу. Таким чином, кожен елемент може мати власне функціональне призначення, проте лише в сукупності вони утворюють єдину систему, призначену для виконання конкретної роботи чи технологічного процесу.

Відповідно до пункту 4 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», до основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у виробничій діяльності, наданні послуг, постачанні товарів, передачі в оренду або для забезпечення адміністративних та соціально-культурних функцій. При цьому очікуваний строк їх корисного використання (експлуатації) перевищує один рік або операційний цикл, якщо він довший за один рік [43].

Аналогічний підхід закріплений у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 16 «Основні засоби», де зазначено, що це матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою використання у виробництві продукції, наданні послуг, постачанні товарів, здаванні в оренду чи для управлінських потреб, і які, за прогнозом, використовуватимуться протягом більш ніж одного звітного періоду. Таким чином, міжнародна практика розглядає основні засоби не лише як елементи матеріального забезпечення виробництва, а й як засіб генерування економічних вигід у довгостроковій перспективі.

У свою чергу, Податковий кодекс України подає більш деталізоване тлумачення поняття основних засобів, акцентуючи увагу на їх податковій оцінці та класифікаційних обмеженнях. Згідно з ним, основні засоби — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (окрім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, а також активів, вартість яких не перевищує 6000 грн), що використовуються у господарській діяльності підприємства, мають строк корисного використання понад один рік і зазнають поступового фізичного або морального зносу.

Варто відзначити, що в нормативно-правових актах України та міжнародних стандартах простежуються певні відмінності у трактуванні поняття «основні засоби». Зокрема, у вітчизняних стандартах основний акцент робиться на цільовому використанні активів і терміні їх експлуатації, тоді як міжнародні стандарти більше уваги приділяють економічній сутності активу, його здатності приносити майбутні економічні вигоди та ролі у процесі створення вартості.

Таким чином, узагальнюючи наведені підходи, можна зробити висновок, що основні засоби — це матеріальні активи довгострокового використання, які забезпечують функціонування підприємства, беруть участь у створенні продукції, наданні послуг або виконанні адміністративних функцій, поступово передаючи свою вартість через амортизаційні відрахування.

У таблиці 1.1 представлено порівняльну характеристику податкового та бухгалтерського підходів до визнання основних засобів. Такий порівняльний аналіз дає змогу простежити, наскільки узгодженими є норми фінансового обліку та податкового законодавства щодо класифікації, оцінки та відображення основних засобів у системі облікових показників підприємства.

Як свідчать дані таблиці 1.1, окремі критерії ідентифікації основних засобів у двох підходах є цілком тотожними. Зокрема, однаковими залишаються такі їх ключові ознаки, як матеріальний характер активів та строк їх корисного використання, що має перевищувати один рік або тривалість

операційного циклу. Саме ці характеристики виступають базовими для визначення економічної сутності об'єкта та віднесення його до складу необоротних активів.

Однак, попри наявність спільних рис, між податковим і бухгалтерським підходами існують суттєві розбіжності, які стосуються передусім критеріїв первісного визнання, оцінки, подальшого відображення вартості та амортизаційної політики. Податкове законодавство, як правило, орієнтується на фіскальну функцію й установлює більш жорсткі вимоги до мінімальної вартості об'єктів, граничних термінів експлуатації та методів нарахування амортизації. Натомість бухгалтерський підхід, заснований на принципах достовірності, обачності та послідовності, має на меті забезпечення правдивого відображення фінансового стану підприємства та створення інформаційної бази для управлінських рішень.

Проблематика визнання основних засобів є тісно пов'язаною з питанням їх оцінки, адже саме вона формує вартісне відображення активів у системі обліку. Від правильності обраної методики оцінювання залежить не лише точність фінансової звітності, а й можливість формування реалістичної бази для подальшого аналізу, аудиту й управлінського контролю.

На нашу думку, сутність оцінки основних засобів полягає у встановленні їх кількісного вираження в грошовій формі, що здійснюється відповідно до визначених у нормативних документах принципів і правил. При цьому основними вимогами до системи оцінювання виступають єдність, послідовність і реальність. Саме застосування цих принципів дозволяє забезпечити зіставність показників, достовірність відображення фінансових результатів і контроль за ефективністю використання необоротних активів.

Таким чином, оцінка є не лише технічною процедурою, а ключовим елементом методології бухгалтерського обліку, що забезпечує об'єктивність інформації про стан і рух основних засобів підприємства, створюючи основу для подальшого аналізу та аудиту.

Порівняльна характеристика податкового та бухгалтерського підходів щодо трактування поняття основних засобів

Ознака	Бухгалтерський підхід	Податковий підхід
Матеріальність	Основними засобами є лише матеріальні активи	Основними засобами є лише матеріальні активи
Підконтрольність	Активи - ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому	Платник податку на прибуток фактично є власником основних засобів.
Строк корисного використання	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)
Призначення	З метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	До основних засобів відносять лише ті об'єкти, які суб'єкт господарювання планує використовувати у власній господарській діяльності
Вартісна межа	Не передбачена.	Основні засоби - матеріальні активи, вартість яких перевищує 6000 гривень

У процесі обліку основних засобів особливе значення має їх вартісна оцінка, оскільки саме вона є базою для відображення необоротних активів у фінансовій звітності, розрахунку амортизації, аналізу ефективності використання та здійснення аудиту. Для забезпечення достовірності та єдності облікових даних застосовується низка видів вартості, кожен з яких має своє економічне призначення та методологічне обґрунтування.

До основних видів вартості, що використовуються при оцінці основних засобів, належать такі:

- Первісна (історична) вартість — це фактична собівартість необоротного активу, визначена в сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих) для придбання, створення чи введення об'єкта в експлуатацію. До складу первісної вартості включаються всі витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням активу до стану, придатного для використання за призначенням, зокрема витрати на транспортування, монтаж,

налагодження обладнання, мито, страхування під час перевезення тощо.

- Справедлива вартість — це сума, за якою можна реалізувати актив або погасити зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами за звичайних умов на певну дату. Цей вид вартості застосовується під час переоцінки основних засобів або визначення їхньої вартості у випадках безоплатного отримання, внесення до статутного капіталу тощо.

- Переоцінена вартість — це вартість основних засобів після здійснення переоцінки. Вона відображає актуальну ринкову ціну активів, скориговану з урахуванням інфляційних процесів, технічного зносу та змін економічних умов. Переоцінка дозволяє підприємству забезпечити реальність показників звітності та підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо оновлення виробничого потенціалу.

- Чиста вартість реалізації — визначається як справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат, пов'язаних із його реалізацією. Цей показник є орієнтиром для оцінки доцільності подальшої експлуатації або продажу активу, а також використовується при визнанні знецінення основних засобів.

- Вартість, що амортизується, — це первісна або переоцінена вартість необоротного активу за мінусом його ліквідаційної вартості. Саме на цю базу нараховується амортизація, що відображає поступову передачу вартості активу на собівартість виробленої продукції чи наданих послуг.

- Балансова вартість — це сума, за якою актив обліковується у балансі підприємства після віднімання накопиченої амортизації та можливих збитків від зменшення його корисності. Вона відображає поточну вартість активу на дату складання звітності й є важливим аналітичним показником для оцінки фінансового стану підприємства.

- Залишкова вартість — являє собою різницю між первісною (або переоціненою) вартістю необоротного активу та сумою його накопиченої амортизації (зносу). Цей показник характеризує невикористану частину потенціалу активу та визначає його реальну участь у процесі виробництва на

певну дату.

Згідно з Національними положеннями (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», усі придбані або створені основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю [43]. При цьому склад елементів, що формують первісну вартість, безпосередньо залежить від способу надходження активу: це може бути внесок до статутного капіталу, придбання за грошові кошти, власне виготовлення, безоплатне отримання чи інші форми надходження.

До складу первісної вартості зазвичай включаються:

- витрати на придбання та доставку основних засобів до місця їх використання;
- витрати на монтаж, установлення, налагодження та підготовку до експлуатації;
- сплата ввізного мита, податків та зборів (крім тих, що підлягають відшкодуванню);
- витрати на страхування, консультаційні та інші послуги, пов'язані із придбанням або створенням активу.

Водночас виплати за відсотками за користування кредитами, навіть якщо позикові кошти були використані для фінансування придбання основних засобів, не включаються до первісної вартості, а визнаються витратами того звітного періоду, у якому вони були здійснені.

Отже, вартісна оцінка основних засобів виступає фундаментом облікової системи підприємства, забезпечуючи єдність інформаційного простору, порівнянність показників звітності та обґрунтованість управлінських рішень щодо оновлення і використання виробничого потенціалу.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», усі придбані або створені основні засоби зараховуються на баланс підприємства за їх первісною вартістю [43]. Саме цей підхід забезпечує єдину методологічну основу для формування облікової інформації, а також дає можливість об'єктивно відобразити витрати, понесені підприємством для придбання або створення необоротних активів.

Склад первісної вартості основних засобів безпосередньо залежить від

способу їх надходження. Зокрема, об'єкти можуть надходити у вигляді внесків до статутного капіталу, бути придбаними за плату, створеними власними силами підприємства, отриманими безоплатно або в результаті обміну на інші активи. Для кожного з цих способів визначаються свої особливості формування первісної вартості. На рисунку 1.1 наведено структуру витрат, що формують первісну вартість об'єкта основних засобів.

Варто зазначити, що витрати на сплату відсотків за користування кредитом не включаються до первісної вартості основних засобів, навіть якщо такі активи були придбані або створені частково чи повністю за рахунок позикового капіталу. Такі виплати визнаються фінансовими витратами звітного періоду, у якому вони були понесені, і відображаються у складі витрат діяльності підприємства.

Згідно з вимогами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», при формуванні показників звітності підприємства мають дотримуватись низки фундаментальних принципів бухгалтерського обліку, серед яких особливе значення мають принцип історичної (фактичної) собівартості та принцип обачності [34].

Принцип історичної собівартості передбачає, що всі активи повинні відображатися у бухгалтерському обліку за сумами фактичних витрат, понесених на їх створення або придбання. Це забезпечує реальність і підтверджуваність вартості основних засобів, оскільки така оцінка базується на документально підтверджених витратах.

У свою чергу, принцип обачності вимагає застосування методів оцінки, які унеможливають завищення вартості активів і доходів, а також недооцінку зобов'язань і витрат підприємства. Такий підхід гарантує достовірність звітних даних і сприяє формуванню реальної картини фінансового стану підприємства.

До історичної (фактичної) собівартості основних засобів включаються такі витрати:

- суми, сплачені постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних чи інших робіт, без урахування непрямих податків;
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що виникають

у зв'язку з набуттям або оформленням прав власності на об'єкт основних засобів;

- ввізне мито, сплачене під час імпорту обладнання чи інших матеріальних активів;

- непідлягаючі відшкодуванню непрямі податки, сплачені при придбанні або створенні основних засобів;

- витрати на страхування ризиків, пов'язаних із транспортуванням основних засобів до місця їх експлуатації;

- витрати на транспортування, установлення, монтаж та налагодження обладнання чи інших об'єктів;

- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основного засобу до стану, придатного для використання за призначенням.

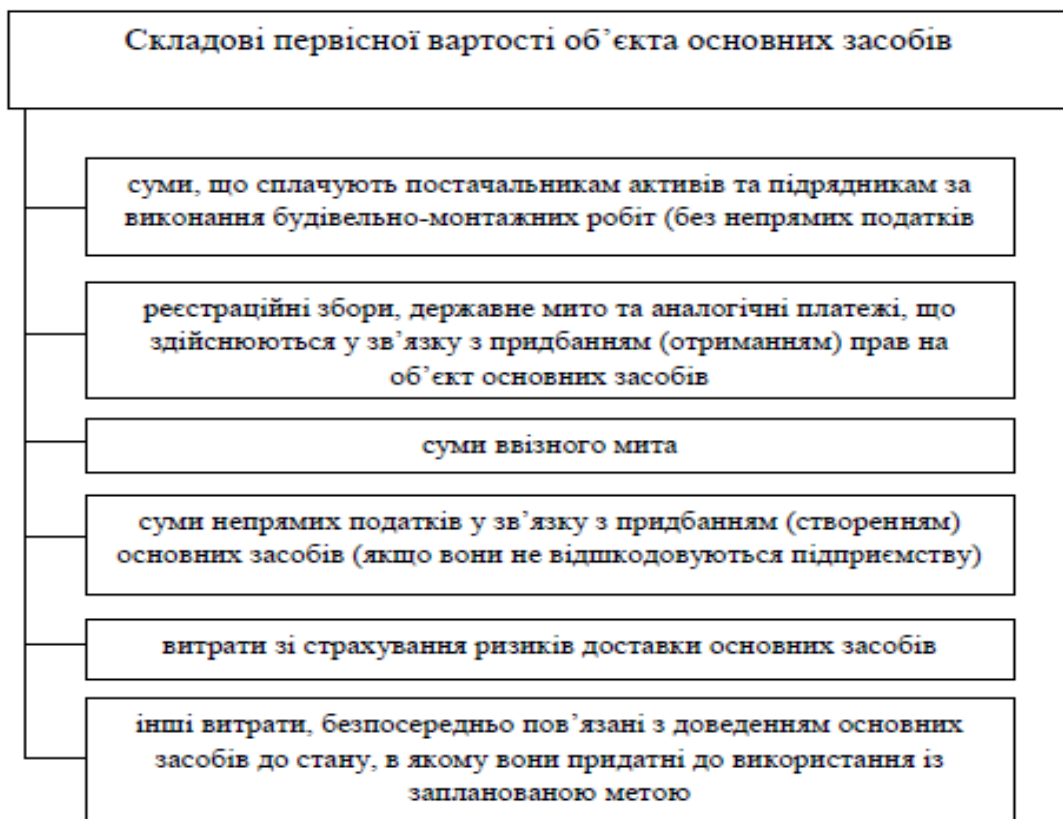

Рис. 1.1. Витрати, що формують первісну вартість об'єкта основних засобів

Таким чином, первісна вартість є комплексним показником, який відображає всі реальні витрати підприємства, необхідні для введення об'єкта основних засобів в експлуатацію. Від правильності її визначення залежить достовірність бухгалтерського обліку, адекватність нарахування амортизації та,

зрештою, точність оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.

Первісна вартість об'єктів основних засобів у випадках, коли вони надходять на підприємство як внесок до статутного капіталу або у складі єдиного комплексу, формується шляхом розподілу загальної вартості зобов'язань пропорційно до справедливої вартості кожного окремого об'єкта. Такий підхід забезпечує об'єктивність і рівномірність оцінки активів, виходячи з їх реальної економічної цінності. У цьому разі справедлива вартість визначається та погоджується засновниками (учасниками) підприємства, що відображено у відповідній таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення первісної вартості основних засобів

№	Шляхи надходження основних засобів	Первісна вартість
1	Декілька об'єктів основних засобів, закуплених за одну суму	визначається розподілом загальної фактичної суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів
2	Безоплатно отримані основні засоби	дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання
3	Основні засоби, що внесені до статутного капіталу підприємства	погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість
4	Об'єкт, переведений до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції	дорівнює її собівартості, яка визначається згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку "Запаси" та "Витрати"
5	Основні засоби, отримані в обмін на подібний об'єкт	дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів
6	Основні засоби, отримані в обмін на неподібний об'єкт	дорівнює справедливій вартості переданого об'єкту основних засобів, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обмін

У випадку надходження основних засобів на підприємство від постачальників за грошові кошти, а також у разі їх спорудження господарським чи підрядним способом або самостійного виготовлення, первісна вартість таких активів визначається за принципом фактичної (історичної) собівартості. Саме

цей підхід забезпечує достовірне відображення реальних витрат підприємства на створення або придбання конкретного об'єкта.

В інших ситуаціях, коли основні засоби надходять не шляхом прямої купівлі, наприклад, у результаті безоплатного отримання, обміну, внеску до статутного капіталу чи виявлення надлишків, оцінювання таких активів здійснюється за справедливою вартістю. Це дозволяє об'єктивно визначити економічну цінність об'єкта та забезпечити достовірність фінансової звітності.

Витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані, а також ті, що спрямовані на отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигод, відповідно до вимог стандартів бухгалтерського обліку, відносяться до складу поточних витрат підприємства [36]. До таких витрат належать ремонтні роботи, технічне обслуговування, заміна зношених деталей тощо.

Водночас первісна вартість основних засобів може змінюватися у процесі їх експлуатації. Вона збільшується на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта (модернізація, реконструкція, модифікація, добудова, дообладнання), якщо ці заходи сприяють зростанню майбутніх економічних вигод від використання активу. У протилежному випадку, при частковій ліквідації або списанні частини об'єкта, первісна вартість зменшується на суму вартості ліквідованих елементів.

Особливу увагу слід приділити ситуаціям, коли один об'єкт основних засобів складається з кількох складових частин, які мають різний строк корисного використання. У такому разі кожна з цих частин може визнаватися окремим об'єктом обліку, що забезпечує більш точне нарахування амортизації та правильне відображення вартості активів у балансі [34].

Всі основні засоби, за винятком земельних ділянок, піддаються фізичному та моральному зносу. Під впливом експлуатації, технічного старіння, появи новіших технологій або зміни умов ринку вони поступово втрачають свою первісну споживчу вартість і ефективність використання. Процес поступового перенесення вартості основних засобів на створену продукцію (роботи, послуги) та формування грошового фонду для їх оновлення називається амортизацією [31].

Згідно з Податковим кодексом України, амортизація визначається як систематичне, поступове віднесення витрат на придбання, виготовлення чи поліпшення основних засобів на зменшення скоригованого прибутку платника податку в межах установлених норм амортизаційних відрахувань [41]. Таким чином, амортизація виконує подвійну функцію — економічну (відшкодування вартості активів) та фінансову (забезпечення підприємства власними джерелами для їх оновлення).

Згідно з положеннями НП(С)БО 7 «Основні засоби», амортизація трактується як систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, що підлягає амортизації, протягом строку його корисного використання [43]. Іншими словами, це процес поступового перенесення вартості необоротного активу на витрати діяльності підприємства у міру його фізичного та морального зносу.

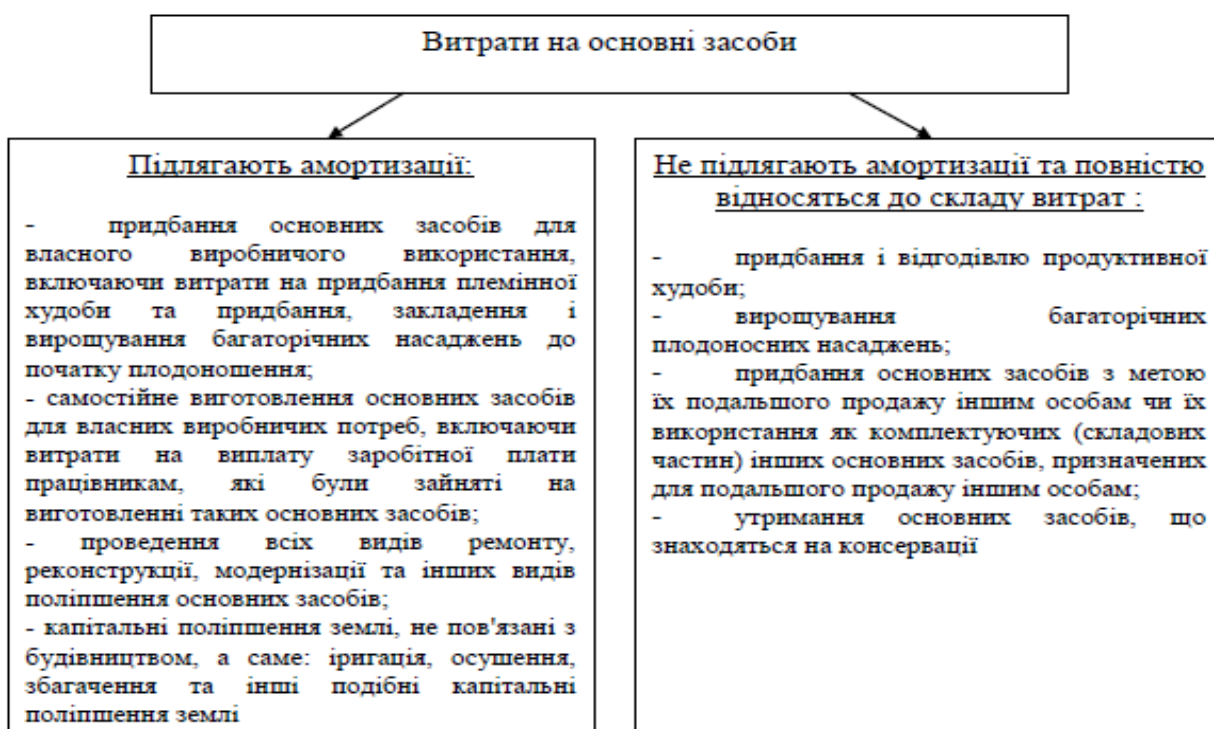

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між витратами на основні засоби та амортизацією

На рис. 1.2 представлено склад витрат, пов'язаних з основними засобами, які підлягають амортизації або враховуються у складі витрат у податковому обліку. Така візуалізація дозволяє чітко простежити структуру витрат підприємства, що безпосередньо впливають на його фінансовий результат і формують амортизаційний фонд.

Важливо зазначити, що амортизаційна політика підприємства відіграє суттєву роль у формуванні його внутрішнього інвестиційного потенціалу. Зокрема, збільшення норм амортизаційних відрахувань сприяє прискоренню процесу оновлення основних засобів, підвищенню технічного рівня виробництва та зміцненню фінансової стійкості підприємства. Така стратегія дозволяє акумулювати власні кошти для подальших капіталовкладень і розвитку виробничої бази.

Водночас зменшення норм амортизаційних відрахувань призводить до скорочення витрат підприємства на оновлення активів, але водночас збільшує податкові надходження до державного бюджету, оскільки амортизація безпосередньо впливає на розмір оподаткованого прибутку. Таким чином, механізм амортизації виступає інструментом державного регулювання економічної активності підприємств і балансування інтересів бізнесу та держави.

Процес нарахування амортизації триває до моменту, коли залишкова вартість об'єкта дорівнює його ліквідаційній вартості. Це означає, що після повного відшкодування вартості основного засобу через амортизаційні відрахування його подальше списання здійснюється лише у разі морального або фізичного зносу, непридатності до експлуатації чи реалізації.

Отже, амортизація є не лише економічною категорією, а й важливим інструментом управління фінансовими результатами підприємства, що забезпечує рівномірний розподіл витрат, формує амортизаційний фонд та створює умови для відтворення основних засобів у майбутніх періодах.

Згідно з вимогами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», нарахування амортизації здійснюється з використанням одного із передбачених методів. Вибір конкретного методу підприємство здійснює самостійно, виходячи з характеру використання активів, умов їх експлуатації та очікуваного строку служби. Основною метою амортизаційної політики є забезпечення рівномірного та економічно обґрунтованого перенесення вартості основних засобів на собівартість продукції (робіт, послуг) протягом періоду їх використання.

НП(С)БО 7 передбачає п'ять основних методів нарахування амортизації:

Прямолінійний метод – полягає у рівномірному нарахуванні амортизації протягом усього строку корисного використання об'єкта.

Річна сума амортизації визначається діленням вартості, що амортизується, на кількість років експлуатації активу. Цей метод є найбільш поширеним через свою простоту та передбачуваність, адже забезпечує стабільність фінансових результатів упродовж усього життєвого циклу основного засобу.

Метод зменшення залишкової вартості – передбачає поступове зниження суми амортизації в кожному наступному періоді, оскільки її розмір визначається як добуток залишкової вартості на початок року та відповідної норми амортизації.

Такий підхід відображає економічну реальність: більші витрати на початку експлуатації (через інтенсивніше використання) та менші — у подальші роки.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості – є модифікацією попереднього, але з подвоєною нормою амортизації, що дозволяє швидше перенести вартість активу на витрати у перші роки його використання.

Це особливо доцільно для активів, які швидко застарівають технічно або морально (наприклад, комп'ютерна техніка чи обладнання високої інтенсивності експлуатації).

Кумулятивний метод – базується на визначенні кумулятивного коефіцієнта, який розраховується як відношення кількості років, що залишаються до кінця строку служби об'єкта, до суми чисел років його корисного використання.

Такий метод забезпечує прискорене нарахування амортизації на початку експлуатації, поступово зменшуючи її в подальші періоди. Він також відображає реальну динаміку зниження продуктивності основних засобів із часом.

Виробничий метод – передбачає нарахування амортизації залежно від фактичного обсягу виробництва (робіт, послуг).

Річна сума амортизації визначається як добуток виробничої ставки амортизації та фактичного обсягу продукції. Цей метод є найбільш точним у

випадках, коли зношування активу безпосередньо залежить від інтенсивності його використання, наприклад, у транспортних чи добувних підприємствах.

Таким чином, амортизація виступає не лише обліковим інструментом, а й важливою складовою фінансової політики підприємства, оскільки впливає на розмір витрат, оподатковуваний прибуток і формування амортизаційного фонду. Вона є вторинним явищем після зносу, адже лише відображає у грошовій формі той процес, який відбувається з основними засобами внаслідок їх фізичного або морального старіння.

1.2. Система класифікації основних засобів підприємства

Однією з ключових передумов раціональної організації обліку основних засобів є їх науково обґрунтована класифікація, яка забезпечує системність і впорядкованість у відображенні господарських операцій. Грамотне групування основних засобів сприяє підвищенню якості аналітичної роботи, достовірності бухгалтерської звітності та ефективності управлінських рішень.

Класифікація основних засобів ґрунтується на загальногалузевих принципах, які дозволяють виділяти однорідні групи активів за спільними характеристиками, функціональним призначенням і умовами використання у виробничому процесі. Такий підхід уможлиблює уніфікацію методів обліку, робить показники різних підприємств порівнянними, а також створює основу для аналітичного контролю ефективності використання майна.

На рівні підприємства класифікація відіграє практичну роль, оскільки полегшує ведення аналітичного обліку, контроль за рухом і технічним станом основних засобів, визначення оптимальної структури активів і складання достовірної звітності. На державному (макроекономічному) рівні вона забезпечує можливість формування статистичних показників, оцінювання структури основних фондів економіки, планування їх оновлення та аналізу ефективності відтворення.

Для забезпечення повноти, достовірності та своєчасності облікової інформації підприємства розробляють власну класифікацію основних засобів з

урахуванням специфіки діяльності. Зазвичай виділяють такі ознаки класифікації:

- за натурально-речовим складом – поділ об'єктів за матеріальною формою (будівлі, машини, транспорт, обладнання тощо);
- за функціональним призначенням – залежно від ролі у виробничому процесі (виробничі та невиробничі);
- за ступенем використання – діючі, тимчасово невикористовувані або запасні;
- за належністю (правом власності) – власні, орендовані або передані у користування;
- за видом економічної діяльності, у якій вони задіяні (промисловість, будівництво, сільське господарство, транспорт тощо).

Застосування такої багатофакторної системи класифікації дозволяє не лише впорядкувати облік, але й оптимізувати структуру активів, забезпечити контроль за технічним станом, ефективністю використання та напрямками оновлення основних засобів.

У науковій літературі існують різні підходи до визначення класифікаційних ознак. Так, Загородній В. Г. пропонує найзагальніший варіант поділу – за характером участі основних засобів у процесі відтворення, виділяючи виробничі та невиробничі фонди [10, с. 157].

Водночас Чалий І. у своїх працях пропонує більш деталізовану структуру, виокремлюючи класифікацію:

- за функціональним призначенням – виробничі та невиробничі;
- за видами економічної діяльності – промислові, будівельні, сільськогосподарські тощо;
- за натурально-речовим складом – будівлі, споруди, транспортні засоби, обладнання;
- за ступенем використання – діючі, недіючі, запасні;
- за приналежністю – власні чи орендовані [55, с. 28].

Рис. 1.3. Типова класифікація основних засобів підприємства.

Відповідно до типової класифікації, затвердженої нормативними актами, основні засоби поділяються на:

- власні та орендовані – за критерієм приналежності;
- діючі й недіючі – за ступенем використання;
- виробничі й невиробничі – за функціональним призначенням.

До власних основних засобів належать активи, що перебувають у повній власності підприємства, набуті шляхом купівлі, створення або внесені до статутного капіталу. Такі об'єкти використовуються для забезпечення господарської діяльності та отримання економічних вигод упродовж тривалого періоду.

Власні основні засоби формуються підприємством за рахунок різних джерел — статутного (пайового чи акціонерного) капіталу, прибутків, що залишаються у розпорядженні підприємства після оподаткування, а також фондів спеціального або цільового призначення, які спрямовуються на розширення та модернізацію виробничої бази. Такі засоби є власністю підприємства, відображаються у його балансі та виступають матеріальною основою для здійснення господарської діяльності.

Орендовані основні засоби, навпаки, не є власністю орендаря, але на підставі договірних зобов'язань передаються йому у тимчасове користування з метою забезпечення виробничого процесу. При цьому вони обліковуються на балансі орендодавця, що унеможлиблює подвійне відображення одного й того самого об'єкта в бухгалтерській звітності. Разом з тим, орендар має вести аналітичний облік орендованих активів, що використовується для контролю за їх технічним станом та ефективністю застосування.

До діючих основних засобів належать ті об'єкти, які фактично перебувають в експлуатації, а також ті, що тимчасово не використовуються через сезонний характер робіт, консервацію або передачу в оренду іншим суб'єктам господарювання.

У свою чергу, недіючі основні засоби – це об'єкти, що знаходяться у резерві, на складі або очікують введення в експлуатацію. Їх наявність може свідчити про потенційний виробничий резерв підприємства, але водночас — про неефективність використання ресурсів у короткостроковому періоді.

Згідно з функціональним призначенням і видами діяльності, основні засоби поділяють на виробничі та невиробничі.

Виробничі основні засоби є безпосередніми знаряддями праці, за допомогою яких працівники впливають на предмет праці або створюють умови

для виробничого процесу (будівлі, споруди, машини, устаткування, транспорт тощо). Вони активно беруть участь у створенні продукції, багаторазово використовуються у виробничих циклах, поступово зношуються і через механізм амортизації поетапно переносять свою вартість на створений продукт.

Невиробничі основні засоби не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ, але забезпечують соціально-побутові, культурні та організаційні потреби працівників. До них належать об'єкти житлово-комунального господарства, об'єкти соціальної інфраструктури, медичні, культурні та освітні установи, які сприяють відтворенню трудових ресурсів і формуванню сприятливих умов праці.

За видами економічної діяльності виробничі основні засоби поділяються відповідно до галузевої специфіки їх використання:

у промисловості, сільському господарстві, транспорті, зв'язку, будівництві, торгівлі, матеріально-технічному постачанні та збуті, громадському харчуванні, лісовому господарстві, охороні здоров'я, освіті, культурі, науці, управлінні та інших сферах економічної діяльності.

Для кожної галузі економіки характерна своя структура основних засобів, обумовлена технологічними, організаційними та економічними особливостями. Водночас така класифікація є уніфікованою, що дозволяє узгоджувати показники на рівні підприємства з національними статистичними та податковими системами.

У системі оподаткування України, відповідно до норм Податкового кодексу, усі основні засоби та інші необоротні матеріальні активи згруповані у 16 груп залежно від їхнього економічного змісту, функціонального призначення та строків корисного використання [41].

Ці групи відображені у таблиці 1.3, яка узагальнює галузевий і податковий підхід до класифікації основних засобів.

Таблиця 1.3

Класифікація та мінімально допустимих строків амортизації основних засобів та інших необоротних активів

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
група 1 - земельні ділянки	—
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 – будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
З них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 6000 гривень	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	—
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	—
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	—
група 14 - інвентарна тара	6
група 15 - предмети прокату	5
група 16 - довгострокові біологічні активи	7

Згідно з положеннями НП(С)БО 7 “Основні засоби”, у бухгалтерському обліку всі об’єкти основних засобів поділяються на певні класи (групи) залежно від їх економічного змісту та функціонального призначення. Такий поділ забезпечує упорядкованість облікових даних і створює передумови для правильного нарахування амортизації та контролю за рухом активів.

Відповідно до зазначеного стандарту, до складу основних засобів належать такі групи:

- земельні ділянки;
- капітальні витрати на поліпшення земель (меліорація, осушення, іригаційні системи тощо);
- будівлі, споруди та передавальні пристрої;
- машини та обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (у тому числі меблі);
- робоча і продуктивна худоба;
- багаторічні насадження;
- інші основні засоби, які не увійшли до наведених категорій [43].

Такий поділ є універсальним і використовується для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності чи виду діяльності. Він дозволяє забезпечити єдність методології обліку та полегшує складання фінансової звітності.

Разом із тим, Податковий кодекс України (стаття 145) передбачає власну систему класифікації основних засобів, відповідно до якої усі об'єкти поділено на 16 груп. Фактично ці групи за змістом майже повністю відповідають класифікації, наведеної у НП(С)БО 7, проте між ними існує одна суттєва відмінність.

Податкове законодавство встановлює для кожної групи мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів. Це означає, що підприємство не може визначати період амортизації, який буде меншим, ніж передбачено нормами Податкового кодексу. Такий підхід спрямований на уніфікацію амортизаційної політики у межах країни та запобігання заниженню податкових зобов'язань шляхом штучного скорочення строків експлуатації активів.

Наприклад, для будівель мінімально допустимий строк корисного використання становить 20 років. Якщо ж у внутрішній обліковій політиці підприємства встановлено строк експлуатації такого об'єкта — 15 років, то для

податкових розрахунків цей строк не може бути застосований, оскільки він суперечить вимогам законодавства. У такому випадку підприємство зобов'язане коригувати свої амортизаційні нарахування відповідно до норм Податкового кодексу.

Отже, можна зробити висновок, що бухгалтерська і податкова класифікації основних засобів є взаємопов'язаними, але мають різне цільове призначення: перша — забезпечує достовірне відображення інформації у фінансовій звітності, а друга — регламентує порядок податкового обліку та визначення бази оподаткування.

1.3. Аналіз наукових джерел і нормативно-правових актів щодо обліку та аудиту операцій з основними засобами

Дослідження історичних витоків і теоретичного становлення категорії «основні засоби» свідчить, що вперше цей термін почав формуватися в межах європейської економічної думки ще в працях представників французької школи бухгалтерії. Зокрема, Гільбо А. та Леоте Е. у своїх наукових працях визначали актив підприємства як сукупність певних ресурсів, до складу яких входили основні засоби, оборотні засоби, витрачені (вкладені) засоби — тобто ресурси, що перебувають у процесі виробництва, а також засоби дебіторів і збитки. Саме в їхніх дослідженнях було вперше систематизовано поняття активів як комплексного елемента фінансово-господарської системи підприємства.

Подальший розвиток поглядів на структуру майна підприємства відбувся у працях М. Ла Порта (XVII–XX ст.), який запропонував класифікацію рахунків за економічним змістом, виділивши окрему групу — рахунки власності або майнові рахунки [58, с. 139]. Ці рахунки, на його думку, виконували важливу господарську функцію — забезпечували управління ресурсами підприємства та контроль за ефективністю їх використання. Саме ця концепція стала теоретичною основою подальшого поділу активів на групи за економічним призначенням.

У XIX–XX століттях вагомий внесок у розвиток теорії активів здійснив Р.

Я. Вейцман (1870–1936). Він уперше систематизував ресурси підприємства, поділивши всі активи на дві основні категорії:

- засоби у фазі обігу (які безпосередньо беруть участь у процесах реалізації продукції та формуванні грошових потоків);
- засоби у фазі виробництва, що забезпечують створення нової вартості.

У межах цього підходу Вейцман виділив основні засоби, засоби в обігу та засоби поза обігом, чим фактично заклав теоретичне підґрунтя сучасного розуміння структури активів підприємства [58, с. 140].

Сучасний етап розвитку економічної науки в Україні актуалізує потребу в переосмисленні поняття «основні засоби» з позицій ринкової економіки, цифровізації обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. Наукові дискусії щодо сутності цієї категорії тривають і сьогодні, оскільки термін, запроваджений ще у XIX столітті, зазнав суттєвих змін під впливом економічних реформ, розвитку інституційної системи та еволюції бухгалтерського обліку.

Багато сучасних дослідників вважають, що основні засоби — це не лише елементи матеріально-технічної бази підприємства, але й важливий чинник його економічного потенціалу, який визначає ефективність виробничого процесу та здатність до інноваційного розвитку. У науковій літературі спостерігається множинність підходів до трактування цієї категорії — від вузького бухгалтерського до розширеного економічного, що враховує соціально-виробничу роль основних засобів у функціонуванні підприємства.

Таким чином, аналіз генезису поняття «основні засоби» дає підстави стверджувати, що його зміст еволюціонував від простого уявлення про майно підприємства до сучасного розуміння як комплексу матеріальних і нематеріальних ресурсів, які забезпечують тривалу участь у господарській діяльності, створення економічних вигод та формування вартості бізнесу.

Узагальнення теоретичних підходів різних науковців щодо сутності категорії «основні засоби» представлено в таблиці 1.4, де наведено основні визначення, їх авторів та акценти у трактуванні поняття.

Таблиця 1.4

Трактування сутності поняття «основні засоби» різними науковцями

Автор	Визначення
1	2
Бабіч В.В. [4, с. 11]	це сукупність матеріальних цінностей, що мають натуральну форму та тривалий час діють, як у сфері матеріального виробництва, так і у сфері нематеріального, втрачаючи свою вартість у міру зношення
Бутинець Ф.Ф. [6, с. 103]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)
Довгалюк Н.В. [12, с. 8]	матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово використовуються у виробничих циклах та зберігають свою натуральну форму, переносячи свою вартість на вироблену продукцію частинами, строк використання яких перевищує один рік (операційний цикл)
Жадан Т.А. [13, с. 115]	матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності виготовлений продукт, надану послугу або товар.
Мішуга В.Б. [38, с. 150]	це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт.
Неміш Ю.В. [41, с. 70]	це вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік. вартість яких зменшується в процесі використання.

Аналіз різних підходів до тлумачення сутності категорії «основні засоби» свідчить, що це поняття має багатогранний характер і відображає фундаментальну основу економічного потенціалу будь-якого підприємства. Основні засоби є ключовим елементом активів, оскільки саме вони формують матеріально-технічну базу, на якій ґрунтується виробнича, управлінська та господарська діяльність суб'єкта господарювання. Їх наявність, структура та

ефективність використання визначають рівень конкурентоспроможності підприємства, його фінансову стабільність і здатність до відтворення капіталу.

Дослідження сучасних наукових підходів дозволяє виділити низку сутнісних ознак, які характеризують основні засоби як економічну категорію:

- матеріальна форма активів, що означає їх фізичну наявність і можливість безпосереднього використання у виробничому процесі;
- участь у створенні та реалізації продукції (робіт, послуг), тобто безпосередній зв'язок із операційною діяльністю підприємства;
- збереження первісної (натуральної) форми протягом усього періоду експлуатації, попри поступову втрату вартості внаслідок зношення;
- тривалий строк корисного використання — понад один рік або один операційний цикл (якщо він є довшим), що відрізняє їх від оборотних активів;
- поступове перенесення вартості на новостворений продукт у міру фізичного та морального зносу;
- можливість передачі в оренду або тимчасове використання іншими суб'єктами господарювання без втрати економічної вигоди для власника.

Таким чином, основні засоби виступають базовою складовою матеріально-технічного потенціалу підприємства. Вони забезпечують процес відтворення продукції, виконання робіт і надання послуг, а також формують основу для здійснення стратегічних і тактичних управлінських рішень.

Ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від стану, структури та динаміки руху основних засобів. Саме ці характеристики визначають можливість підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища, оптимізувати виробничі процеси й підтримувати конкурентні переваги.

Таблиця 1.5

Основні нормативно-правові документи, що регулюють облік і аудит основних

№	Нормативний документ	№ та дата	Коротка характеристика
1	2	3	4
1	Конституція України	№254к/96-ВР від 28.06.96 р.	Основа законодавчої системи України
2	Цивільний кодекс України	Постанова ВР України № 435-IV від 16.01.2003 р.	Регулює цивільні правовідносини суб'єктів господарювання
3	Податковий кодекс України	№2755-VI від 02.12.2010р.	Визначає мінімально допустимі строки амортизації основних засобів
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	від 16.07.99 р. № 996-XIV	Регламентує правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
5	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»	№ 2258-VIII від 21.12.2017	Визначає правові засади організації та методики проведення аудиту
6	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [32]	01.01.2012р.	Розкриває інформацію, що стосується визначення, визнання, оцінки, амортизації, визнання та розкриття інформації щодо основних засобів на міжнародному рівні
7	Положення стандарт бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	№92 від 27.04.200р.	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби на національному рівні
8	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	№ 291 від 30 листопада 1999 р.	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності підприємств.
9	Інструкція про проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків.	від 11.08.94 р. №69	Регламентує проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків

В умовах ринкової економіки інформація про наявність, технічний стан, структуру, рух і рівень використання основних засобів набуває особливої ваги. Вона є не лише основою для ведення бухгалтерського обліку, але й

інструментом для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень, планування інвестиційної політики та контролю за ефективністю капіталовкладень.

Отже, основні засоби — це не просто матеріальні елементи виробництва, а стратегічний ресурс, що визначає потенціал розвитку підприємства, рівень його технологічного оновлення та здатність до інновацій.

В Україні трактування поняття «основні засоби» закріплено у низці нормативно-правових документів, ключовими серед яких є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [50] та Податковий кодекс України [48]. Згідно з пунктом 4 НП(С)БО 7, основні засоби визначаються як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою їх використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, передачі в оренду іншим особам, а також для виконання адміністративних чи соціально-культурних функцій, строк корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік або операційний цикл, якщо він є тривалішим [50].

З наведеного визначення випливає кілька ключових ознак, що характеризують сутність основних засобів:

вони мають матеріальну природу, тобто існують у фізичній формі;

використовуються в операційній діяльності підприємства — у виробництві, наданні послуг, постачанні товарів чи здачі в оренду;

здатні забезпечувати виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, які мають допоміжне значення для діяльності підприємства;

характеризуються тривалим строком корисного використання, що перевищує один рік або один виробничий цикл.

Отже, у визначенні НП(С)БО 7 простежується цілісне економічне розуміння сутності основних засобів як матеріальних активів, покликаних забезпечувати безперервність господарського процесу. Діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку через виготовлення продукції, реалізацію товарів і надання послуг, а тому використання основних засобів є невід’ємною умовою стабільного функціонування виробництва.

Водночас у підпункті 14.1.138 Податкового кодексу України поняття основних засобів трактується дещо інакше. Відповідно до цього нормативного

акту, основні засоби — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (за винятком вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності, мають строк експлуатації понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) та поступово знецінюються внаслідок фізичного або морального зносу [48].

Як видно, податкове визначення має більш прагматичний характер, оскільки зосереджується на вартісному критерії — встановленні грошової межі (20000 грн.) для віднесення об'єктів до складу основних засобів. Це забезпечує однозначність у податковому обліку, проте водночас звужує економічний зміст поняття, не розкриваючи його сутності як елементу виробничого потенціалу підприємства.

На відміну від цього, НП(С)БО 7 не встановлює жорсткої вартісної межі, залишаючи підприємству право самостійно визначати критерії віднесення активів до складу основних засобів у межах облікової політики. Така відмінність у підходах зумовлює певні труднощі при узгодженні бухгалтерського та податкового обліку, що може ускладнювати формування єдиної облікової інформації для управлінських рішень.

Звертаючись до міжнародної практики, слід відзначити, що Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (МСБО 16) трактує їх як матеріальні об'єкти, які утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів, наданні послуг, передачі в оренду чи для адміністративних цілей, і які, за очікуванням, використовуватимуться протягом більш ніж одного періоду [36].

Попри схожість із національним стандартом, міжнародне визначення має менш чітке формулювання щодо періоду використання, вказуючи лише, що актив застосовується «протягом більше одного періоду». У НП(С)БО 7 цей критерій сформульовано більш конкретно — понад один рік або один

операційний цикл, що забезпечує більшу точність та однозначність у практиці бухгалтерського обліку.

Таким чином, аналіз нормативно-правових документів дає підстави стверджувати, що українське законодавство загалом узгоджується з міжнародними підходами, проте має свої національні особливості, які відображають специфіку регулювання бухгалтерського та податкового обліку в умовах вітчизняної економіки.

Висновки до розділу 1

Розвиток підприємства безпосередньо залежить від ефективності використання наявних економічних ресурсів, серед яких провідне місце посідають основні засоби. Саме вони формують продуктивну частину майна підприємства, забезпечуючи безперервність операційної діяльності та створення матеріальних благ.

У процесі дослідження було здійснено порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового підходів до визначення і визнання основних засобів. Проведене зіставлення дозволяє стверджувати, що такі характеристики, як матеріальність активів та строк їх корисного використання, є повністю ідентичними у двох системах обліку. Натомість за ознаками підконтрольності, призначення та вартісної межі простежуються суттєві відмінності між бухгалтерським і податковим підходами.

Відповідно до пункту 4 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує для використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, передачі в оренду іншим особам, а також для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [50].

З наведеного визначення випливає, що основні засоби (за винятком землі) під впливом фізичних, технічних та економічних факторів поступово втрачають

свої первісні властивості, тобто зазнають фізичного та морального зносу. Процес поступового перенесення вартості діючих основних засобів на виготовлену продукцію з одночасним формуванням грошового фонду для їх відновлення визначається як амортизація.

Згідно з вимогами НП(С)БО 7, підприємства мають право самостійно обирати метод нарахування амортизації з-поміж шести можливих, визначаючи при цьому строки корисного використання об'єктів основних засобів залежно від їх функціонального призначення та умов експлуатації. Така гнучкість забезпечує адаптацію амортизаційної політики до індивідуальних особливостей діяльності кожного суб'єкта господарювання.

Невід'ємною умовою раціональної організації бухгалтерського обліку є класифікація основних засобів, тобто їх групування за певними ознаками в однорідні класи. У бухгалтерському обліку зазвичай застосовується класифікація за такими критеріями: за використанням — діючі та недіючі; за приналежністю — власні та орендовані; за призначенням — виробничі та невиробничі.

Для податкового обліку особливого значення набуває класифікація за мінімально допустимими строками амортизації, визначеними ст. 145 Податкового кодексу України. Саме цей підхід забезпечує узгодженість нарахування амортизації у фіскальному аспекті та визначає строки, протягом яких основні засоби можуть використовуватися для цілей податкового обліку.

Отже, ефективна організація обліку основних засобів потребує не лише чіткої класифікації, а й гармонізації бухгалтерських і податкових підходів, що сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації та обґрунтованості управлінських рішень щодо відтворення й використання основних засобів на підприємстві.

Розділ 2. Організація та методика бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

2.1. Особливості побудови облікової системи на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Ефективність господарської діяльності підприємства значною мірою залежить від того, наскільки раціонально організовано систему бухгалтерського обліку, її здатність виконувати реєстраційно-контрольні та аналітичні функції. Високий рівень організації облікової роботи сприяє зменшенню трудових витрат бухгалтерського персоналу, що, у свою чергу, дає змогу приділяти більше уваги аналітичним і контрольним процесам, які забезпечують зростання економічної стабільності підприємства.

На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» бухгалтерський облік ведеться безперервно з моменту державної реєстрації підприємства. Відповідальність за організацію системи обліку покладено на директора підприємства, який діє згідно з чинним законодавством та положеннями установчих документів. З метою забезпечення належного рівня облікової роботи на підприємстві сформовано бухгалтерську службу, яку очолює головний бухгалтер.

Головний бухгалтер призначається на посаду наказом директора і несе персональну відповідальність за правильність організації бухгалтерського обліку, достовірність та своєчасність реєстрації всіх господарських операцій у первинних документах, а також за збереження облікових реєстрів і звітності протягом установлених термінів.

Відповідно до частини 7 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та посадової інструкції головного бухгалтера, до основних його функціональних обов'язків належать:

забезпечення дотримання на підприємстві єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлені строки фінансової звітності;

організація контролю за правильністю відображення всіх господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків;

участь в оформленні матеріалів щодо виявлених нестач, крадіжок і

псування активів, а також контролю за відшкодуванням відповідних втрат;

перевірка стану бухгалтерського обліку у структурних підрозділах підприємства — філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених одиницях.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» побудована відповідно до вимог чинного законодавства, а чіткий розподіл функціональних обов'язків і контроль за їх виконанням забезпечують достовірність облікових даних і своєчасне складання фінансової звітності.

У процесі організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» особлива увага приділяється формуванню облікової політики, упорядкуванню документообігу та ефективній організації роботи облікового апарату. Раціонально побудована облікова система забезпечує не лише достовірність фінансової інформації, але й створює умови для підвищення контрольної та аналітичної функції бухгалтерії, що має важливе значення для прийняття управлінських рішень.

Облікова політика підприємства — це комплекс принципів, методів і процедур, яких дотримується підприємство при веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності. Інакше кажучи, це визначений підприємством порядок ведення обліку, який охоплює вибір методик, форм і технічних засобів фіксації господарських операцій відповідно до чинних нормативно-правових актів і специфіки діяльності підприємства. Вона формує основу для узгодженості усіх облікових процесів і забезпечує послідовність у відображенні фінансово-господарських операцій.

Відповідно до прийнятої облікової політики, документообіг на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюється згідно з організаційно-розпорядчими документами, які видаються посадовими особами у межах їхніх повноважень. Такі документи регулюють порядок обробки первинних даних, відповідальність працівників, строки подання звітності та процедуру контролю за господарськими операціями. До основних внутрішніх документів, що регламентують документообіг на підприємстві, належать:

наказ про делегування повноважень щодо підпису первинних і зведених

документів;

положення про бухгалтерську службу;

накази про проведення інвентаризацій, створення постійних і тимчасових інвентаризаційних комісій;

документи, що визначають маркетингову, збутову та цінову політику;

перелік посадових осіб, яким надано право користування корпоративним мобільним зв'язком;

порядок архівування, зберігання та передачі бухгалтерських документів.

Документообіг у ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» являє собою впорядковану систему створення, перевірки, руху та обробки первинних документів — від моменту їх складання до передачі в архів на зберігання. Він охоплює всі етапи інформаційного процесу: формування первинних документів, їх перевірку та реєстрацію, систематизацію даних у відповідних облікових регістрах, узагальнення у звітності та подальше архівування.

Схематично стадії документообігу ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» подано на рисунку 2.1, де відображено взаємозв'язок між етапами облікового процесу, рухом документів та відповідальністю учасників облікового циклу.

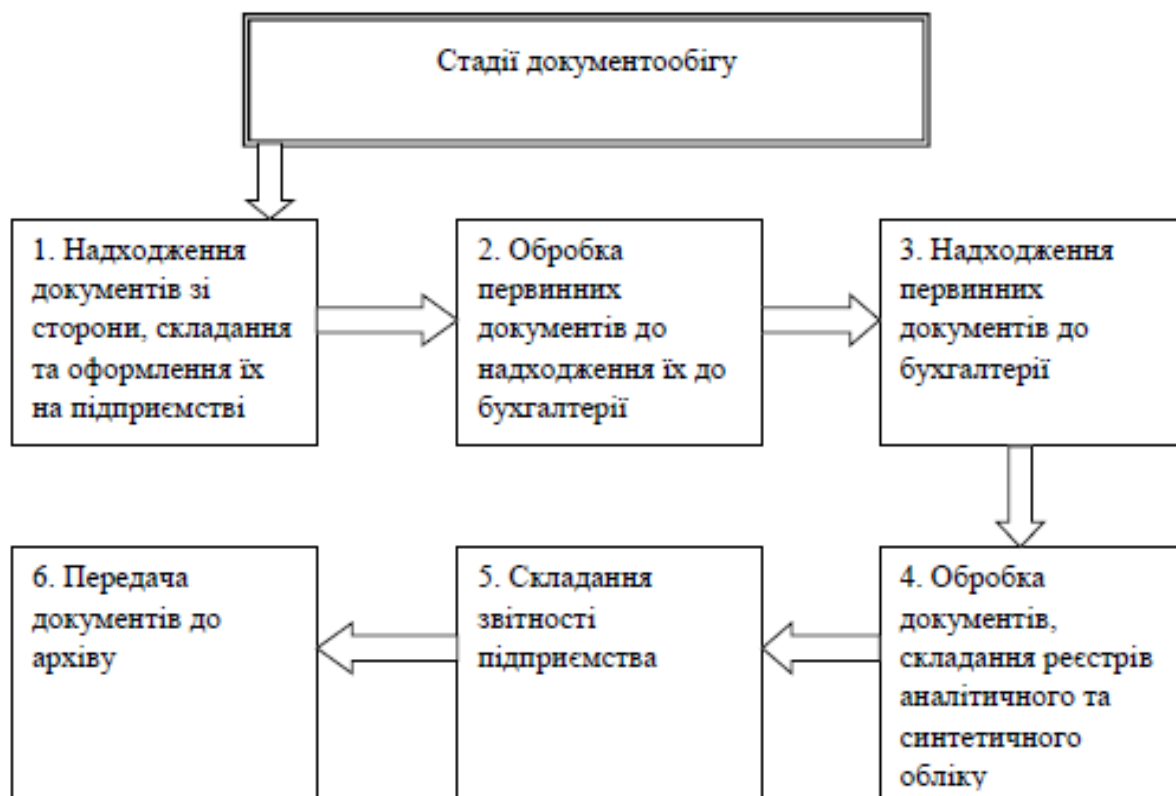

Рис. 2.1. Стадії організації документообігу на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснює ведення бухгалтерського обліку господарських операцій, що охоплюють як майнові об'єкти, так і результати господарської діяльності, у натуральних вимірниках та узагальненому грошовому виразі. Всі облікові дані фіксуються безперервно, документально підтверджено та взаємопов'язано між собою. Єдиною валютою бухгалтерського обліку на підприємстві є національна грошова одиниця України — гривня.

Відображення господарських операцій здійснюється методом подвійного запису відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування». Облікові записи формуються у журналах-ордерах та аналітичних відомостях, що забезпечує належний рівень деталізації інформації для подальшого аналізу та звітності.

Фінансова звітність ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за досліджуваній період складалася на основі даних облікових реєстрів, які формувалися за первинними документами. Протягом аналізованого періоду підприємство подавало скорочену форму фінансової звітності, що відповідає його організаційно-правовому статусу та обсягам діяльності.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІV від 16.07.1999 р., а також із дотриманням вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та інших нормативно-правових актів, що регулюють облікову діяльність. Усі процеси обробки облікової інформації здійснюються з використанням спеціалізованого бухгалтерського програмного забезпечення, що забезпечує оперативність, точність і контроль достовірності даних.

Облікова політика підприємства у 2025 році залишалася незмінною, що свідчить про стабільність принципів організації обліку та дотримання єдиних методологічних підходів до відображення господарських операцій.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

побудована таким чином, щоб забезпечити оптимальний шлях збирання, обробки та узагальнення інформації, мінімізуючи кількість облікових процедур і документів при максимальній ефективності праці бухгалтерських працівників.

Важливу роль у забезпеченні аналітичності та оперативності обліку відіграє раціональна організація роботи облікового апарату. Чіткий розподіл функцій, узгодженість дій між структурними підрозділами та використання сучасних інформаційних технологій дозволяють формувати достовірну, своєчасну та релевантну інформацію для управління діяльністю підприємства. Загальна схема організації обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» наведена на рисунку 2.2.

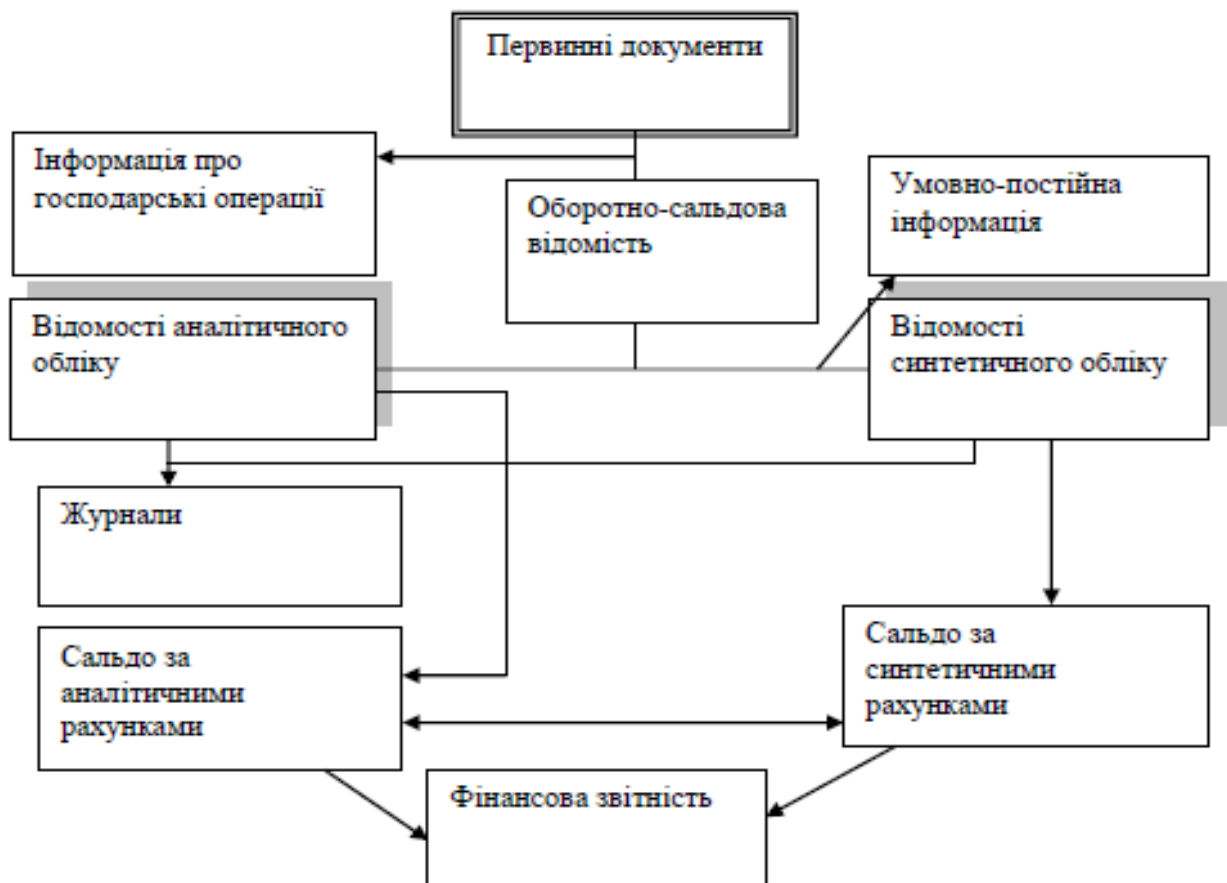

Рис. 2.2. Схема організації обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

До основних засад раціональної організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» належать такі принципи:

чітко вибудована організаційна структура бухгалтерського апарату, що забезпечує узгодженість дій між усіма працівниками облікової служби;

ефективний розподіл функціональних обов'язків між співробітниками бухгалтерії, що дозволяє уникати дублювання роботи та підвищує

відповідальність кожного за конкретну ділянку обліку;

раціональна організація робочого місця облікових працівників, що сприяє зручності виконання завдань і мінімізації часу на обробку документів;

дотримання затвердженої схеми документообігу, яка визначає послідовність руху документів від моменту їх створення до архівування;

оперативність та своєчасність складання бухгалтерської документації, що забезпечує актуальність інформації для управлінських рішень;

систематичне підвищення кваліфікації облікових працівників, яке сприяє вдосконаленню професійних навичок та адаптації до змін у законодавстві й методології бухгалтерського обліку.

Всі господарські операції на підприємстві своєчасно документуються, що є запорукою достовірності облікової інформації та ефективного контролю за діяльністю. Документація виконує низку важливих функцій в управлінні підприємством, а саме:

надає повну та об'єктивну інформацію про фактичний стан господарських засобів та їх зміни у процесі виробничо-господарського кругообігу;

забезпечує прозорість фінансово-господарської діяльності підприємства та контроль за наявністю, рухом і використанням активів;

виступає юридичним підтвердженням господарських операцій, що здійснюються підприємством;

є основним джерелом інформації для контролю, як з боку внутрішніх користувачів (керівництва, ревізійної комісії), так і зовнішніх (аудиторів, податкових органів, інвесторів).

Для автоматизації облікових процесів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» використовується спеціалізоване програмне забезпечення «MASTER», що дає змогу забезпечити високу точність розрахунків, швидке формування звітності та зменшити ризик технічних помилок. Крім того, бухгалтерія підприємства оснащена системою «Клієнт-Банк», яка обслуговує всі безготівкові розрахунки, спрощуючи взаємодію з банківськими установами та прискорюючи проведення платіжних операцій.

Бухгалтерська служба ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», очолювана головним бухгалтером, є одним із ключових підрозділів управлінської структури підприємства. Вона забезпечує формування повної, достовірної та своєчасної інформації про фінансово-господарську діяльність, стан активів, капіталу й зобов'язань підприємства. На основі цієї інформації керівництво отримує можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення, здійснювати контроль за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також запобігати можливим фінансовим ризикам і негативним тенденціям у діяльності підприємства.

Таким чином, бухгалтерська служба посідає центральне місце у системі інформаційних потоків підприємства, забезпечуючи узгодженість між управлінським, фінансовим і виробничим обліком, що є невід'ємною умовою стабільного розвитку ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Працівники бухгалтерської служби ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюють постійний та всебічний контроль за фінансово-господарською діяльністю матеріально відповідальних осіб, перевіряють правильність оформлення їх звітів, достовірність даних та відповідність проведених операцій вимогам чинного законодавства. Вони беруть безпосередню участь у проведенні інвентаризації матеріальних цінностей, що дозволяє своєчасно виявляти нестачі, надлишки або невідповідності між фактичною наявністю активів і даними бухгалтерського обліку.

На обліковий підрозділ покладається не лише функція технічного ведення обліку, а й відповідальність за контроль законності господарських операцій. Зокрема, облікові працівники мають перевіряти первинні документи на предмет коректності заповнення, повноти реквізитів та відповідності встановленим нормативним вимогам. Крім того, вони забезпечують збереження бухгалтерської документації протягом усього періоду її обігу — від моменту складання до передачі в архів, а також несуть відповідальність за своєчасне подання фінансової звітності зовнішнім і внутрішнім користувачам.

Усі касові операції на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюються

відповідно до вимог Національного банку України та внутрішніх регламентів підприємства. Грошові кошти за прибутковими і видатковими касовими ордерами приймаються або видаються виключно в день їх оформлення, що забезпечує належний рівень контролю за рухом готівки. Після завершення операцій касир зобов'язаний підписати всі касові документи та здійснити їх погашення відповідним штампом або написом — на прибуткових документах «отримано», на видаткових — «сплачено», із зазначенням дати проведення операції.

Розрахунки з працівниками щодо оплати праці, виплати премій, допомог по тимчасовій непрацездатності та інших нарахувань проводяться бухгалтером на підставі платіжних відомостей із подальшим перерахуванням коштів на банківські рахунки працівників. Це відповідає сучасним вимогам безготівкових розрахунків і мінімізує ризики, пов'язані з обігом готівки.

Прибуткові та видаткові касові ордери (або документи, що їх замінюють) підлягають обов'язковій реєстрації у журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів (форма № КО-3), який ведеться бухгалтерією підприємства. Усі факти надходження чи вибуття готівкових коштів фіксуються у касовій книзі — первинному документі встановленої форми, що застосовується для ведення обліку руху готівки в касі підприємства. У ній у хронологічній послідовності відображаються всі касові операції, що дозволяє здійснювати контроль за станом та рухом грошових ресурсів.

Записи в касовій книзі касир здійснює негайно після отримання або видачі готівки за кожним касовим документом. Наприкінці кожного робочого дня бухгалтер-касир підводить підсумки касових операцій, визначає залишок готівки на наступний день та формує звіт касира, який є відривним аркушем касової книги. До звіту додаються прибуткові та видаткові документи за день, після чого цей комплект передається до бухгалтерії для перевірки і відображення в облікових регістрах.

Таким чином, система організації касових операцій на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» базується на принципах прозорості, достовірності та законності, що гарантує контроль за рухом грошових коштів, своєчасність їх

відображення в обліку та підвищує рівень фінансової дисципліни на підприємстві.

Інвентаризація активів і зобов'язань на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюється відповідно до затвердженої облікової політики та діючих нормативно-правових актів. Вона проводиться щорічно перед складанням річної фінансової звітності, станом на 1 грудня звітного року, що дає можливість забезпечити достовірність облікових даних і підтвердити реальний стан майна підприємства. Проведення інвентаризації спрямоване на виявлення фактичної наявності матеріальних цінностей, порівняння їх із даними бухгалтерського обліку, визначення можливих нестач, надлишків або псування активів, а також на перевірку зобов'язань перед кредиторами та дебіторами.

Розрахунок вартості залишків товарно-матеріальних цінностей (покупних товарів, сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, напівфабрикатів, малоцінних необоротних матеріальних активів, готової продукції та незавершеного виробництва) здійснюється щомісяця за методом середньозваженої собівартості. Такий підхід дає змогу більш об'єктивно визначати вартість запасів, враховуючи вплив змінних цін на закупівлю матеріалів і товарів у різні періоди. Використання цього методу офіційно закріплено у Наказі про облікову політику підприємства, що забезпечує єдність методологічних засад обліку.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШП), які передаються в експлуатацію, на підприємстві виключається зі складу активів — тобто списується з балансу з одночасним нарахуванням 100% зносу в момент передачі в користування. Надалі за такими предметами ведеться оперативний кількісний облік за місцями їх експлуатації та матеріально відповідальними особами до моменту повного фізичного зносу або списання. МШП вартістю до 1000 гривень за одиницю не обліковуються на балансі (за винятком приладів обліку, спеціального одягу та інструментів, які використовуються тривалий час).

Транспортно-заготівельні витрати підприємства включаються до

первісної вартості запасів, що відповідає вимогам УП(С)БО 9 «Запаси» і дозволяє достовірно формувати їх собівартість.

Підсумовуючи проведені дослідження, можна зробити висновок, що організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» повністю відповідає чинним законодавчим вимогам та методологічним принципам бухгалтерського обліку. Система інвентаризації, облікові процедури та застосовані методи оцінки активів узгоджуються з положеннями облікової політики підприємства, що забезпечує достовірність, повноту та аналітичність інформації про фінансово-господарську діяльність товариства.

2.2. Відображення основних засобів у фінансовому обліку ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

З метою забезпечення раціонального використання, збереження та контролю за станом основних засобів, на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюється їх повноцінний фінансовий облік відповідно до чинних нормативно-правових актів України. Оскільки основні засоби являють собою матеріальні активи, строк корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік або один операційний цикл (якщо він триває довше року), облік цих активів має суттєве значення для достовірного відображення фінансового стану підприємства.

Основними завданнями бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є:

належне документальне оформлення та відображення в облікових регістрах надходження основних засобів;

визначення та відображення у бухгалтерському обліку сум нарахованої амортизації;

облік витрат, пов'язаних із ремонтом, модернізацією та реконструкцією основних засобів;

визначення результатів ліквідації чи списання основних засобів;

проведення переоцінки об'єктів у разі зміни їх справедливої вартості;

інвентаризація основних засобів з метою підтвердження фактичної наявності та технічного стану.

На підприємстві облік основних засобів організовано на всіх етапах їх життєвого циклу — від моменту надходження до повного вибуття (рис. 2.3). Така система дозволяє забезпечити безперервність, повноту та достовірність облікової інформації, необхідної для управлінського аналізу, фінансового контролю та складання звітності.

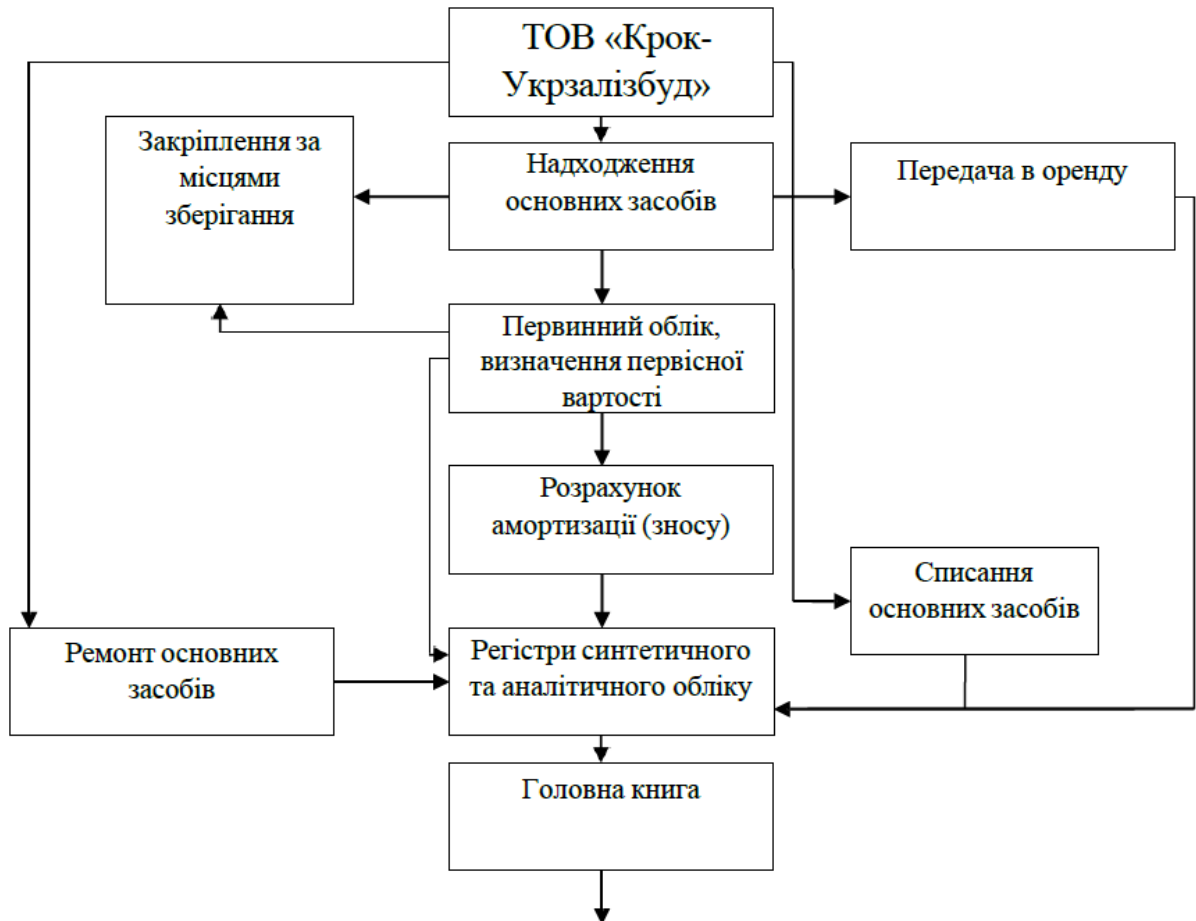

Рис. 2.3. Схема організації обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Облік надходження, введення в експлуатацію, передачі в оренду чи ремонт, нарахування амортизації та списання основних засобів ведеться на основі первинних документів, затверджених Наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352. До таких документів належать: Акти приймання-передачі основних засобів, Інвентарні картки, Відомості амортизаційних відрахувань, Акти списання тощо.

Важливою складовою організації обліку є правильне та своєчасне

заповнення первинної документації, що гарантує юридичну силу господарських операцій та запобігає виникненню спірних ситуацій. Основні вимоги до оформлення таких документів визначені Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88.

Таким чином, система бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є структурованою, регламентованою та забезпечує повну прозорість усіх операцій, пов'язаних із рухом, використанням та вибуттям основних засобів. Це створює основу для ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства та формування достовірної фінансової звітності.

Основою належної організації бухгалтерського обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є внутрішній нормативний документ — наказ про облікову політику підприємства, який розроблений відповідно до вимог чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 7 «Основні засоби». Цей документ визначає єдині принципи, методи та форми ведення бухгалтерського обліку, у тому числі порядок оформлення первинних документів, що відображають рух основних засобів.

Для забезпечення повного та достовірного синтетичного і аналітичного обліку основних засобів на підприємстві використовується низка типових форм первинної документації, затверджених наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 р. № 352 «Про затвердження типових форм первинного обліку».

Одним із головних документів є форма ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів». Вона застосовується для оформлення:

- зарахування об'єктів до складу основних засобів;
- введення їх в експлуатацію;
- внутрішнього переміщення основних засобів між структурними підрозділами;

- передачі основних засобів зі складу (із запасів) в експлуатацію;
- вибуття основних засобів у разі їх передачі іншим підприємствам або організаціям.

При надходженні основних засобів акт (накладна) складається у одному примірнику на кожний окремий об'єкт приймальною комісією, призначеною наказом керівника підприємства. У виняткових випадках допускається складання зведеного акта — якщо об'єкти є однотипними, мають однакову вартість і були прийняті протягом одного календарного місяця (наприклад, господарський інвентар, інструменти, дрібне обладнання тощо).

Після заповнення акт передається до бухгалтерії разом із технічною документацією, що належить до відповідного об'єкта. У бухгалтерії документ підписується головним бухгалтером та затверджується керівником підприємства або особою, уповноваженою на це наказом.

Підтвердженням факту надходження основних засобів від постачальників на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є прибуткова накладна, яка додається до акта приймання-передачі та слугує підставою для зарахування об'єкта на баланс підприємства.

Таким чином, на підприємстві забезпечено чіткий порядок оформлення первинної документації, що дозволяє гарантувати достовірність облікових даних, своєчасність відображення господарських операцій та дотримання вимог чинного законодавства.

На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» належна організація документального оформлення операцій з основними засобами є важливою складовою ефективного бухгалтерського обліку. Особливу увагу приділено процедурі внутрішнього переміщення, ремонту, реконструкції та модернізації основних засобів, оскільки саме ці процеси пов'язані зі зміною місця експлуатації, технічного стану або вартості об'єктів.

При здійсненні внутрішнього переміщення основних засобів між підрозділами підприємства оформлюється акт за формою ОЗ-1, який складається у двох примірниках працівником відділу, що передає відповідні об'єкти.

- Перший примірник акта, підписаний обома сторонами (особою, яка передає, та особою, яка приймає основні засоби), передається до бухгалтерії підприємства для відображення змін у облікових регістрах.

- Другий примірник залишається у структурного підрозділу, який передав основні засоби, для забезпечення контролю за зняттям об'єкта з відповідальності.

Отримання основних засобів зі складу підприємства оформлюється вимогою, яка обов'язково реєструється у реєстрі вибуття основних засобів зі складу. Реєстри складаються щомісяця та є підставою для звірки даних аналітичного й синтетичного обліку. Такий підхід забезпечує контроль за рухом об'єктів і запобігає невідповідностям у даних облікових регістрів.

У випадку, коли основні засоби передаються іншому підприємству за плату, оформлення здійснюється також за формою ОЗ-1, але в трьох примірниках:

1. Перший примірник залишається у підприємства, яке передає об'єкт, і додається до бухгалтерського звіту.

2. Другий примірник використовується для складання повідомлення про передачу та є документом для акцепту операції.

3. Третій примірник передається підприємству-отримувачу як підтвердження факту приймання основного засобу.

Для обліку операцій, пов'язаних із ремонтом, реконструкцією чи модернізацією основних засобів, використовується форма ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів». Цей документ фіксує факт завершення ремонтних або модернізаційних робіт, а також підтверджує готовність об'єкта до подальшої експлуатації.

Якщо під час ремонту використовуються запасні частини або матеріали, їх списання оформлюється окремим актом на списання запчастин, який додається до акта за формою ОЗ-2. Такий порядок забезпечує точність розрахунку витрат, пов'язаних із ремонтом основних засобів, і сприяє контролю за використанням матеріалів.

Акт ОЗ-2 підписується представником підрозділу, що приймає основний засіб після ремонту, і представником підприємства або цеху, який безпосередньо виконував ремонт чи модернізацію. Після цього документ передається до бухгалтерії, де його підписує головний бухгалтер, а потім затверджує керівник підприємства або уповноважена особа.

До технічного паспорта об'єкта вносяться всі зміни, що виникли внаслідок ремонту, реконструкції чи модернізації — зокрема, дані про технічні характеристики, вартість або експлуатаційні властивості. Це дозволяє підтримувати актуальність технічної документації та забезпечує правильність подальшого нарахування амортизації.

Якщо ремонт, реконструкцію або модернізацію виконує стороннє підприємство, акт складається у двох примірниках. Один залишається у підприємства-замовника, другий — передається виконавцю робіт як підтвердження приймання-здачі виконаних послуг.

Таким чином, на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» створено чітку систему документального оформлення операцій з основними засобами, що забезпечує достовірність облікових даних, контроль за їх рухом і відповідність чинним нормативно-правовим вимогам.

На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» вибуття основних засобів відбувається у разі їх повного фізичного або морального зносу, непридатності для подальшої експлуатації, ліквідації, реалізації чи передачі іншим підприємствам. Для належного документального оформлення таких операцій на підприємстві застосовуються затверджені типові форми первинних документів, передбачені наказом Міністерства статистики України від 29.12.1995 № 352.

Форма ОЗ-3 використовується для оформлення вибуття основних засобів (крім автотранспортних засобів) при їх повному або частковому списанні. Акт складається у двох примірниках комісією, призначеною наказом керівника ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

- Перший примірник передається до бухгалтерії для відображення операції списання у відповідних регістрах бухгалтерського обліку.
- Другий примірник залишається у матеріально відповідальній особі, на

балансі якої обліковувався об'єкт. Він є підставою для передачі на склад запасних частин, матеріалів або металобрухту, що утворилися в результаті списання.

У розділі «Розрахунок результатів списання об'єкта» фіксуються всі витрати, пов'язані з процесом списання, а також зазначається вартість матеріальних цінностей, отриманих у результаті демонтажу, розбирання або ліквідації об'єкта. Крім того, для уточнення фінансового результату підприємство складає окремий документ – «Розрахунок списання об'єкта», який містить детальний аналіз витрат і надходжень, пов'язаних із вибуттям основного засобу.

Форма ОЗ-4 застосовується для оформлення ліквідації автотранспортних засобів – вантажних і легкових автомобілів, причепів, напівпричепів тощо. Документ складається у двох примірниках і підписується комісією, призначеною керівником підприємства або автогосподарства.

- Перший примірник акта передається до бухгалтерії для відображення господарської операції у системі бухгалтерського обліку.

- Другий примірник зберігається у матеріально відповідальній особі і є підставою для здавання на склад залишків матеріальних цінностей, запчастин та металобрухту, отриманих після розбирання транспортного засобу.

У розділі «Розрахунок результатів списання автомобіля (причеп, напівпричеп)» зазначаються витрати, понесені підприємством у процесі ліквідації транспортного засобу, а також вартість матеріалів і вузлів, придатних для подальшого використання або реалізації. Такий підхід дає змогу визначити фінансовий результат від списання і забезпечує повний контроль за рухом активів.

Форма ОЗ-5 використовується для документального оформлення установки, запуску в роботу та подальшого демонтажу будівельних машин. На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» цей документ заповнюється у разі передачі техніки між об'єктами будівництва або підрозділами, а також при підготовці машин до експлуатації чи здавання їх на склад після завершення робіт. Акт містить дані про технічні параметри машини, місце експлуатації, дату

введення в роботу, осіб, відповідальних за установку і демонтаж, а також підписи членів комісії. Документ затверджується керівником підприємства і є підставою для внесення відповідних записів у бухгалтерські реєстри.

Для забезпечення аналітичного обліку на підприємстві застосовується форма ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів». Вона призначена для ведення обліку усіх видів основних засобів, а також для групового обліку однотипних об'єктів, що введені в експлуатацію протягом одного календарного місяця і мають однакове виробниче призначення, технічні характеристики та вартість.

Інвентарна картка містить інформацію про:

- інвентарний номер, первісну, залишкову та ліквідаційну вартість об'єкта;
- дату введення в експлуатацію;
- норму і метод амортизації;
- місце знаходження основного засобу та відповідальну особу;
- проведені ремонти, переоцінки або переміщення.

Кожному об'єкту основних засобів надається унікальний інвентарний номер, який використовується в усіх первинних документах і аналітичних реєстрах обліку. Це забезпечує точність, системність та контрольованість інформації про основні засоби.

Таким чином, система документального оформлення вибуття, списання, ремонту та руху основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» побудована відповідно до вимог чинного законодавства України та внутрішніх регламентів підприємства. Вона забезпечує достовірність даних бухгалтерського обліку, контроль за використанням активів і створює умови для ефективного управління майновим комплексом підприємства.

На підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ведення обліку основних засобів здійснюється відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та нормативних актів Міністерства фінансів України. Одним із ключових елементів системи обліку є належне оформлення первинних документів, які забезпечують достовірність і повноту даних щодо наявності, руху, амортизації та вибуття основних засобів.

Інвентарна картка ведеться в бухгалтерії підприємства на кожний окремий об'єкт основних засобів. Документ оформлюється в одному примірнику на підставі акта (накладної) приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗ-1), а також супровідної технічної документації.

У картці фіксуються всі зміни, що відбуваються з об'єктом протягом строку його експлуатації: введення в експлуатацію, переміщення, модернізація, реконструкція, ремонт чи вибуття.

- передача або внутрішнє переміщення об'єкта оформлюється на підставі акта за формою № ОЗ-1.
- списання з балансу через знос чи моральне старіння – за актом форми № ОЗ-3.
- модернізація або реконструкція — відповідно до акта приймання-здачі відремонтованих і модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2).

У розділі «Коротка індивідуальна характеристика об'єкта» зазначаються найважливіші якісні та кількісні показники, що характеризують основний засіб, а також окремі прибудови, пристосування чи комплектуючі елементи, без яких неможлива його повноцінна експлуатація. Записи здійснюються стисло, без дублювання інформації, наявної у технічних паспортах чи інших супровідних документах.

Форма ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів» використовується для реєстрації всіх інвентарних карток, що ведуться в бухгалтерії. Документ складається в одному примірнику і є внутрішнім реєстром, який забезпечує контроль за наявністю та збереженням карток. Записи в описі групуються за класифікаційними ознаками — видами, групами та підгрупами основних засобів. Це дає змогу систематизувати об'єкти за їх функціональним призначенням і полегшує формування зведених звітів щодо руху необоротних активів.

На основі підсумкових даних інвентарних карток і описів бухгалтерія підприємства формує звітні форми з руху основних засобів, що використовуються при складанні фінансової звітності.

Форма ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів» призначена для

ведення пооб'єктного обліку основних засобів за місцями їх експлуатації та за матеріально відповідальними особами. У цьому документі зазначаються всі об'єкти, що перебувають у користуванні певного структурного підрозділу або конкретного працівника.

Інвентарний список є аналітичним регістром, який дозволяє оперативно контролювати наявність і рух майна у розрізі підрозділів. Дані, наведені у формі ОЗ-9, повинні повністю збігатися із записами в інвентарних картках бухгалтерії. Такий взаємозв'язок гарантує достовірність інформації про наявність і стан основних засобів як у бухгалтерському, так і в оперативному обліку.

Для правильного визначення суми амортизаційних відрахувань на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» використовуються спеціальні розрахункові форми, розроблені для будівельних підприємств:

- Форма № ОЗ-15 «Розрахунок амортизації основних засобів» — застосовується для визначення суми амортизації за всіма видами основних засобів, що належать до нарахування у звітному місяці.

- Форма № ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту» — використовується для обчислення амортизації автомобілів, причепів, будівельної техніки та іншого транспортного обладнання.

Розрахунок амортизації проводиться з урахуванням методу, встановленого обліковою політикою підприємства, та відповідно до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби». Отримані результати служать основою для відображення витрат на амортизацію у бухгалтерських регістрах та звітності підприємства.

Таким чином, ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» має чітко структуровану систему документального оформлення руху основних засобів, що відповідає вимогам законодавства і внутрішньої облікової політики. Використання уніфікованих форм первинних документів забезпечує достовірність даних, аналітичну глибину та контроль за ефективним використанням майна підприємства.

На сучасному етапі господарської діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» у процесі ведення бухгалтерського обліку спостерігається тенденція до відмови від використання традиційних паперових форм первинних документів ОЗ-14, ОЗ-15, ОЗ-16. Це зумовлено тим, що зазначені форми є малоприматними для

автоматизованої обробки даних та не забезпечують зручності при розрахунку амортизації за методами, передбаченими НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Замість цього, для визначення сум амортизаційних відрахувань підприємство застосовує відомість розрахунку амортизації, сформовану за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення бухгалтерського обліку. Такий підхід підвищує точність обчислень, прискорює формування звітності та мінімізує ризики арифметичних помилок.

Для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, що перебувають у власності або отримані на умовах фінансового лізингу, а також орендованих цілісних майнових комплексів, використовується рахунок 10 «Основні засоби».

За дебетом рахунка 10 відображається:

- надходження на баланс основних засобів (придбаних, створених власними силами, отриманих безоплатно);
- суми витрат, пов'язані з поліпшенням об'єктів (модернізація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), якщо ці витрати сприяють зростанню майбутніх економічних вигід;
- дооцінка вартості основних засобів у результаті переоцінки.

За кредитом рахунка 10 відображаються операції з вибуття основних засобів унаслідок їх продажу, безоплатної передачі, списання через непридатність до подальшого використання або уцінки вартості.

Таким чином, рахунок 10 є ключовим для формування даних про стан і структуру необоротних активів підприємства, що використовуються у господарській діяльності.

Аналітичний облік основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ведеться у розрізі:

- інвентарних об'єктів (кожний об'єкт має власний інвентарний номер);
- видів основних засобів (будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти тощо);
- місць експлуатації (структурні підрозділи, дільниці, цехи);
- матеріально відповідальних осіб (працівників, на яких закріплено

об'єкти).

Для отримання повної і систематизованої інформації про наявність, рух та стан основних засобів формується оборотно-сальдова відомість по рахунку 10, що дозволяє відстежити залишки на початок і кінець звітного періоду, а також зміни протягом нього.

Основні засоби ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» формуються із різних джерел, зокрема:

- у результаті капітальних інвестицій (спорудження, виготовлення, придбання);
- шляхом внесків засновників (учасників) до статутного капіталу;
- у порядку безоплатної передачі від інших юридичних осіб;
- через придбання за кошти підприємства.

Введення в експлуатацію об'єктів основних засобів після завершення будівництва чи придбання відображається записом по дебету рахунку 10 «Основні засоби» і кредиту рахунку 15 «Капітальні інвестиції». Це свідчить про переведення витрат на придбання або створення об'єктів у склад активів, що приносять підприємству економічні вигоди.

У сучасних умовах господарювання більшість постачальників працює на умовах попередньої оплати, тому купівля основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» зазвичай здійснюється з авансовими платежами. Такі операції відображаються відповідними бухгалтерськими проведеннями, наведеними у таблиці 2.1, яка відображає типову кореспонденцію рахунків при придбанні основних засобів.

Таблиця 2.1.

Бухгалтерські проведення з придбання основних засобів на умовах попередньої оплати на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за червень 2025 р.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Перерахований аванс постачальнику за стіл	371 «Розрахунки за виданими авансами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	6000
2	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	644 «Податковий кредит»	1000
3	Відображено надходження столу від постачальника	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	5000
4	Відображена сума ПДВ	644 «Податковий кредит»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	1000
5	Відображені взаєморозрахунки з постачальником	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	371 «Розрахунки за виданими авансами»	6000
6	Відображені витрати на транспортування та монтажу столу	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	700
7	Відображена сума ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	140
8	Здійснена оплата за транспортування та збирання столу	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	840
9	Стіл зараховано до складу основних засобів	106 «Інструменти, прилади та інвентар»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	5840

Внесення об'єктів основних засобів до статутного капіталу підприємства учасниками (засновниками) супроводжується їх оприбуткуванням на баланс за справедливою вартістю, визначеною й узгодженою між сторонами. У бухгалтерському обліку така операція відображається проведенням:

Дт 10 «Основні засоби» — Кт 40 «Статутний капітал».

Це означає, що майно, внесене до статутного фонду, визнається активом підприємства, а внески засновників формують його власний капітал.

Витрати, пов'язані з придбанням або створенням основних засобів, мають характер капітальних вкладень. На початковому етапі такі витрати відображаються на субрахунку 152 «Капітальні інвестиції», де акумулюються всі витрати, пов'язані з придбанням, доставкою, монтажем, наладкою чи іншим

приведенням об'єкта у стан, придатний для використання. Після завершення всіх підготовчих робіт і введення об'єкта в експлуатацію його вартість переноситься на відповідні рахунки — 10 «Основні засоби» або 11 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», залежно від економічної сутності й вартості активу.

Таблиця 3.2

Основні господарські операції з обліку реалізації основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за серпень 2025 р

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Списано залишкову вартість стелажів для інструменту	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	106 «Інструменти, прилади та інвентар»	10000
2	Списано суму зносу	131 «Знос основних засобів»	106 «Інструменти, прилади та інвентар»	2000
3	Відображено дохід від реалізації	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	18000
4	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	641 «Розрахунки за податками»	3000
5	Списано дохід на фінансові результати	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	15000
6	Списано витрати на фінансові результати	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	10000

Відповідно до чинного законодавства України підприємства мають право не лише використовувати основні засоби у своїй діяльності, але й розпоряджатися ними — продавати надлишкові об'єкти, безоплатно передавати їх іншим підприємствам, установам чи організаціям, а також ліквідувати ті засоби, що стали непридатними для подальшої експлуатації. Ліквідація може бути зумовлена фізичним зносом, моральним старінням, економічною недоцільністю ремонту або наслідками аварій, пожеж, стихійних лих тощо.

Під час вибуття основних засобів у бухгалтерському обліку відображається низка господарських операцій, які фіксуються відповідними

бухгалтерськими проведеннями. Типові варіанти таких проведенень наведені у таблиці 3.2, де детально розкрито порядок відображення реалізації, безоплатної передачі чи ліквідації об'єктів основних засобів.

Як уже зазначалося раніше, процес вибуття основних засобів на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» оформлюється відповідним первинним документом — Актом на списання основних засобів (форма № ОЗ-3). У цьому документі детально зазначаються підстави для вибуття, первісна вартість об'єкта, сума накопиченого зносу, залишкова вартість, а також усі витрати, пов'язані з вибуттям — реалізацією, ліквідацією чи іншими операціями, і, за наявності, — дохід, отриманий у результаті цих дій. На підставі належно оформлених актів здійснюються відповідні бухгалтерські записи, які відображають зміни у складі та вартості основних засобів підприємства.

Інвентаризація на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» проводиться відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, документів, розрахунків та інших активів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р. № 69. Метою інвентаризації є підтвердження фактичної наявності та стану активів, а також звірення даних бухгалтерського обліку з реальними показниками.

Згідно з установленими вимогами, інвентаризація основних засобів проводиться не рідше одного разу на рік, але не раніше 1 жовтня поточного року. Для окремих видів активів визначено спеціальні строки: будівлі, споруди та інші об'єкти нерухомості можуть інвентаризуватися раз на три роки, а бібліотечні фонди — раз на п'ять років, за винятком випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим (наприклад, при зміні матеріально відповідальних осіб або перед складанням річної звітності).

Інвентаризацію здійснює комісія, створена наказом керівника підприємства, до складу якої входять фахівці, що добре обізнані з характеристиками, вартістю та станом об'єктів. Очолює комісію, як правило, директор або його заступник.

Результати перевірки відображаються в інвентаризаційній відомості, яка складається окремо по кожному місцю зберігання або експлуатації об'єктів матеріально відповідальними особами.

У разі виявлення нестачі основних засобів, їх залишкова вартість списується проведенням:

Дт 976 «Списання необоротних активів» — Кт 10 «Основні засоби».

Сума зносу, нарахована за цими об'єктами, обліковується проведенням:

Дт 131 «Знос основних засобів» — Кт 10 «Основні засоби».

Підприємства мають право на кінець звітного року проводити переоцінку основних засобів за справедливою вартістю. Така процедура спрямована на приведення балансової вартості активів до реальної ринкової оцінки. Якщо проводиться переоцінка окремого об'єкта, обов'язковій переоцінці підлягають усі інші активи, що належать до відповідної групи, аби забезпечити однорідність облікових оцінок.

Переоцінена первісна вартість та знос об'єкта визначаються шляхом множення первісних величин на індекс переоцінки, який обчислюється за формулою:

Сума дооцінки залишкової вартості відображається у складі додаткового капіталу за рахунком

42 «Додатковий капітал», субрахунок 423 «Дооцінка активів», а сума уцінки включається до витрат звітного періоду — рахунок 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій».

Якщо на підприємстві має місце перевищення попередніх дооцінок над сумами попередніх уцінок об'єктів, то така різниця використовується для зменшення додаткового капіталу (Дт 42, субрахунок 423) із віднесенням решти суми уцінки до витрат поточного періоду.

Порядок відображення господарських операцій, пов'язаних із проведенням переоцінки основних засобів, систематизовано у таблиці 3.3, що деталізує кореспонденцію рахунків і наслідки таких операцій для фінансової звітності.

Таблиця 3.3

Облік операцій, пов'язаних з переоцінкою основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за вересень 2025 р

з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
Дооцінка основних засобів				
1	Відображено суму дооцінки нарахованого зносу на Компресор КСР-04/50	10 «Основні засоби»	131 «Знос основних засобів»	1500
2	Відображено суму дооцінки залишкової вартості Компресора КСР-04/50	10 «Основні засоби»	423 «Дооцінка активів»	7500
Уцінка основних засобів				
1	Відображено суму уцінки нарахованого зносу Плиткоріза ручного монорейковий Haisser Industry	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»	2000
2	Відображено суму уцінки залишкової вартості Плиткоріза ручного монорейковий Haisser Industry	975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»	10 «Основні засоби»	6000

Окремі види основних засобів мають складну будову і включають велику кількість конструктивних елементів — деталей, вузлів і механізмів, виготовлених із різних матеріалів. Через це та внаслідок нерівномірних експлуатаційних навантажень окремі частини зношуються швидше за інші, тобто спрацьовуються нерівномірно. У таких випадках виникає об'єктивна потреба заміни або відновлення окремих конструктивних елементів шляхом проведення ремонтних робіт.

Таким чином, сутність ремонтів полягає у відновленні працездатності об'єктів основних засобів і усуненні тимчасового фізичного зносу їх елементів.

На підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ремонт основних засобів здійснюється двома способами — підрядним і господарським, залежно від організації процесу та джерел виконання робіт.

При підрядному способі всі роботи виконує спеціалізована підрядна організація на підставі укладеного договору. Підприємство-замовник після приймання робіт за відповідними актами проводить оплату розрахунково-платіжних документів згідно з їх договірною вартістю.

У бухгалтерському обліку ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» під час акцепту (прийняття до оплати) рахунків підрядника робиться запис:

Дт 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 949 «Інші витрати операційної діяльності» — Кт 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками» — на суму договірної вартості виконаних і прийнятих робіт.

Аналітична розбивка проводиться таким чином:

рахунок 23 — відображає ремонт виробничих об'єктів;

рахунок 91 — облік ремонту основних засобів загальновиробничого призначення;

рахунок 92 — витрати на відновлення адміністративних об'єктів;

рахунок 93 — ремонт об'єктів, пов'язаних зі збутом продукції;

рахунок 949 — витрати на ремонт об'єктів житлово-комунального або соціально-культурного призначення.

Одночасно робиться запис:

Дт 641 «Розрахунки за податками» — Кт 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками», що відображає суму податку на додану вартість (ПДВ) за пред'явленими документами.

У разі, коли ремонтні роботи виконуються власними силами підприємства, застосовується господарський спосіб. У цьому випадку всі витрати, пов'язані з ремонтом, відображаються на дебеті рахунків обліку витрат виробництва або обігу в кореспонденції з кредитом відповідних рахунків.

Якщо ремонт проводиться силами ремонтного цеху підприємства, облік витрат ведеться за такими записами:

Дт 23 «Виробництво» — Кт 201 «Сировина і матеріали», 207 «Запасні частини» — на вартість використаних матеріалів і комплектуючих;

Дт 23 — Кт 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» — на вартість інструментів і пристосувань;

Дт 23 — Кт 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» — на суму нарахованої заробітної плати ремонтним робітникам;

Дт 23 — Кт 65 «Розрахунки за страхуванням» — на суму єдиного

соціального внеску.

Після завершення ремонту собівартість виконаних робіт, визначена за рахунком 23 «Виробництво», списується з його кредиту в дебет рахунків відповідних підрозділів, де експлуатуються відремонтовані об'єкти:

91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності» тощо.

Факт виконання ремонту підтверджується Актом приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2). На підставі цього акта вносяться записи в інвентарні картки обліку основних засобів, де зазначаються дата завершення ремонту, його вартість та інші техніко-економічні характеристики.

Ліквідація об'єктів основних засобів може бути повною або частковою. У разі часткової ліквідації первісна вартість об'єкта і сума його зносу зменшуються на величину, що відповідає вартості ліквідованої частини.

Залишкова вартість об'єкта, який ліквідується, а також витрати, пов'язані з його ліквідацією, відображаються проведенням:

Дт 976 «Списання необоротних активів» — Кт 10 «Основні засоби».

Деталізований порядок бухгалтерських записів, що супроводжують процес ліквідації, наведений у таблиці 3.4, де розкрито кореспонденцію рахунків і вплив таких операцій на фінансові результати підприємства.

Таблиця 3.4

Основні господарські операції з обліку ліквідації основних засобів на ТОВ«Крок-Укрзалізбуд» за вересень 2025 р

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Списано залишкову вартість системи відеоспостереження	976 «Списання необоротних активів»	104 «Машини та обладнання»	7000
2	Списано суму зносу ліквідованої системи відеоспостереження	131 «Знос основних засобів»	104 «Машини та обладнання»	38000
3	Оприбутковано матеріали, отримані в результаті ліквідації системи відеоспостереження	209 «Інші матеріали»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	7275
4	Вартість оприбуткованих матеріалів визнано доходом звітного періоду	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	7275
5	Витрати, понесені у зв'язку з ліквідацією системи відеоспостереження на зменшення доходів списуються	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	976 «Списання необоротних активів»	500

Як свідчать дані, наведені у таблиці 3.4, у разі ліквідації об'єкта основних засобів, коли в результаті демонтажу чи розбирання утворюються матеріальні цінності, придатні для подальшого використання або реалізації, підприємство ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» оприбутковує ці цінності за їх справедливою вартістю.

Водночас у бухгалтерському обліку визнається дохід від операції ліквідації, який відображається проведенням по кредиту рахунка 746 «Інші доходи від звичайної діяльності».

Такий дохід є складовою операційних результатів підприємства і відображає економічну вигоду, отриману від часткового відшкодування вартості ліквідованих активів.

2.3. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі управління основними засобами підприємства

У сучасних економічних умовах підвищення ефективності використання

комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку досягається не лише шляхом технічного оновлення обладнання, а передусім через удосконалення методології та організації самого процесу обліку. Це передбачає підвищення контрольних можливостей системи, раціоналізацію облікових процедур та забезпечення повного і своєчасного задоволення інформаційних потреб управлінського персоналу.

Нині автоматизація бухгалтерського обліку переважно спрямована на раціоналізацію технології обробки облікової інформації, зменшення трудомісткості операцій і підвищення точності розрахунків. Проте можливості такого вдосконалення мають певні обмеження, оскільки традиційна методологія обліку формувалася ще за умов ручного ведення бухгалтерії, а тому не повною мірою враховує специфіку автоматизованих процесів.

Використання спеціалізованих комп'ютерних програм істотно спрощує ведення бухгалтерського та податкового обліку, а також формування фінансової звітності. Сучасна автоматизована система обліку базується на застосуванні новітніх засобів обчислювальної техніки і потужних програмних продуктів, здатних виконувати весь спектр функцій, які ставлять перед ними користувачі.

У практичній діяльності бухгалтера значна частина робочого часу витрачається на розрахунки, оформлення та заповнення первинних документів, що потребує високої уважності, педантичності та витривалості. Упровадження програмних рішень для автоматизації обліку дозволяє ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» значно зменшити трудомісткість облікових операцій, підвищити контроль за їх правильністю, спростити процедури розрахунків і аналізу, а також прискорити обробку інформації.

Крім того, автоматизація сприяє скороченню обсягів документообігу, зменшенню витрат на оплату праці облікового персоналу, підвищенню оперативності управлінських рішень та забезпечує надійне збереження даних.

При складанні фінансової звітності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» використовує практично всі бази даних бухгалтерської програми, що забезпечує узагальнення інформації з аналітичних і синтетичних рахунків. Це

дозволяє автоматично групувати показники за окремими рахунками чи їх сукупністю для формування підсумкових звітних даних.

У програмі «MASTER» первинні документи виконують функцію автоматичного групування господарських операцій за відповідними рахунками бухгалтерського обліку. Завдяки цьому формується цілісна інформаційна база, яка дає можливість отримати необхідні аналітичні дані для управління підприємством швидко, точно та у зручній формі.

Таким чином, автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві є не лише технічним інструментом оптимізації рутинних операцій, а й ключовим чинником підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю, забезпечуючи інформаційну прозорість, точність і оперативність усіх управлінських процесів.

Типова конфігурація «Бухгалтерський облік для України», що використовується на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», розроблена на основі компонент системи «MASTER» і є комплексним інструментом автоматизації бухгалтерського обліку за всіма його напрямками. Програмний продукт забезпечує ефективне ведення фінансово-господарського обліку, формування звітності, контроль господарських операцій та аналіз результатів діяльності підприємства.

Конфігурація включає низку функціональних елементів, які забезпечують цілісність та гнучкість системи. Зокрема, вона містить план рахунків, що має типові налаштування аналітичного, валютного та кількісного обліку, а також довідник валют і розширений набір довідників для формування первинних документів і ведення списків об'єктів аналітичного обліку.

До складу системи входить набір документів, призначених для введення, зберігання, друку первинних документів і автоматичного формування бухгалтерських проводок. Важливою складовою є також набір констант, які використовуються для налаштування загальних параметрів обліку, адаптуючи програму під особливості конкретного підприємства.

Крім того, у програмі передбачено список коректних проводок, що дозволяє контролювати правильність бухгалтерських записів і прискорює

процес введення рахунків у документах та операціях. Конфігурація містить стандартні звіти для узагальнення облікових даних, а також спеціалізовані звіти, розроблені для окремих розділів бухгалтерського обліку.

Система також підтримує формування регламентованої звітності — податкової, статистичної та фінансової — і має вбудований механізм автоматичного оновлення форм звітів. Для зручності користувача передбачено спеціальні режими обробки документів і операцій, що виконують різноманітні сервісні функції (переоцінка, інвентаризація, контроль залишків тощо).

У програмі реалізовано широкий спектр «стандартних» звітів, серед яких:

- Оборотно-сальдова відомість;
- Аналіз рахунку;
- Картка рахунку;
- Журнал операцій *тощо*.

Ці звіти дозволяють бухгалтеру аналізувати правильність відображення господарських операцій за будь-який обраний період, виявляти помилки та оперативно коригувати дані. Отримана інформація використовується для складання регламентованих звітів, що подаються до податкових органів та позабюджетних фондів, а також для внутрішнього аналізу діяльності підприємства.

Налагоджена система бухгалтерського обліку основних засобів у межах конфігурації сприяє підвищенню ефективності управління виробничими процесами ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Комплексне використання даних, отриманих у процесі автоматизації, дозволяє обґрунтовано планувати витрати, оцінювати ефективність використання активів та проводити зважену інвестиційну політику щодо основних засобів.

Для досягнення цих цілей у системі автоматизованого робочого місця бухгалтера (АРМ) з обліку основних засобів передбачено виконання низки аналітичних і контрольних завдань, що зображені на рисунку 3.4. Вони забезпечують комплексне управління життєвим циклом основних засобів — від моменту їх надходження до списання, модернізації чи переоцінки.

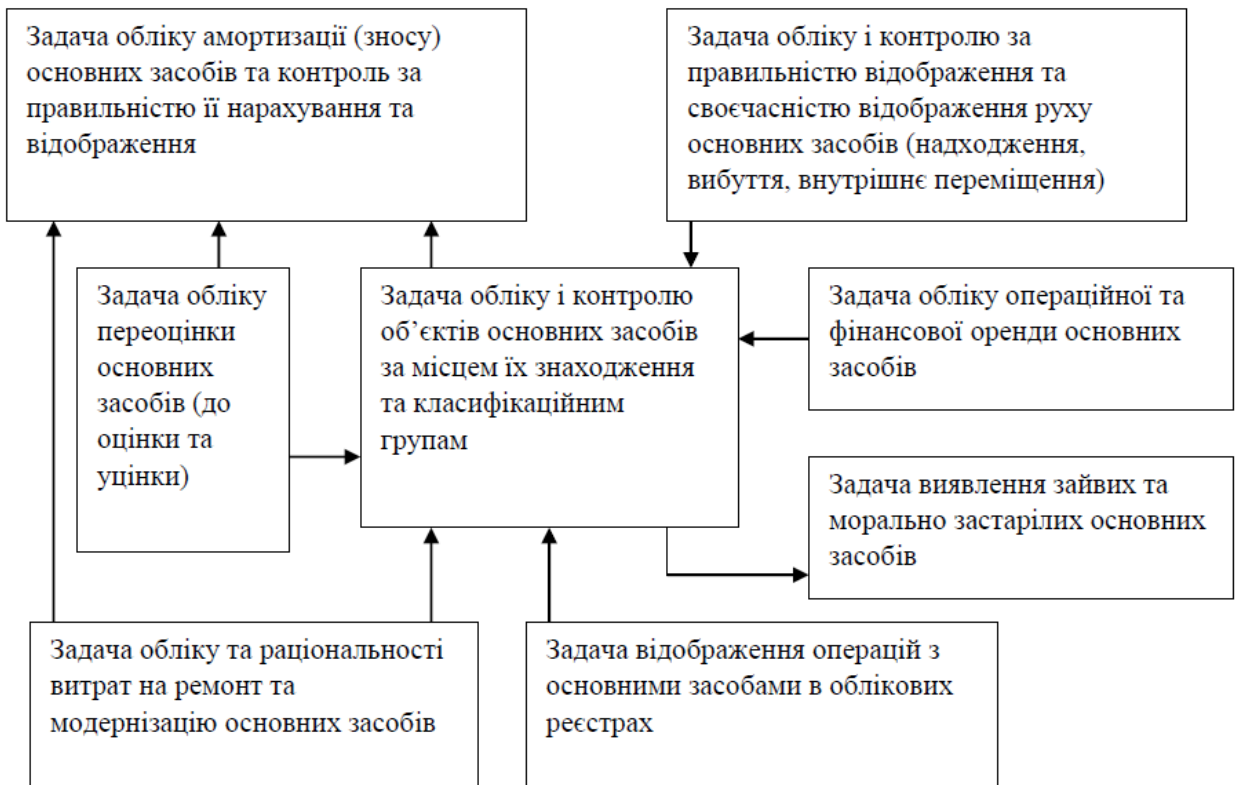

Рис. 3.4. Взаємозв'язок задач автоматизації обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Як уже зазначалося, для ведення обліку основних засобів підприємство ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» застосовує програмний продукт «MASTER», який забезпечує комплексну автоматизацію бухгалтерського обліку необоротних активів. Одним із ключових елементів системи є вид субконто «Необоротні активи», що використовується для деталізації інформації про об'єкти основних засобів. Цьому виду субконто відповідає довідник «Необоротні активи» (рис. 3.5), який містить перелік основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних та нематеріальних активів, що перебувають на балансі підприємства.

Довідник «Необоротні активи» має структурований інтерфейс, у якому реквізити поділяються на основні та додаткові. Такий поділ спрощує процес введення і пошуку інформації про конкретний об'єкт обліку, а також забезпечує зручність при формуванні звітності.

До основних реквізитів довідника належать:

код об'єкта;

найменування та повна назва;

вид необоротного активу;
рахунок бухгалтерського обліку;
первісна вартість;
інвентарний номер;
шифр;
одиниця виміру;
дата введення в експлуатацію.

До додаткових реквізитів відносяться:

рахунок витрат і вид витрат;
метод нарахування амортизації;
ліквідаційна (залишкова) вартість;
строк корисного використання (у місяцях);
інші параметри, що уточнюють характеристики об'єкта.

Програма дозволяє відкрити довідник «Необоротні активи» кількома способами:

Через головне меню: Операції → Довідники, після чого користувач обирає потрібний довідник зі списку;

Безпосередньо з головного меню через пункт Довідники, у якому перелічено всі доступні позиції;

За допомогою спеціальної кнопки на панелі інструментів, що швидко відкриває потрібний довідник.

Для створення нової групи елементів у довіднику необхідно після його відкриття натиснути Ctrl + F9 або скористатися командою Дії → Нова група. У результаті з'являється діалогове вікно, де користувач вводить код і назву групи необоротних активів, що дозволяє впорядковувати дані за структурними ознаками (наприклад, будівлі, транспортні засоби, обладнання тощо).

Після створення структури довідника можна переходити до реєстрації господарських операцій, пов'язаних із рухом необоротних активів — придбання, введення в експлуатацію, ремонт, ліквідація, нарахування амортизації тощо.

Однією з найпоширеніших операцій у практиці підприємства є придбання

основного засобу від постачальника та його введення в експлуатацію. У програмі «MASTER» цей процес реалізується за допомогою низки взаємопов'язаних документів, що забезпечують автоматичне формування бухгалтерських проводок:

Банківська виписка, платіжне доручення або видатковий касовий ордер — застосовуються для відображення оплати постачальнику вартості придбаного основного засобу з розрахункового рахунку або готівкою.

Прибуткова накладна — використовується для оприбуткування об'єкта основних засобів на баланс підприємства.

Акт введення в експлуатацію — оформлює передачу об'єкта в експлуатацію та фіксує дату, з якої починається нарахування амортизації.

Діалогова форма документа «Прибуткова накладна» заповнюється на основі супровідних документів постачальника — накладних, товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, специфікацій та інших документів. Програма автоматично відображає об'єкт на відповідному рахунку бухгалтерського обліку, формує проводки і дозволяє згенерувати первинні документи у друкованому вигляді.

Таким чином, використання довідника «Необоротні активи» у системі «MASTER» забезпечує повну автоматизацію обліку основних засобів, спрощує процес введення даних, підвищує точність відображення господарських операцій та створює основу для подальшого аналізу ефективності використання активів на підприємстві.

Після проведення документа в системі «MASTER» програма автоматично формує бухгалтерські проведення, що забезпечує правильне та своєчасне відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку.

Для відображення операції з введення основного засобу в експлуатацію бухгалтер ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» створює документ «Введення в експлуатацію». Зробити це можна двома способами:

через журнал документів, обравши розділ «Необоротні активи та МШП»; або через головне меню, послідовно вибравши «Документи» → «Необоротні активи та МШП».

У відкритому діалоговому вікні користувач обирає пункт «Введення в експлуатацію необоротних активів» і заповнює всі необхідні реквізити — дані про об'єкт, первісну вартість, рахунки обліку, джерело надходження тощо. Після збереження документа система формує відповідні бухгалтерські записи та відображає їх у журналі проведення.

Процес реалізації операцій з безоплатного надходження основних засобів або їх внесення до статутного капіталу у програмному середовищі подібний до відображення придбання об'єктів у постачальників. Проте існують певні методичні особливості:

Безоплатно отримані об'єкти обліковуються як доходи майбутніх періодів, з подальшим щомісячним віднесенням сум амортизації до складу інших доходів підприємства. Це забезпечує поступове визнання доходу протягом строку корисного використання активу.

Основні засоби, отримані як внесок до статутного капіталу, спочатку оприбутковуються на рахунок 15 «Капітальні інвестиції», у кореспонденції з рахунком 46 «Неоплачений капітал». Після введення в експлуатацію їх вартість переноситься на рахунок 10 «Основні засоби».

Для здійснення розрахунку амортизаційних відрахувань у системі використовується спеціальний документ «Нарахування зносу». Його проведення ініціює автоматичне формування бухгалтерських записів:

дебет рахунків витрат (відповідно до місця експлуатації активу);

кредит рахунку 13 «Знос необоротних активів».

Програма самостійно розраховує суму амортизаційних відрахувань по кожному інвентарному об'єкту, контролює залишкову вартість активів і автоматично припиняє нарахування амортизації у випадку повного зносу. Крім того, система перевіряє правильність постановки об'єкта на облік — за тими основними засобами, що надійшли протягом звітного місяця, амортизація не нараховується.

Перед створенням документа «Нарахування зносу» необхідно впевнитися, що всі реквізити довідника «Необоротні активи» заповнені повністю, зокрема строк корисного використання, метод амортизації та рахунки обліку витрат.

Операції, пов'язані з ремонтом або модернізацією основних засобів, у системі «MASTER» фіксуються за допомогою документа «Модернізація необоротних активів».

Після його проведення програма автоматично створює відповідні бухгалтерські записи — збільшення первісної вартості об'єкта у разі модернізації або віднесення витрат на рахунки витрат підприємства у разі поточного ремонту. Всі сформовані записи зберігаються у журналі проведення, що дає змогу легко здійснювати контроль за правильністю відображення операцій.

У разі потреби користувач може сформувати друковану форму акту приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (форма № ОЗ-2), натиснувши кнопку «Друк». Це забезпечує відповідність автоматизованого документообігу чинним нормативним вимогам бухгалтерського обліку.

Для відображення в обліку операцій з ліквідації необоротних активів у програмі «MASTER» використовується спеціальний документ «Ліквідація необоротних активів». Його призначення — зафіксувати факт вибуття основного засобу з балансу підприємства внаслідок фізичного або морального зносу, аварії, модернізації чи інших причин, що роблять подальше використання об'єкта неможливим або економічно недоцільним.

Для спрощення роботи бухгалтера в системі реалізовано зручний інструмент — «Помічник ліквідації необоротних активів», який запускається через головне меню «Сервіс». Цей помічник дозволяє покроково сформувати документ ліквідації, використовуючи інтуїтивно зрозумілі кнопки «Далі» та «Назад». У разі потреби процес можна призупинити або повністю скасувати, натиснувши кнопку «Відмінити».

Після завершення роботи помічника система автоматично створює документ «Ліквідація необоротних активів», у якому відображаються всі необхідні бухгалтерські записи: списання первісної вартості, накопиченого зносу, залишкової вартості, витрат, пов'язаних із ліквідацією, а також оприбуткування матеріалів, що залишилися після демонтажу. Таким чином,

програма забезпечує повне документальне та облікове оформлення процесу ліквідації основних засобів відповідно до вимог чинного законодавства.

Висновки до розділу 2

Відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» здійснюється безперервно від моменту його офіційної реєстрації. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві характеризується системним підходом, при якому особлива увага приділяється формуванню облікової політики, налагодженню чіткого документообігу та раціональному функціонуванню облікового апарату.

Протягом досліджуваного періоду фінансова звітність ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» формувалася за скороченою формою, що дозволяло ефективно відображати господарські операції та своєчасно отримувати необхідну інформацію для управлінських рішень. Бухгалтерія підприємства очолюється головним бухгалтером, відповідальним за правильність та своєчасність ведення обліку. Методологічна основа обліку основних засобів підприємства регламентується НП(С)БО 7 «Основні засоби», що визначає принципи, порядок оцінки, амортизації та відображення руху таких активів у бухгалтерському обліку.

Для систематизації інформації про наявність і переміщення основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» використовується активний синтетичний рахунок 10 «Основні засоби». Дебет рахунку фіксує надходження основних засобів, придбаних, створених або отриманих безоплатно, а кредит відображає їх вибуття через продаж, списання або безоплатне передання. Основою для відображення цих господарських операцій є первинні документи, серед яких:

- Форма ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»;
- Форма ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»;

- Форма ОЗ-3 «Акт списання основних засобів»;
- Форма ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»;
- Форма ОЗ-5 «Акт про установку, пуск та демонтаж будівельної машини»;
- Форма ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів»;
- Форма ОЗ-7 «Опис інвентарних карток по обліку основних засобів»;
- Форма ОЗ-8 «Картка обліку руху основних засобів»;
- Форма ОЗ-9 «Інвентарний список основних засобів»;
- Форма ОЗ-15 «Розрахунок амортизації основних засобів» (для будівельних організацій);
- Форма ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту».

Амортизація на підприємстві нараховується прямолінійним методом, що забезпечує рівномірне списання вартості основних засобів протягом терміну їх експлуатації та дозволяє точніше планувати витрати на оновлення виробничих активів.

З економічної точки зору, підвищення ефективності ведення обліку та аналізу використання основних засобів підприємства вимагає впровадження сучасних інформаційних систем і програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерських процесів. Правильно організований облік основних засобів і, відповідно, повноцінне використання інформації, що формується, створює основу для раціонального управління виробничою діяльністю, оптимізації витрат, а також для реалізації стратегічної інвестиційної політики підприємства.

Протягом аналізованого періоду ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» застосовувало програмний продукт «MASTER» для ведення бухгалтерського обліку. Робота цього програмного забезпечення була детально досліджена, і встановлено, що хоча система справляється зі стандартними обліковими задачами, сучасні вимоги до оперативності та аналітичної обробки даних потребують більш досконалих рішень. Сьогодні доступні оновлені версії програмного комплексу, такі як «MASTER», які відрізняються розширеним функціоналом, гнучкими можливостями налаштування під специфіку підприємства та більш зручною інтеграцією з іншими інформаційними системами. Тому для підвищення

ефективності обліку та оптимізації управлінських процесів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» рекомендується здійснити перехід на сучасну версію програмного забезпечення.

Розділ 3. Аналітична оцінка ефективності використання основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

3.1. Дослідження ключових показників діяльності підприємства

Базою для проведення дослідження та написання даної кваліфікаційної роботи стало підприємство ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», яке за своєю економічною спеціалізацією належить до будівельного сектору. Діяльність таких підприємств перебуває під безпосереднім впливом численних чинників зовнішнього середовища, серед яких економічні, політичні, соціальні та технологічні фактори відіграють визначальну роль у формуванні результативності роботи та конкурентоспроможності.

Для глибшого розуміння операційної діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» доцільно розглянути стан будівельної галузі України за останні роки. Будівельний сектор країни характеризується динамічними змінами та поступовим відновленням після кризових періодів, що, в свою чергу, сприяє зростанню економічного потенціалу держави. Підвищення обсягів будівництва спричиняє зростання інвестиційної активності, створює нові робочі місця та стимулює розвиток суміжних галузей, що прямо впливає на фінансові результати будівельних підприємств, таких як ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Загалом, позитивна динаміка розвитку будівельної галузі в Україні не лише підтримує стабільність діяльності окремих компаній, а й формує сприятливе середовище для планування стратегічного розвитку, модернізації виробничих процесів і вдосконалення управлінських підходів у сфері будівництва. Аналіз цих тенденцій дозволяє більш обґрунтовано оцінювати ефективність роботи підприємства та прогнозувати перспективи його розвитку в умовах мінливого економічного середовища.

За даними Державної служби статистики України, структура виробництва будівельної продукції за характером робіт у 2024 році виглядала наступним чином: нове будівництво займало 36,1% від загального обсягу, ремонтні роботи, включно з капітальним та поточним ремонтом, становили 36,9%, тоді як реконструкція та технічне переоснащення об'єктів – 27,0%. Така розподільча структура свідчить про те, що майже однакові частки обсягів будівельної

продукції припадають на зведення нових об'єктів і відновлювальні роботи, що підкреслює важливість не лише розвитку інфраструктури, а й підтримки існуючих об'єктів у належному стані.

Таблиця 3.1

Індекси будівельної продукції у 2020-2024 роках

Період	2024	2023	2022	2021	2020
1	2	3	4	5	6
Січень	25,4	29,4	27,4	32,6	26,5
Лютий	110,7	120,3	106,6	109,8	140,4
Березень	128,6	138,3	129,6	128,2	120,0
Квітень	96,3	100,9	100,6	101,3	105,5
Травень	130,6	112,8	125,2	117,8	101,4
Червень	113,5	110,5	124,6	117,9	113,8
Липень	110,7	108,6	98,2	96,6	105,7
Серпень	102,2	94,6	98,6	108,9	105,4
Вересень	118,3	115,7	111,2	109,5	120,6
Жовтень	99,5	99,3	99,1	94,8	94,1
Листопад	108,4	111,9	106,7	109,7	111,4
Грудень	150,9	148,9	158,7	161,6	154,9

Згідно з офіційною статистикою, загальний обсяг виробництва будівельної продукції в Україні у 2024 році склав 202,8 млрд грн., що на 11,6% перевищує показник 2023 року. Така позитивна динаміка відображає відновлення будівельного сектору після економічних коливань та зростаючу роль будівельної галузі у формуванні валового внутрішнього продукту країни. Збільшення обсягів виробництва свідчить про активізацію інвестиційної діяльності та підвищення попиту на будівельні послуги, що є сприятливим фактором для розвитку підприємств, таких як ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Аналіз цих показників дозволяє зробити висновок, що сучасна будівельна галузь України характеризується стабільним розвитком та диверсифікацією діяльності, що включає не лише зведення нових об'єктів, а й реконструкцію та ремонт існуючих будівель. Це створює сприятливі умови для стратегічного планування та оптимізації виробничих процесів на рівні окремих компаній, підвищуючи їхню ефективність та конкурентоспроможність на ринку.

Таблиця 3.2

Обсяг виробленої будівельної продукції за видами у 2020-2024 роках, млн грн.

Види будівництва	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
Будівництво	73726,9	105682,8	141213,1	181697,9	202480,8
Будівлі	38106,4	52809,6	66791,6	83589,3	80625,6
- житлові	18012,8	23730,0	29344,8	33208,8	29083,6
- нежитлові	20093,6	29079,6	37446,8	50380,5	51542,0
з них:					
- будівлі транспорту та засобів зв'язку	-	392,5	550,5	737,8	769,6
- будівлі промислові та склади	-	-	10363,2	13414,6	15971,8
Інженерні споруди	35620,5	52873,2	74421,5	98108,6	121455,2
в т.ч.:					
- транспортні споруди	9819,5	19001,0	27428,3	33532,4	67857,8
- трубопроводи комунікації та лінії електропередачі	9809,2	12805,3	15950,5	20583,4	21945,0
- комплексні промислові споруди	11685,2	16186,7	24291,0	36638,8	25333,1
- інші інженерні споруди	4306,6	4880,2	6751,7	7354,0	6319,3

Як свідчать дані, представлені в таблиці 3.2, протягом досліджуваного періоду спостерігається стійка тенденція зростання обсягів будівництва в Україні. Так, у період з 2020 по 2024 рік загальний обсяг будівельної продукції зріс майже в три рази, що свідчить про активізацію інвестицій у будівельний сектор та поступове відновлення економіки країни.

При детальному аналізі видів будівництва варто зазначити, що у 2020 році переважну частку займало будівництво будівель, тоді як у більш пізні роки, з 2022 по 2024 рік, більші обсяги належали спорудженню інженерних об'єктів, таких як дороги, мости, трубопроводи та інші інженерні мережі. Така зміна структури будівництва свідчить про поступове зростання пріоритетності інфраструктурних проектів та більш комплексного розвитку територій, що є важливим фактором для економічної стабільності та поліпшення якості життя населення.

Більш наочно ці тенденції відображені на рисунку 3.1, де показано співвідношення обсягів будівництва будівель та інженерних споруд у динаміці досліджуваного періоду. Аналіз графіка дозволяє чітко простежити, що інженерні споруди поступово набувають переваги, а загальна динаміка

зростання підтверджує позитивний тренд розвитку будівельної галузі України.

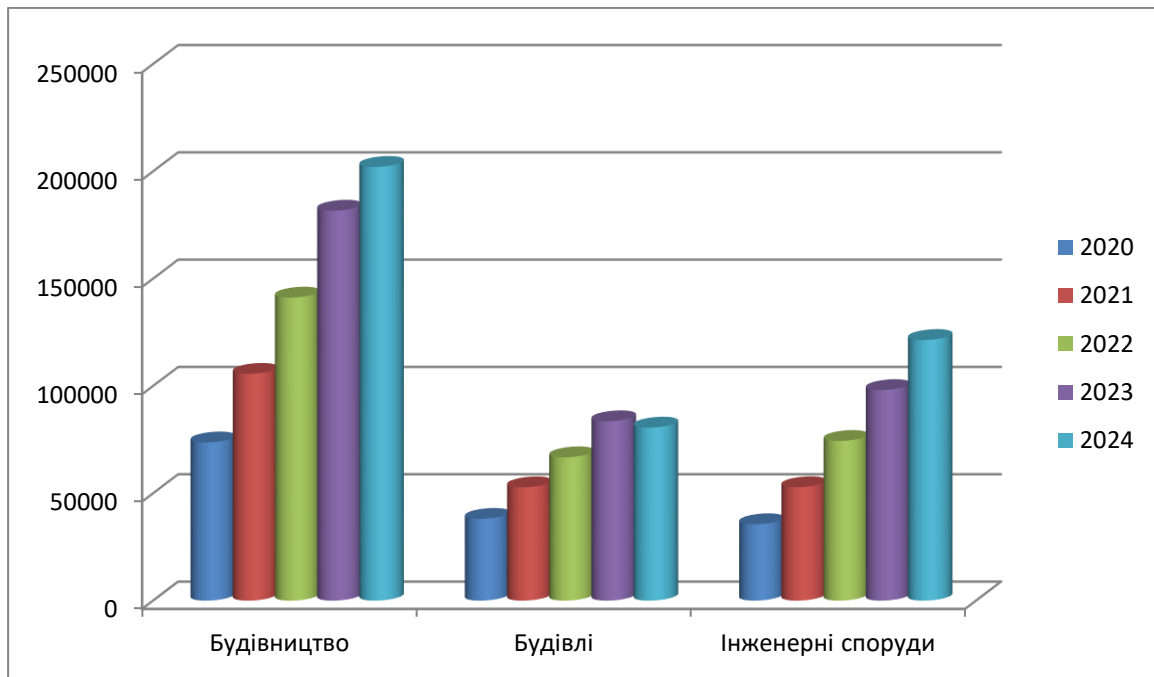

Рис. 3.1. Обсяг виробленої будівельної продукції у 2020–2024 роках

Лідуючі позиції за обсягами виробленої будівельної продукції у 2024 році зайняли такі регіони України:

Київська область – 10 294,8 млн грн;

Дніпропетровська область – 19 484,5 млн грн;

Одеська область – 17 313,5 млн грн;

Харківська область – 14 731,3 млн грн.

Зростання будівельної активності в цих регіонах було зумовлене комплексним впливом кількох факторів. По-перше, відбулося істотне збільшення інвестиційних витрат підприємств на реалізацію будівельних проектів, що включало не лише нове будівництво, а й реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт об'єктів. По-друге, позитивні зміни в нормативно-правовому середовищі та спрощення процедур ведення бізнесу створили сприятливі умови для розвитку підприємницької діяльності в будівельному секторі.

Так, у 2024 році Україна покращила свої позиції в міжнародному рейтингу Doing Business на сім сходинок, посівши 64 місце серед оцінюваних країн. Цей рейтинг оцінює легкість ведення бізнесу за десятьма ключовими показниками

та дозволяє порівнювати економічні умови між державами. Важливо відзначити, що значну роль у покращенні позицій України відіграла саме будівельна галузь, завдяки усуненню бар'єрів при отриманні дозволів на будівництво та підвищенню ефективності процедурного контролю.

Для порівняння, ще декілька років тому, за показником «Отримання дозволів на будівництво», Україна займала лише 140 місце у рейтингу Світового банку Doing Business. Наразі ж країна піднялася на 20 позицію, що свідчить про суттєві структурні та організаційні перетворення, які вивели українську будівельну галузь на якісно новий рівень. Подібні зміни не лише підвищують інвестиційну привабливість сектору, а й створюють умови для прискореного розвитку підприємств, таких як ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», сприяючи зміцненню їхніх позицій на національному ринку.

Таблиця 3.3

Україна в рейтингу Doing Business у 2022-2024 рр

№ зп	Показники	Місце у рейтингу DB			Приріст (+, -)		
		2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
	ЛЕГКІСТЬ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	76	71	64	+4	+5	+7
1.	Отримання дозволів на будівництво	35	30	20	+ 105	+5	+ 10
2.	Оподаткування	43	54	65	+41	• 11	• 11
3.	Підключення до електромереж	128	135	128	+2	-7	+7
4.	Відновлення платоспроможності	149	145	146	+1	+4	-1
5.	Реєстрація власності	64	63	61	-1	+1	+2
6.	Забезпечення виконання контрактів	82	57	63	-1	+25	-6
7.	Міжнародна торгівля	119	78	74	-4	+41	+4
8.	Кредитування	29	32	37	-9	-3	-5
9.	Захист інвесторів	81	72	45	-11	+9	+27
10.	Реєстрація бізнесу	52	56	61	-32	-4	-5

Нормативне врегулювання будівельної діяльності в Україні суттєво впливає на динаміку розвитку галузі. Впровадження Єдиної державної електронної системи у складі містобудівного кадастру, спрощення процедур на передпроектній стадії, забезпечення прозорості оформлення документації та

усунення штучних перешкод під час проектування та будівництва створюють передумови для більш ефективного функціонування будівельного сектору. Темпи зростання обсягів виробництва будівельної продукції безпосередньо залежать від загальних економічних показників країни, що формує середовище як для розвитку, так і для конкуренції. ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» функціонує саме в такому економічно зростаючому середовищі, яке характеризується високою конкуренцією та вимогливістю до ефективності діяльності підприємств.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Крок-Укрзалізбуд» створене на підставі Статуту і є юридичною особою зі всіма належними правами та обов'язками. Підприємство має самостійний баланс, відкриті поточні та інші рахунки у банківських установах, круглу печатку, кутовий штамп із власним найменуванням, бланки та знак для товарів і послуг. Товариство може укласти договори від свого імені, набувати майнові та немайнові права, нести зобов'язання, бути позивачем і відповідачем у суді, а також створювати дочірні підприємства та відкривати філії й представництва з правом відкриття рахунків.

Підприємство має право здійснювати купівлю, продаж, безоплатну передачу, обмін та оренду засобів виробництва та інших матеріальних цінностей, використовуючи їх для господарської діяльності або відчужуючи іншим шляхом, якщо це не суперечить чинному законодавству України. ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» зареєстроване за ЄДРПОУ 32827777 Печерською РДА м. Києва, реєстраційний номер №10701050001003009 від 17.02.2004 р., свідоцтво про державну реєстрацію підприємства серія А00 №027519 та є платником податку на додану вартість на загальних підставах.

Учасниками ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є: громадянин України Покотило Володимир Петрович та компанії-резиденти Республіки Кіпр – «Вірсікс Лімітед» (код 219094), «Саністал Менеджмент Лімітед» (код 205816) та «Валтеріум Холдінгз Лімітед» (код 213163).

Органи управління підприємства включають:
загальні збори учасників,
виконавчий орган Товариства,

ревізійну комісію.

До виключної компетенції загальних зборів належить визначення основних напрямків діяльності, затвердження планів та звітів, внесення змін до Статуту, встановлення додаткових внесків учасників, обрання та відкликання членів Ревізійної комісії, призначення та звільнення Директора, визначення умов оплати праці керівних посадових осіб та інші питання.

Керівництво поточною діяльністю здійснює Директор, який обирається загальними зборами учасників на строк до трьох років і несе персональну відповідальність за ефективність роботи Товариства. Контроль за фінансовою та господарською діяльністю забезпечує Ревізійна комісія.

Трудовий колектив підприємства включає всіх працівників, які беруть участь у діяльності Товариства на підставі трудових договорів та інших форм регулювання трудових відносин. Підприємство самостійно визначає форми та розмір оплати праці, встановлює систему преміювання та інших видів винагород. Станом на 1 січня 2025 року трудовий колектив налічує 380 осіб, зайнятих у різних сферах діяльності підприємства.

ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» володіє значним інтелектуальним потенціалом, підтримує тісні партнерські стосунки та оснащене сучасними інформаційними засобами управління. Ведення обліку та контроль діяльності здійснюються за допомогою комп'ютерної мережі, що дозволяє оптимізувати процеси управління та підвищити ефективність роботи. Діяльністю підприємства керує Директор разом із заступниками – комерційним та фінансовим директорами (рис. 3.2).

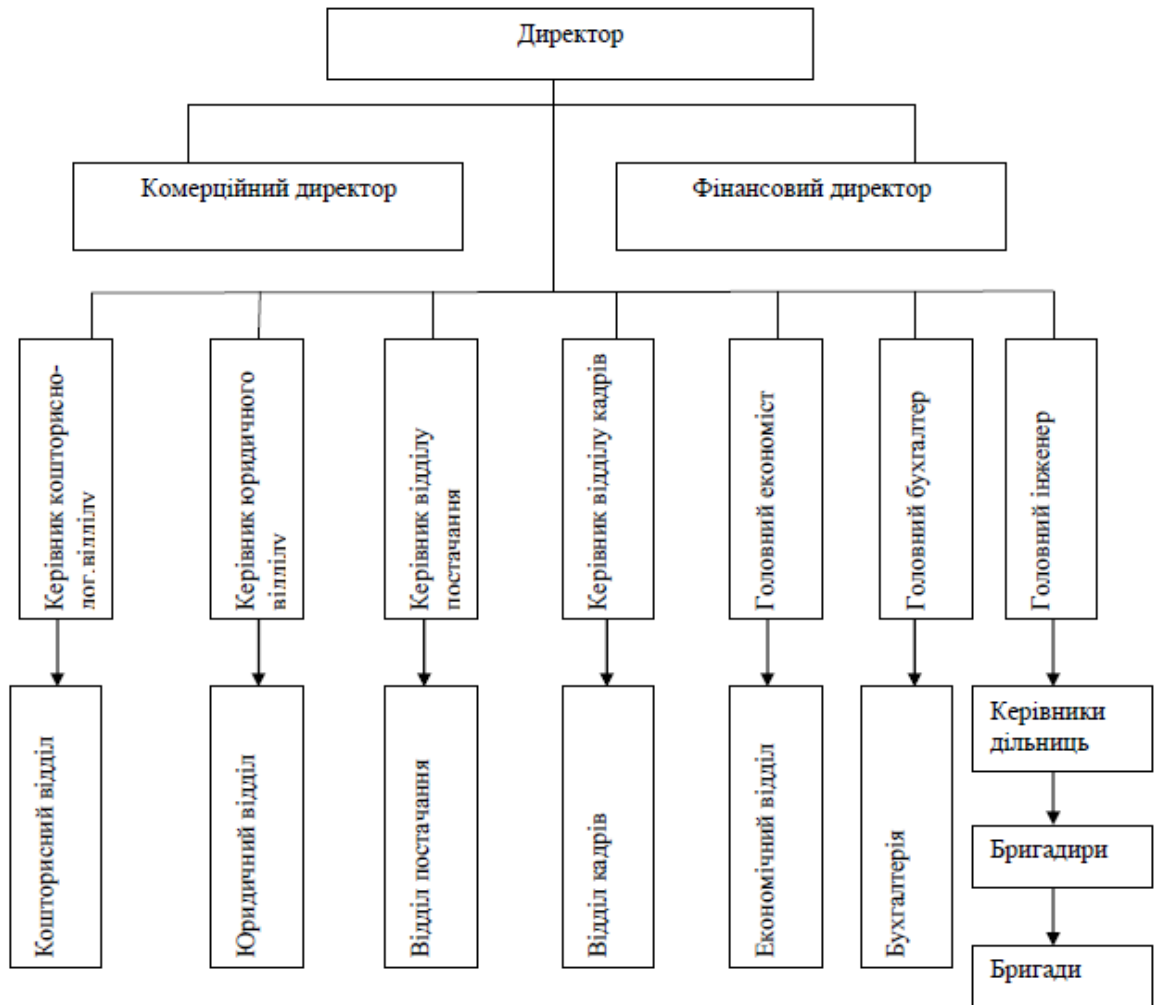

Рис. 3.2. Організаційна структура ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Організаційна структура ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» має лінійно-функціональний характер, що поєднує чітку вертикаль управління з функціональною спеціалізацією підрозділів. Лінійному керівнику у розробці стратегічних рішень, програм і планів допомагають його функціональні заступники, які здійснюють технічну підготовку діяльності та пропонують варіанти рішень з питань управління. Вони виконують роль посередників між вищим керівництвом та виконавцями нижчих рівнів, що дозволяє зняти з головного керівника частину завдань, пов'язаних із плануванням, фінансовими розрахунками, матеріально-технічним забезпеченням та організацією внутрішньовиробничих процесів.

Переваги лінійно-функціональної структури управління полягають у наступному:

- швидка реалізація управлінських рішень;
- висока спеціалізація функціональних служб, що підвищує ефективність їх

роботи;

можливість гнучкого маневрування ресурсами підприємства.

Разом із тим, така організаційна модель має й певні недоліки, зокрема:

обмежена гнучкість при вирішенні нових завдань;

ускладнена координація діяльності функціональних підрозділів під час впровадження нових програм;

складність реалізації внутрішньовиробничих конструкторських і технологічних інновацій без безпосереднього залучення вищого керівництва;

надмірне зростання вертикальної складової управління, що може сповільнювати процес ухвалення рішень.

Фінансовою діяльністю підприємства керує фінансовий директор, який спільно з Директором несе відповідальність за фінансовий стан Товариства. Ведення бухгалтерського обліку та контроль за фінансовими потоками здійснює головний бухгалтер.

Комерційний директор відповідає за оперативне планування, реалізацію поставлених завдань, внесення коректив та контроль виконання планів. Економічна служба підприємства функціонує на основі принципу максимальної адаптації до динаміки зовнішнього середовища. У своїй роботі комерційний директор здійснює ціноутворення, прогнозування, економічний аналіз та управління персоналом, ґрунтуючись на інформації, наданій фінансовим директором, начальником відділу постачання та головним бухгалтером.

Різноманітність діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», що відображена у Статуті, охоплює широке коло видів робіт, проте основними напрямками діяльності у досліджуваному періоді були (за кодами КВЕД):

45.21.1 – будівництво будівель;

45.34.0 – інші монтажні роботи;

74.20.1 – діяльність у сфері інжинірингу.

Діяльність підприємства носить комплексний характер, поєднуючи будівельні роботи з інженерним супроводом та монтажем, що дозволяє ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ефективно реагувати на потреби ринку та підтримувати

конкурентоспроможність у будівельній галузі. Структурна схема організації діяльності представлена на рисунку 3.3, де наочно відображено взаємозв'язок між лінійними керівниками та функціональними підрозділами.

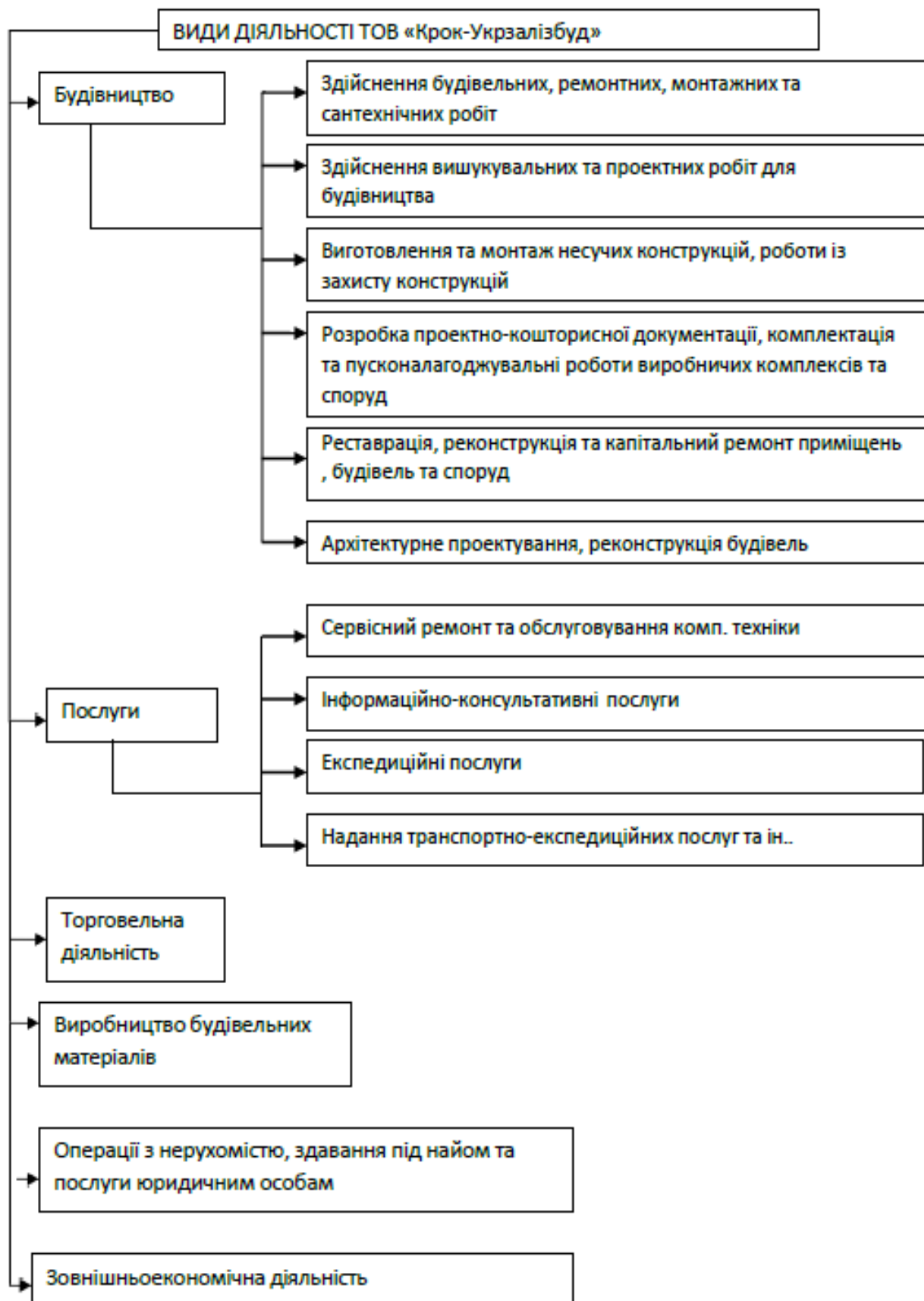

Рис. 2.3. Види діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за статутом

Техніко-економічні показники діяльності підприємства є важливим інструментом для комплексної оцінки його роботи. Вони дозволяють не лише оцінити організацію виробничих процесів, але й визначити технологічний рівень підприємства, продуктивність праці, а також ефективність використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Таблиця 3.4

Аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення абсолютне (+,-)		Відхилення відносне, %	
	2022	2023	2024	2023 до 2022	2024 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації, тис.грн.	56035	31070,0	59180,0	-24965	+28110	-44,6	+90,5
Разом доходи, тис.грн.	56037	31072	59191	-24965	+28119	-44,6	+90,5
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	54746	27493,0	57235,0	-27253	+29742	-49,8	+108,2
Разом витрати, тис.грн.	54863	27602	55354	-27261	+27752	-49,7	+100,5
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	1174,0	3470,0	3837,0	+2296	+367	+195,6	+10,6
Чистий прибуток, тис.грн.	962,7	2845,4	3146,3	+1882,7	+300,9	+195,6	+10,6
Вартість необоротних активів, тис.грн.	41999	55700	54408	+13701	-1292	+32,6	-2,3
Продуктивність праці персоналу, тис.грн./чол.	700,4	388,4	739,8	-312	+351,4	-44,5	+90,5
Матеріаломісткість продукції, %	40,5	41,2	39,8	+0,7	-1,4	+1,7	-3,4
Рентабельність продукції, %	1,8	10,3	5,5	+8,5	-4,8	+472,2	-46,0
Рентабельність необоротних активів, %	2,3	5,1	5,8	+2,8	+0,7	+121,7	+13,7
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп	0,98	0,89	0,94	-0,09	+0,05	-9,2	+5,6

У контексті досліджуваного підприємства ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» проведено аналіз техніко-економічних показників за 2023-2024 роки (табл. 3.4), використовуючи дані фінансової звітності. Цей аналіз дозволяє простежити динаміку основних показників діяльності підприємства, оцінити зміну обсягів виробництва, рівень використання трудових та матеріальних ресурсів, а також

визначити ефективність фінансового забезпечення виробничих процесів.

Особлива увага приділяється показникам продуктивності праці та використання основних засобів, що є ключовими для будівельних підприємств. Розгляд фінансових результатів і витрат дозволяє оцінити співвідношення прибутковості до вкладених ресурсів, а також виявити напрями оптимізації витрат і підвищення рентабельності діяльності.

Отримані дані слугуватимуть підґрунтям для розробки управлінських рішень щодо оптимізації виробничих процесів, підвищення ефективності використання ресурсів та формування стратегії розвитку підприємства в умовах зростаючої конкуренції будівельного ринку.

Аналіз даних, представлених у таблиці 3.4, свідчить про позитивну динаміку фінансових показників ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2023–2024 роки. Чистий дохід від реалізації послуг досяг найбільшого значення у 2024 році, збільшившись порівняно з 2023 роком на 28 110 тис. грн., або на 90,5%. Такий приріст відображає активізацію ринку будівельних послуг, який, як було зазначено раніше, демонструє стабільне зростання.

Собівартість реалізованої продукції у 2024 році становила 57 235 тис. грн., що на 28 119 тис. грн перевищує показник попереднього року. Зростання даного показника пояснюється не лише збільшенням обсягів реалізованих послуг, а й підвищенням цін на будівельні роботи та матеріали.

Аналіз динаміки доходів та витрат за попередній рік показує, що 2023 рік був для підприємства відносно складним: обсяги доходів та витрат знизились майже вдвічі порівняно з 2022 роком через скасування значного будівельного контракту субпідрядником. Незважаючи на це, спостерігається позитивна тенденція щорічного зростання чистого прибутку: у 2023 році він збільшився на 1 882,7 тис. грн., або на 195,6%, а у 2024 році зріс ще на 300,9 тис. грн., або на 10,6%.

Вартість необоротних активів у 2023 році становила 55 700 тис. грн., що на 13 701 тис. грн, або на 32,6%, перевищує показник 2022 року. У 2024 році спостерігалось незначне зниження вартості необоротних активів на 1 292 тис. грн., або на 2,3%, що пояснюється списанням зношених основних засобів.

Продуктивність праці персоналу досягла найвищого рівня у 2024 році та склала 739 тис. грн на одного працівника, що на 351,4 тис. грн більше показника попереднього року. Матеріаломісткість продукції у 2023 році зросла до 42,1%, що є високим показником, тоді як у 2024 році вона знизилась на 1,4%.

Рентабельність продукції, визначена як відношення чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції, була максимальною у 2023 році – 10,3%. Протягом 2024 року показник знизився на 4,8%, що свідчить про певне підвищення витратності виробничих процесів.

Рентабельність необоротних активів, яка розраховується як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів підприємства, продовжувала зростати та у 2024 році склала 5,8%, що на 0,7% більше, ніж у попередньому році.

Витрати на 1 гривню наданих будівельних послуг, визначені як відношення різниці чистого доходу та чистого прибутку до чистого доходу, у 2024 році становили 94 копійки, що на 5 копійок більше, ніж у 2023 році.

На підставі проведеного аналізу доцільним є подальший розгляд фінансового стану підприємства, для чого обрано найбільш вагомими показники ліквідності та платоспроможності. Зокрема, коефіцієнт поточної ліквідності (Кп.л.) – це відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства, який показує достатність ресурсів для покриття короткострокових зобов'язань (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Аналіз коефіцієнту поточної ліквідності (покриття) ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,11	1,13	1,28	+0,02	+0,15	1,0-2,0

Як свідчать результати розрахунків, коефіцієнт поточної ліквідності підприємства демонструє позитивну динаміку протягом досліджуваного

періоду. На 1 гривню поточних зобов'язань у 2022 році припадало 1,11 грн оборотних активів; у 2023 році – 1,13 грн; у 2024 році – 1,28 грн. Значення цього показника знаходяться в межах орієнтовно позитивного діапазону, що свідчить про достатність ресурсів для своєчасного виконання підприємством своїх короткострокових зобов'язань. Поступове зростання коефіцієнта поточної ліквідності протягом трьох років відображає зміцнення фінансового стану підприємства та підвищення його платоспроможності, що є важливою ознакою стабільності у сфері будівельних послуг.

Разом із тим, більш точну оцінку ліквідності надає коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує лише найбільш ліквідні оборотні активи, здатні швидко перетворюватися на грошові кошти. Даний показник вважається більш значимим, оскільки дозволяє оцінити здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання без врахування товарно-матеріальних запасів та інших менш ліквідних активів. Розрахунок цього коефіцієнта дозволяє дати об'єктивну оцінку фінансової стійкості ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» та визначити можливі резерви підвищення ефективності управління оборотними активами (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз коефіцієнту швидкої ліквідності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,01	1,06	1,22	+0,05	+0,16	>0,2

Аналіз даних таблиці 3.6 свідчить про позитивну динаміку коефіцієнта швидкої ліквідності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» протягом досліджуваного періоду. Значення цього показника постійно зростало, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства та його здатності своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних

активів. Зокрема, у 2022 році на 1 гривню поточної заборгованості припадало 1,01 грн ліквідних активів; у 2023 році – 1,06 грн; а у 2024 році цей показник досяг 1,22 грн. Така тенденція демонструє покращення структури оборотних активів та ефективне управління ліквідними ресурсами підприємства.

Для більш глибокого оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства доцільним є розрахунок коефіцієнта абсолютної ліквідності (К.а.л.), який визначається як відношення найбільш ліквідної частини оборотних активів – грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень – до поточних зобов'язань (табл. 3.7). Цей показник дозволяє оцінити здатність підприємства миттєво розрахуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями без необхідності реалізації запасів чи дебіторської заборгованості. Високі значення коефіцієнта абсолютної ліквідності свідчать про наявність значного резерву ліквідності та забезпечують додаткову фінансову безпеку підприємства, що є особливо важливим у будівельній галузі з її сезонними коливаннями обсягів робіт.

Таким чином, аналіз коефіцієнтів швидкої та абсолютної ліквідності підтверджує стабільність фінансового стану ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» та створює надійну основу для планування короткострокових фінансових операцій.

Таблиця 3.7

Аналіз коефіцієнту абсолютної ліквідності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,26	0,31	+0,04	+0,05	0,25-0,5

За даними таблиці 3.7 спостерігається поступове зростання грошової платоспроможності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» протягом звітної періоду. Значення цього показника знаходяться в межах орієнтовно позитивних рівнів,

що свідчить про здатність підприємства здійснювати негайні розрахунки грошовими коштами для покриття поточних зобов'язань. Така тенденція демонструє фінансову стабільність підприємства та свідчить про ефективне управління ліквідними ресурсами, що є важливим фактором забезпечення безперебійного функціонування будівельних робіт та виконання договірних зобов'язань перед замовниками.

Для більш глибокої оцінки фінансової стійкості підприємства та забезпечення ефективної структури власного капіталу визначено коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) (табл. 3.8). Цей показник характеризує частку власних коштів у загальній сумі активів підприємства та дозволяє оцінити ступінь його незалежності від залучених джерел фінансування. Високий рівень фінансової автономії свідчить про здатність ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» самостійно забезпечувати свою господарську діяльність і підтримувати стійке фінансове положення навіть у разі коливань ринку або зменшення обсягів зовнішнього фінансування.

Таким чином, аналіз грошової платоспроможності та фінансової автономії підтверджує загальну фінансову стійкість підприємства та створює підґрунтя для подальшого стратегічного планування і оптимізації капітальної структури.

Таблиця 3.8

Аналіз фінансової незалежності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,25	0,26	0,41	+0,04	+0,05	0,25-0,5

Аналіз даних, наведених у таблиці 3.8, свідчить про поступове зростання частки власного капіталу ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» у загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність, протягом 2022–2024 років. Зростання цього показника перебуває в межах рекомендованих значень, що є позитивним фактором і свідчить про зміцнення фінансової незалежності підприємства.

Поступове збільшення частки власних коштів у загальних активах забезпечує більшу автономність у прийнятті фінансових рішень, зменшує ризики, пов'язані із залученням зовнішніх джерел фінансування, і створює передумови для стабільного розвитку підприємства в умовах нестабільного ринку будівельних послуг.

Коефіцієнт рентабельності активів (табл. 3.9) дозволяє оцінити ефективність використання підприємством своїх активів для отримання прибутку. Він демонструє, наскільки доцільно підприємство розподіляє наявні ресурси, і відображає здатність генерувати прибуток від вкладених активів. Високий рівень цього показника свідчить про ефективну організацію виробничо-господарської діяльності, оптимальне використання матеріальних та фінансових ресурсів, а також про здатність підприємства забезпечувати стабільне фінансове зростання навіть у разі коливань зовнішнього економічного середовища.

Таким чином, аналіз структури власного капіталу та рентабельності активів підтверджує ефективність фінансового управління ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» і створює надійну основу для подальшого стратегічного планування та інвестиційної діяльності підприємства.

Таблиця 3.9

Аналіз рентабельності активів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт рентабельності активів	0,01	0,02	0,04	+0,01	+0,02	>0

Коефіцієнт рентабельності активів відображає ефективність використання підприємством наявних активів і демонструє, скільки прибутку було отримано з вкладених ресурсів. Хоча значення цього показника протягом досліджуваного періоду перебувають у межах рекомендованих норм, його абсолютні значення залишаються відносно низькими. Водночас спостерігається поступова

позитивна динаміка, що свідчить про поступове підвищення ефективності використання активів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» та покращення фінансового менеджменту підприємства.

Для більш комплексної та узагальненої оцінки фінансової стійкості підприємства доцільно звернути увагу на коефіцієнт співвідношення позичкового капіталу до власного капіталу (табл. 3.10). Цей показник характеризує структуру капіталу підприємства, визначає залежність від зовнішніх джерел фінансування та дозволяє оцінити ризики фінансової залежності. Низьке значення коефіцієнта свідчить про фінансову незалежність підприємства, а високе – про можливі ризики у разі зростання зобов'язань перед кредиторами. Аналіз цього коефіцієнта у поєднанні з іншими показниками ліквідності та рентабельності дозволяє сформулювати комплексне уявлення про фінансову стійкість ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» і визначити напрямки підвищення ефективності управління капіталом та ресурсами.

Таблиця 3.10

Аналіз співвідношення позичкового капіталу і власного ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-)		Орієнтовне позитивне значення
				2023/2022	2024/2023	
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт співвідношення позичкового капіталу і власного	0,2	0,24	0,3	+0,04	+0,06	>0,2-0,25

Розрахунки показують, що на кінець 2024 року на кожен 1 гривню власних коштів, вкладених у активи ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», припадало 0,3 грн позичкового капіталу. Зростання коефіцієнта співвідношення позичкового капіталу до власного протягом досліджуваного періоду свідчить про тенденцію до посилення залученого фінансування та, відповідно, зниження фінансової стійкості підприємства. Така ситуація є сигналом для керівництва про необхідність контролю за структурою капіталу та оптимізації співвідношення

власних і позичкових джерел фінансування. Підвищення частки позикових коштів без відповідного збільшення власного капіталу може збільшувати ризики неплатоспроможності у разі коливань доходів або збільшення зобов'язань перед кредиторами. Тому керівництву слід розглянути шляхи зміцнення фінансової автономії підприємства, включаючи залучення власних резервів, реінвестування прибутку та оптимізацію кредитної політики.

3.2. Розроблення методичного підходу до економічного аналізу основних засобів

Для ефективного функціонування будь-якого підприємства надзвичайно важливим є комплексний аналіз його основних засобів, оскільки саме від стану та структури цих активів значною мірою залежить продуктивність та якість виробничих процесів. Сам термін «аналіз» у буквальному розумінні передбачає процес розчленування явища або взаємозв'язків між елементами на складові частини з метою глибокого пізнання та подальшого практичного застосування отриманої інформації.

Аналізуючи основні засоби, необхідно враховувати, що зростання обсягів виробництва безпосередньо пов'язане із часткою нових, більш досконалих та технологічно модернізованих засобів праці. Чим більш сучасне і технічно вдосконалене обладнання використовується на підприємстві, тим вищою є продуктивність праці, а також економічна віддача від вкладених ресурсів.

Для системного та обґрунтованого підходу до економічного аналізу основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» доцільно застосувати методологію, що базується на системному підході. Відповідно до цього формується детальна програма аналітичної роботи, яка включає:

- визначення завдань аналізу основних засобів та формування плану його проведення;

- погодження мети, строків виконання та кола фахівців, що залучаються до аналізу;

- оцінку поточного стану основних засобів, вивчення причинно-наслідкових

зв'язків процесів, які характеризують їх рух, ефективність використання та забезпеченість підприємства;

визначення факторів, що позитивно або негативно впливають на стан основних засобів;

розробку пропозицій щодо поліпшення стану основних засобів та підвищення ефективності їх функціонування;

підготовку аналітичних рекомендацій для керівництва підприємства з метою оптимізації управління основними засобами.

Серед ключових принципів економічного аналізу основних засобів виділяють:

ефективність та цілеспрямованість аналізу;

нейтральність та об'єктивність отриманих результатів;

обережність і критичність оцінки інформації;

конкретність, точність та дієвість висновків;

систематичність та спадковість аналізу;

своєчасність надання результатів для оперативного управлінського рішення.

Основними завданнями аналізу основних засобів на підприємстві є:

визначення рівня забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами;

перевірка відповідності складу та технічного стану основних засобів потребам виробництва;

оцінка своєчасності оновлення основних засобів;

визначення ступеня використання основних засобів і факторів, що впливають на їх ефективність;

вивчення стану та структури невиробничих основних засобів.

Для досягнення поставлених завдань застосовуються методи економічного аналізу, які забезпечують комплексний підхід до дослідження. Серед найбільш ефективних для ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» методів виділяють:

горизонтальний та вертикальний аналіз, що дозволяє оцінити динаміку та структуру основних засобів;

аналіз руху основних засобів у складі підприємства;
 коефіцієнтний аналіз для оцінки ефективності використання окремих видів засобів праці.

Таблиця 3.11

Показники, що характеризують стан використання основних засобів

Показник	Характеристика
Коефіцієнт зносу	показує, яка частина вартості основних засобів перенесена на готову продукцію (списана на витрати діяльності в попередніх періодах). Розраховується як відношення зносу основних засобів підприємства (суми амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання) на певну дату до первісної (переоціненої ¹) їх вартості на ту ж дату.
Коефіцієнт придатності	показник, зворотний до коефіцієнта зносу. Він показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі здійснення господарської діяльності (не перенесена на готову продукцію), і обчислюється як відношення залишкової вартості основних засобів підприємства на певну дату до їх первісної (переоціненої ²) на ту ж дату
Коефіцієнт оновлення основних засобів	характеризує інтенсивність уведення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за визначений період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду
Екстенсивне оновлення	характеризує темпи збільшення обсягу експлуатованих основних засобів
Інтенсивне оновлення	передбачає заміну діючих основних засобів новими, більш ефективними.
Коефіцієнт вибуття основних засобів	характеризує рівень інтенсивності їх вибуття зі сфери виробництва.
Коефіцієнт приросту основних засобів	характеризує рівень приросту основних засобів або окремих його груп за певний період

Для більш глибокого та науково обґрунтованого вивчення стану основних засобів необхідно також враховувати загальнонаукові методи пізнання, які включають спостереження, аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, аналогію, порівняння, логічне рішення, експеримент, узагальнення та абстрагування. Використання цих методів дозволяє перейти від абстрактного до конкретного, моделювати процеси та обґрунтовано прогнозувати ефективність використання основних засобів у майбутньому.

Таким чином, системний і комплексний аналіз основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» забезпечує глибоке розуміння їх стану, дозволяє виявити резерви підвищення ефективності використання, своєчасно виявити проблеми та розробити практичні рекомендації для покращення виробничих процесів та управлінських рішень.

Кожна розвинена наука, окрім використання загальнофілософських методів пізнання, спирається на власні спеціальні прийоми, які безпосередньо впливають із специфіки об'єкта її дослідження. Такі методи дозволяють глибше розкрити закономірності, властивості та взаємозв'язки явищ у рамках конкретної науки, забезпечуючи більш точне та обґрунтоване отримання результатів.

У багатьох випадках ці специфічні методи виділяють в окрему категорію – конкретно-наукові або спеціальні прийоми. Вони формуються на основі теоретичних та практичних знань у певній галузі та спрямовані на вирішення вузькоспеціалізованих завдань. Наприклад, у економіці та обліку це можуть бути методи фінансового аналізу, коефіцієнтного та структурного аналізу, оцінки ефективності використання ресурсів, прогнозування економічних процесів тощо.

На рисунку 3.5 наочно відображено класифікацію спеціальних прийомів, що застосовуються в економічному аналізі, зокрема аналізі основних засобів, що дозволяє систематизувати методологію та забезпечити комплексний підхід до вивчення об'єкта дослідження.

Таким чином, використання конкретно-наукових методів є ключовим для досягнення точності, об'єктивності та практичної цінності результатів наукового дослідження, оскільки вони дають змогу врахувати особливості конкретного об'єкта та специфіку процесів, що в ньому відбуваються.

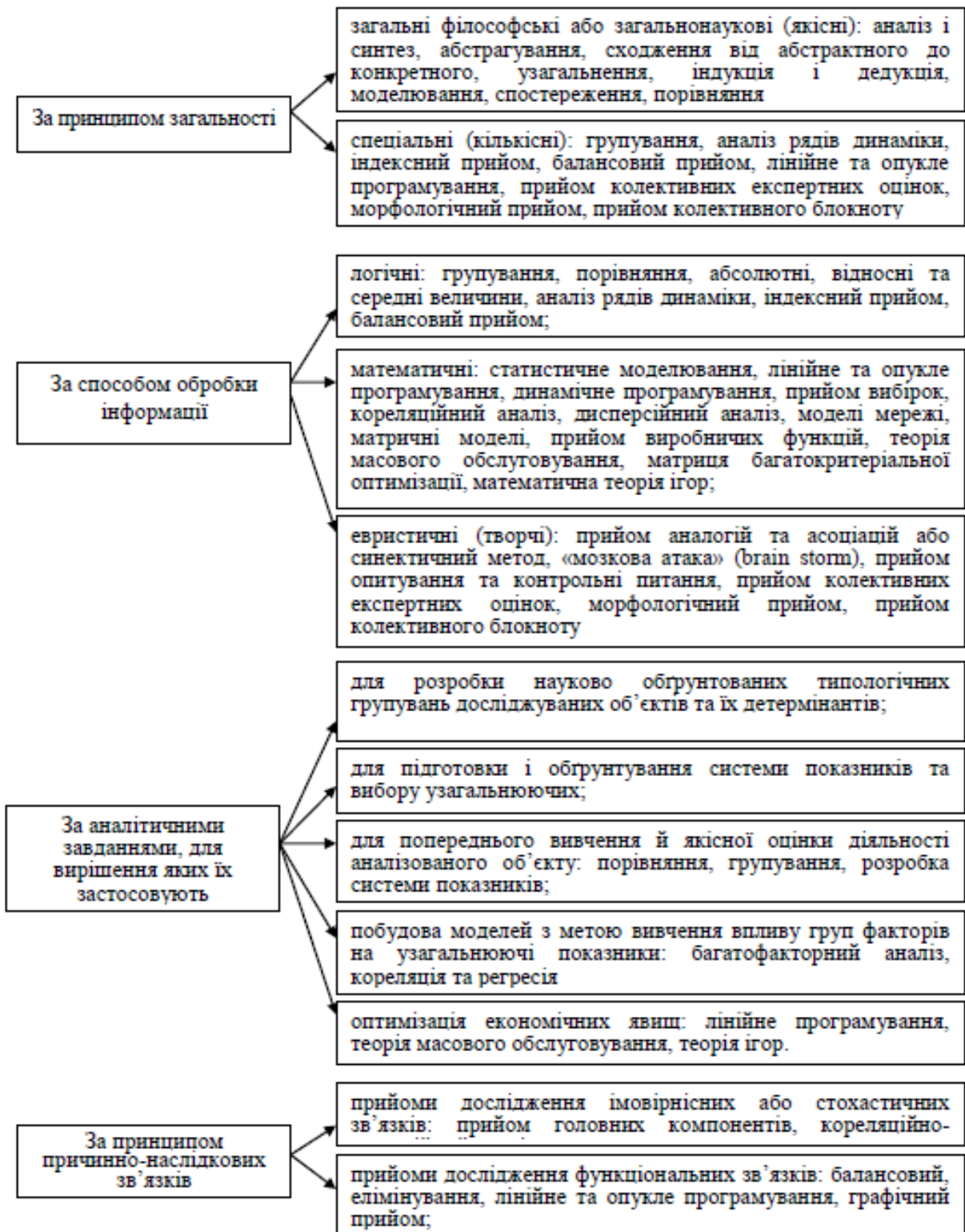

Рис. 3.5. Основні класифікаційні ознаки прийомів аналізу основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Серед ключових джерел інформації для проведення економічного аналізу основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» варто виділити як первинні, так і вторинні документи, що відображають фактичний стан та рух активів підприємства. До них належать:

Первинні документи обліку основних засобів, зокрема акти приймання-

передачі та внутрішнього переміщення основних засобів (ОЗ-1), акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих або модернізованих об'єктів (ОЗ-2), акти списання основних засобів (ОЗ-3), акти списання та загальна оцінка стану автотранспортних засобів (ОЗ-4), акти на установку, пуск і демонтаж будівельних машин (ОЗ-5), інвентарні картки обліку (ОЗ-6), описи інвентарних карток (ОЗ-7), картки обліку руху (ОЗ-8), інвентарні списки за місцем знаходження та експлуатації (ОЗ-9), розрахунки амортизації (ОЗ-14). Також до первинних джерел належать документи з обліку нематеріальних активів: акти введення в господарський оборот об'єктів права інтелектуальної власності (НА-1), інвентарні картки (НА-2), акти вибуття або ліквідації (НА-3), інвентаризаційні описи (НА-4).

Дані аналітичних та синтетичних рахунків, зокрема рахунки 10 «Основні засоби», 11 «Необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», що відображають рух і залишки активів.

Облікові реєстри, такі як Журнал 4 та відомість 4.1, які забезпечують систематизацію та узагальнення інформації щодо стану та руху основних засобів.

Фінансова звітність підприємства, що містить показники ефективності використання активів та їх вплив на фінансові результати діяльності.

Інші бухгалтерські документи, що підтверджують операції з основними засобами та надають додаткову інформацію для аналізу.

До додаткових джерел інформації відносяться:

Регламентуючі документи, зокрема офіційні накази, розпорядження, акти ревізій та перевірок, а також господарсько-правові документи: договори, угоди, рішення арбітражних та судових органів, рекламації;

Рішення спільних зборів колективу або акціонерів, що відображають управлінські впливи на стан основних засобів;

Матеріали передового досвіду, придбані з різних джерел інформації, а також технічна і технологічна документація;

Спеціальні дослідження стану активів на окремих робочих місцях,

включаючи хронометраж, фотографування, вимірювання ефективності роботи обладнання;

Усна інформація, отримана від членів трудового колективу або зовнішніх експертів, що дозволяє доповнити письмові дані та виявити приховані резерви використання активів.

Економічний аналіз основних засобів починається із визначення забезпеченості підприємства активами, тобто оцінки їх кількості, структури та технічного стану. Наступним кроком є дослідження динаміки основних засобів, що дозволяє виявити тенденції зростання, оновлення або зношення активів, а також їх вплив на виробничу потужність та ефективність діяльності підприємства (табл. 3.12).

Таким чином, системне використання вищезазначених джерел інформації забезпечує повноту та достовірність аналітичних висновків, дозволяє комплексно оцінити стан основних засобів і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації їх використання, модернізації та оновлення.

Таблиця 3.12

Аналіз динаміки основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024рр.

№ пп	Групи основних засобів	Наявність основних засобів, тис. грн.			Відхилення 2023/2022		Відхилення 2024/2023	
		2022	2023	2024	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	18385	33171,9	33409,4	+14786,9	80,43	+237,5	0,72
2.	Транспортні засоби	9760	13814	13988,6	+4054	41,54	+174,6	1,26
3.	Інструменти, прилади, інвентар	9870	11575,1	11980	+1705,1	17,28	+404,9	3,50
4.	Інші основні засоби	975	1760	1945	+785	80,51	+185	10,51
	Всього	38990	60321	61323	+21331	54,71	+1002	1,66

За даними таблиці 3.12 можна зробити висновок про позитивну динаміку основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» у досліджуваному періоді. Так, у

2023 році підприємство наростило обсяг основних засобів на 21 331 тис. грн., що складає 54,71 % у порівнянні з показниками 2022 року. Слід зауважити, що приріст відбувся по всіх групах основних засобів, що свідчить про системне оновлення матеріально-технічної бази. У 2024 році загальна сума основних засобів підприємства зросла на 1 002 тис. грн., або на 1,66 % порівняно з попереднім роком. Така тенденція демонструє усвідомлення керівництвом підприємства критичної ролі матеріальної бази у забезпеченні стабільної та ефективної діяльності підприємства, а також підвищенні його конкурентоспроможності.

Проведений аналіз основних засобів передбачає визначення їх достатності, динаміки, складу та структури, що є ключовими факторами для оцінки виробничого потенціалу підприємства. Аналіз динаміки за обсягом, складом і структурою дозволяє не лише виявити зміни в матеріально-технічній базі, а й оцінити, наскільки підприємство готове до розширення виробництва, модернізації технологічного процесу та впровадження нових виробничих рішень.

Отже, для подальшого дослідження доцільно проаналізувати структуру основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», що наведена у таблиці 3.13. Під структурою основних засобів розуміють процентне співвідношення окремих груп активів до їх загальної вартості, що дозволяє оцінити пропорційність розподілу ресурсів, визначити домінуючі та недостатньо представлені елементи матеріально-технічної бази, а також планувати пріоритетні напрямки інвестицій у оновлення і розвиток основних засобів.

Такий аналіз є підґрунтям для визначення стратегічних пріоритетів підприємства у використанні наявних ресурсів, підвищення ефективності виробництва та забезпечення стабільності економічних показників у майбутньому.

Таблиця 3.13

Аналіз структури основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-

2024рр.

№ пп	Групи основних засобів	Структура основних засобів, %			Відхилення абсолютне 2023/2022	Відхилення абсолютне 2024/2023
		2022	2023	2024		
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	47,2	55,0	54,5	+7,8	-0,5
2.	Транспортні засоби	25,0	22,9	22,8	-2,1	-0,1
3.	Інструменти, прилади, інвентар	25,3	19,2	19,5	-6,1	+0,3
4.	Інші основні засоби	2,5	2,9	3,2	+0,4	+0,3
	Всього	100	100	100	+7,8	-0,5

Візуальне представлення структури основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за досліджуваній період наведено на рис. 3.6. Такий графічний аналіз дозволяє наочно оцінити співвідношення окремих груп основних засобів у загальній матеріально-технічній базі підприємства, визначити домінуючі складові та виявити ті елементи, частка яких у загальному обсязі є недостатньою для забезпечення ефективного виробничого процесу.

2022 р.

2023 р.

2024 р.

Рис. 3.6. Відображення структури основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022-2024рр.

Дані таблиці 3.13 демонструють, що у структурі основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» домінує група «Будинки, споруди та передавальні пристрої». Вартість цих об'єктів протягом досліджуваного періоду складала

близько половини загальної вартості основних засобів підприємства. Так, у 2022 році частка цієї групи становила 47,2%, у 2023 році зросла до 55%, а у 2024 році дещо зменшилася до 54,5%. Це є закономірним явищем, адже будівлі та споруди завжди формують значну частину матеріальної бази підприємства і мають вищу вартість порівняно з інструментами чи приладами.

Що стосується інвентарю, приладів та інструментів, то за даними таблиці 2.13, у 2022 році їх частка становила 25,3% від загальної вартості основних засобів. У наступні два роки цей показник дещо знизився, склавши 19,2% у 2023 році та 19,5% у 2024 році. Незважаючи на невелике зменшення, зазначена група залишається ключовою для виробничих процесів, оскільки саме ці засоби формують основу робочих інструментів та обладнання, необхідних для виконання будівельних робіт.

На аналогічному рівні протягом досліджуваного періоду знаходилась частка транспортних засобів у структурі основних засобів, що свідчить про стабільну наявність засобів для логістичного та виробничого забезпечення діяльності підприємства. Частка інших основних засобів коливалась у межах від 2,5% у 2022 році до 3,2% у 2024 році, що вказує на наявність допоміжних ресурсів, які підтримують виробничу та адміністративну діяльність підприємства. Наочне відображення структури основних засобів представлено на рис. 3.6, що дозволяє швидко оцінити співвідношення груп і визначити пріоритети в управлінні матеріально-технічною базою.

Важливо підкреслити, що структурні елементи основних виробничих засобів суттєво відрізняються за функціональною роллю у процесі виробництва. Так, будівлі та споруди забезпечують довгострокову основу виробництва, інструменти та прилади впливають на продуктивність та якість робіт, транспортні засоби – на мобільність і логістику. Тому їх вплив на кінцеві результати господарювання підприємства є неоднаковим.

Враховуючи зазначене, наступним етапом аналізу стане оцінка ефективності використання основних засобів підприємства, яка дозволить визначити, наскільки продуктивно використовується матеріально-технічна база, та які групи основних засобів найсильніше впливають на фінансові та

виробничі результати діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

3.3. Визначення ефективності використання основних засобів та їх впливу на результати господарської діяльності

Узагальнюючими показниками, які дозволяють оцінити рівень забезпеченості підприємства основними виробничими засобами, є фондоозброєність. Цей показник відображає, скільки вартості основних засобів припадає на одного працівника, і є важливим критерієм для оцінки матеріально-технічного потенціалу підприємства. Розрахунок фондоозброєності може здійснюватися як за звітний період, так і за короткі проміжки часу, що дозволяє виявити оперативні зміни у забезпеченості персоналу обладнанням, інструментами та іншими засобами виробництва.

Крім того, аналіз фондоозброєності за ряд років дає змогу простежити динаміку зміни показника, оцінити тенденції оновлення основних засобів, їхнє фізичне та моральне старіння, а також вплив на продуктивність праці. Це особливо важливо при вивченні технічного стану основних засобів, адже високий рівень фондоозброєності свідчить про достатність матеріально-технічної бази для забезпечення ефективного функціонування виробничих процесів.

Дані по фондоозброєності підприємства ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за досліджуваний період наведено у таблиці 3.14, що дозволяє провести порівняльний аналіз та зробити висновки щодо стійкості матеріально-технічного забезпечення та його впливу на продуктивність праці і фінансові результати підприємства.

Зростання фондоозброєності праці одного працюючого відображає рівень забезпеченості підприємства основними засобами для виконання основного виду діяльності. Подібну тенденцію можна спостерігати і щодо активних основних засобів, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі. Проте для забезпечення економічної достатності більш значущим є випереджальне зростання продуктивності праці порівняно з озброєністю праці,

оскільки саме це визначає ефективність використання основних засобів у виробництві.

Таблиця 3.14

Оцінка забезпеченості ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» основними засобами

Показники	Роки			Темп росту, 2023/ 2022,%	Темп росту, 2024/ 2023,%
	2022	2023	2024		
1. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	38990	60321	61323	154,71	101,66
2. Середньорічна вартість активних основних засобів, тис. грн	38872	59834	60558	153,93	101,21
3. Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності, чол.	67	69	69	102,99	100,00
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	78	80	80	102,56	100,00
5. Фондоозброєність праці одного працюючого, тис. грн	581,94	874,22	888,74	150,22	101,66
6. Технічна озброєність праці одного робітника, тис. грн	498,36	747,93	756,98	150,08	101,21

За даними таблиці 3.14, протягом досліджуваного періоду середньорічна вартість активних основних засобів, як і всіх основних засобів підприємства, демонструвала зростання. Найбільш значний темп росту спостерігався у 2023 році, коли фондоозброєність праці одного працівника та технічна озброєність одного робітника зросли на 150 % порівняно з попереднім роком. У 2024 році темпи росту дещо сповільнилися: середньорічна вартість основних засобів, включаючи активну їх частину, збільшилася на 101 %, що відповідає аналогічному збільшенню фондоозброєності праці одного працівника та технічної озброєності одного робітника. Таким чином, можна зробити висновок про позитивну динаміку забезпеченості підприємства основними засобами у досліджуваному періоді.

Рух основних засобів за повною первинною вартістю визначається за формулою:

$$FK = FH + FP - FB, \quad (3.1)$$

де:

FK – вартість основних засобів на кінець звітного періоду;

FH – вартість основних засобів на початок звітного періоду;

FP – вартість основних засобів, що надійшли;

FB – вартість основних засобів, які вибули.

Для оцінки якісного (технічного) стану основних засобів визначають рівень їх фізичного зносу за допомогою коефіцієнтів:

Коефіцієнт зносу основних засобів показує питому вагу суми нарахованого зносу відносно первісної вартості основних засобів і розраховується як:

Коефіцієнт придатності основних засобів визначається як відношення залишкової вартості основних засобів на початок (кінець) року до їх первісної вартості.

Зростання коефіцієнта зносу, а відповідно – зниження коефіцієнта придатності, може бути зумовлене такими чинниками:

використанням певного методу нарахування амортизації;

надходженням основних засобів від інших господарюючих суб'єктів із рівнем зносу, вищим за середній по підприємству;

низькими темпами оновлення основних засобів;

невиконанням завдань щодо введення в експлуатацію нових основних засобів або їх модернізації.

Врахування цих факторів дозволяє оцінити ефективність використання основних засобів підприємства та розробити заходи щодо підвищення їх продуктивності та тривалості служби, що є ключовим для підтримки конкурентоспроможності та фінансової стабільності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

За даними таблиці 3.15, найбільший рівень зношеності спостерігається у групі «Інші основні засоби», де протягом досліджуваного періоду коефіцієнт зносу зріс майже вдвічі – з 15,8 % до 32,2 %, що свідчить про погіршення технічного стану цієї групи. Подібна тенденція спостерігається й у всіх інших видах основних засобів, проте в цілому їх зношеність залишається невисокою. При цьому щороку вартість основних засобів зростає, що вказує на системне оновлення матеріальної бази підприємства.

Таблиця 3.15

Аналіз технічного стану основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Показники	Усього вартість основних засобів	у тому числі			
		Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інші основні засоби
2022 рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	38990	17250	11924	6732	3084
2. Сума зносу, тис. грн	4728	1763	1560	918	487
3. Коефіцієнт зносу, %	12,1	10,2	13,1	13,6	15,8
4. Коефіцієнт придатності, %	87,9	89,8	86,9	86,4	84,2
2023 рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	60321	28178	18140	9344	4659
2. Сума зносу, тис. грн	11087	4028	3115	2780	1164
3. Коефіцієнт зносу, %	18,4	14,3	17,2	29,8	25,0
4. Коефіцієнт придатності, %	81,6	85,7	82,8	70,2	75,0
2024 рік					
1. Первісна вартість основних засобів, тис. грн	61323	28170	18674	9560	4919
2. Сума зносу, тис. грн	12374	4036	3780	2974	1584
3. Коефіцієнт зносу, %	20,2	14,3	20,2	31,1	32,2
4. Коефіцієнт придатності, %	79,8	85,7	79,8	68,9	67,8

Слід зазначити, що коефіцієнт зносу не відображає фактичну зношеність основних засобів у повному обсязі, а коефіцієнт придатності не дає точної оцінки їхньої поточної ринкової вартості. На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» це пояснюється наступними причинами:

Метод нарахування амортизації, що застосовується на підприємстві, істотно впливає на величину зносу основних засобів;

Вартісна оцінка основних засобів залежить від кон'юнктури попиту, а отже, може відрізнятися від оцінки за коефіцієнтом придатності. Збільшення вартості основних засобів відбувається не лише за рахунок надходження нових, а й за рахунок дооцінки функціонуючих засобів, що підтверджує активне оновлення матеріальної бази підприємства.

Керівництву ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» слід пам'ятати, що всі фактори, пов'язані з впровадженням нового високопродуктивного обладнання,

удосконаленням устаткування та технологічних процесів, модернізацією і реконструкцією, визначають технічний рівень основних засобів і є ключовими резервами підвищення фондівіддачі.

Фондовіддача відображає фактичну ефективність використання основних засобів і залежить від двох основних чинників:

Технічний рівень основних засобів;

Ступінь їх використання.

Показник фондівіддачі доцільно розглядати як за загальною вартістю основних засобів, так і за їх активною частиною, при цьому в якості бази для розрахунку використовується обсяг продукції у вартісному або натуральному вираженні.

Варто враховувати, що обсяг продукції у вартісному вираженні піддається впливу не лише ефективності використання основних засобів, а й зовнішніх факторів: зміни цін, тарифів, а також структурних змін у складі продукції. Використання оцінки продукції в натуральному вираженні дозволяє нейтралізувати більшість зовнішніх впливів, проте в умовах багатомономенклатурного виробництва її застосування обмежене.

Для систематизації впливу факторів на фондівіддачу ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» наведено їх групування на рисунку 3.7, що дозволяє чітко визначити резерви підвищення ефективності використання основних засобів та розробити рекомендації щодо подальшої модернізації та оновлення матеріальної бази підприємства.

Відповідно до схеми на рис. 3.7, до факторів першого рівня відносяться такі ключові показники: частка активної складової основних засобів та фондівіддача активної частини основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Слід зазначити, що відсутність єдиного підходу до визначення факторів другого та наступних рівнів призводить до різних методик аналізу фондівіддачі в практичній економіці.

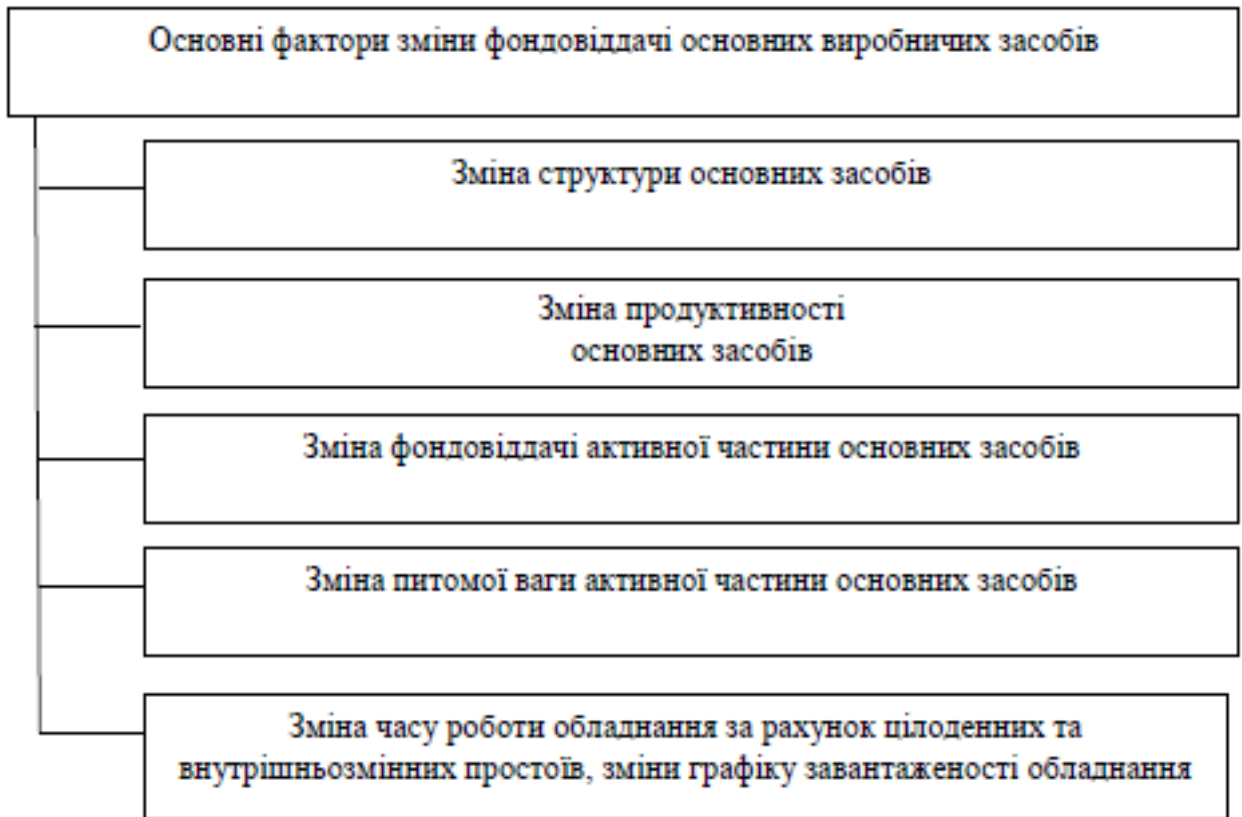

Рис. 37. Структурно-логічна схема факторів, що впливають на фондівдачу основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Проте існують загальні методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів, які базуються на мультиплікативних моделях. При цьому обов'язковою умовою є включення у аналіз показників з кількісним вираженням, серед яких:

- зміни фондівдачі всіх основних виробничих засобів;
- зміни фондівдачі активної частини основних засобів;
- зміни питомої частки активної складової основних засобів;
- зміни структури обладнання;
- відпрацьованого часу обладнання;
- зміни виробітку обладнання;
- щоденні простої;
- коефіцієнт змінності;
- внутрішньозмінні простої.

Для практичного аналізу в ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» застосовуються методики, що дозволяють оцінити ефективність використання матеріально-технічної бази підприємства та визначити резерви підвищення продуктивності

виробництва.

До зведених показників ефективності використання основних засобів належать: фондovіддача, що розраховується як відношення виручки від реалізації продукції до середньорічної вартості основних засобів, задіяних у виробничому процесі; рентабельність основних засобів, що визначається як відношення прибутку підприємства до середньорічної вартості основних засобів, задіяних у основному виді діяльності.

Для проведення факторного аналізу фондovіддачі використовується наступна формула (3.2):

$$\Phi B = (A\Phi / O\Phi) \times (ПA\Phi / \Phi B), \quad (3.2)$$

де:

ΦB – фондovіддача основних виробничих засобів;

$A\Phi$ – середньорічна вартість активної частини основних засобів (машини та обладнання, що беруть участь у виробництві);

$O\Phi$ – середньорічна загальна вартість основних виробничих засобів;

Π – обсяг виробленої продукції.

Використання цієї формули дозволяє розділити вплив двох ключових чинників: структури активних засобів та ефективності їх практичного застосування, що дає змогу керівництву підприємства визначити резерви для підвищення продуктивності та ефективності використання основних засобів.

Таблиця 3.16

Аналіз впливу факторів на зміну фондovіддачі основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Показники	2023 рік	2024 рік	Відхи- лення (+,-)	у т. ч. за рахунок	
				питомої ваги $A\Phi$	фондовіддачі $A\Phi$
Фондовіддача основних виробничих засобів, грн	13,05	15,37	2,32		
Питома вага активних засобів, %	39,98	34,81	-5,18	-1,69	
Фондовіддача активних засобів, грн	32,64	44,16	11,52		+ 4,01

На підставі даних табл. 3.17 можна зробити висновок, що рівень фондovіддачі основних виробничих засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

демонструє позитивну динаміку протягом 2023-2024 років, збільшившись на 2,32 грн. Основним фактором зростання виступає підвищення фондівдачі активної частини основних засобів, яке склало 4,01 грн. Водночас, зменшення питомої частки активних засобів у загальній структурі основних виробничих ресурсів призвело до зниження фондівдачі на 1,69 грн. Цей факт свідчить про необхідність для керівництва підприємства звернути особливу увагу на оптимізацію структури основних засобів, адже саме співвідношення активних і пасивних засобів визначає ефективність їх використання та потенціал виробничої діяльності.

Висновки до розділу 3

Аналіз діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» доцільно було розпочати з оцінки стану будівельної галузі, до якої належить підприємство. За даними Державної служби статистики України, індекси будівельної продукції та обсяги виробництва у цій сфері протягом останніх п'яти років демонструють позитивну динаміку. Крім того, міжнародний рейтинг Світового банку Doing Business свідчить про покращення умов ведення будівельного бізнесу в Україні, зокрема у таких аспектах, як отримання дозволів, підключення до електромереж та забезпечення виконання контрактів, що сприяє зростанню інвестицій у галузь.

ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» функціонує на основі приватної власності засновників, а його організаційна структура є лінійно-функціональною. Основними видами діяльності підприємства у досліджуваний період були будівництво будівель та інші монтажні роботи.

Проведений аналіз техніко-економічних показників підприємства за 2022–2024 роки дозволяє констатувати, що ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є ліквідним і платоспроможним суб'єктом, демонструє стабільний розвиток, має зростаючі доходи та підвищує продуктивність праці. Водночас, рівень рентабельності продукції у 2024 році зазнав зниження, що вказує на необхідність підвищення прибутковості та зниження собівартості надання будівельних послуг.

Аналіз основних засобів підприємства за останні три роки засвідчив їх позитивну динаміку. Найбільшу частку у структурі основних засобів становлять групи «Будинки, споруди та передавальні пристрої» і «Транспортні засоби». Розрахунки показників фондоозброєності та технічної озброєності праці свідчать про підвищення забезпеченості працівників основними засобами. Аналіз технічного стану основних засобів показав низький рівень зносу, що свідчить про високу придатність наявного обладнання та матеріально-технічної бази.

Під час дослідження також було систематизовано фактори, що впливають на фондівдачу основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Результати факторного аналізу свідчать, що зниження загальної фондівдачі основних виробничих засобів пояснюється зменшенням питомої частки активних засобів, водночас збільшення фондівдачі відбулося завдяки підвищенню ефективності використання активної частини основних засобів.

Таким чином, дослідження підтверджує наявність позитивних тенденцій у розвитку матеріально-технічної бази та ефективності використання основних засобів підприємства, водночас окреслюючи резерви для підвищення прибутковості та оптимізації структури активів.

Розділ 4. Організація та методичні аспекти аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

4.1. Вплив системи аудиту в Україні на формування внутрішнього контролю підприємства

Стан методологічної та методичної бази аудиторських послуг визначається рівнем розробки правил, стандартів та етичних норм аудиторської діяльності, як зовнішніх, так і внутрішніх. Організація та регулювання аудиту в Україні здійснюється відповідно до законодавчих і нормативних вимог, що встановлюють порядок функціонування аудиторської системи та контролю за її якістю.

Розвинена система контролю якості та ефективний механізм оцінки рівня аудиторських послуг безпосередньо впливають на формування високої якості аудиторської діяльності. Теоретичні засади аудиту, їх відповідність національним особливостям та практичним умовам, визначають зміст, спрямованість і професійний рівень аудиторської практики.

Модель регулювання аудиторської діяльності повинна враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін: держави, професійної спільноти, аудиторських фірм та окремих аудиторів, а також споживачів аудиторських послуг. В основі цієї моделі лежить посилення ролі професійних організацій, підвищення їх статусу та зміцнення методологічної і організаційної бази для надання якісних аудиторських послуг.

Проведення аудиту фінансової звітності дозволяє підтвердити або спростувати її достовірність. Для підприємств, які працюють на міжнародних ринках, аудит стає інструментом перевірки окремих напрямів діяльності, виконання контрактів та відповідності фінансової звітності стандартам МСФЗ.

Характеристика ринку аудиторських послуг за загальним обсягом протягом останніх років наведена в таблиці 4.1.

Порівняльна характеристика обсягів наданих аудиторських послуг в Україні у 2020 - 2024 роках

Обсяг наданих послуг (тис. грн) за нижченаведеними діапазонами	Загальний обсяг наданих послуг, тис. грн					Частка на ринку за обсягом, %				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Від 0 до 100,0	8279,3	7191,0	5644,9	4926,3	4094,7	0,41	0,33	0,23	0,17	0,14
Від 100,1 до 200,0	18295,6	16900,90	13702,7	12909,1	11261,3	0,93	0,79	0,56	0,45	0,35
Від 200,1 до 300,0	24592,4	19838,20	17387,8	17689,3	14628,7	1,25	0,93	0,71	0,62	0,46
Від 300,1 до 400,0	27340,8	19622,90	20050,2	20488,6	20015,7	1,39	0,92	0,82	0,71	0,63
Від 400,1 до 500,0	31085,9	29556,0	16597,3	18351,8	22958,5	1,58	1,39	0,68	0,64	0,72
Від 500,1 до 1000,0	108308,9	123090,30	140175,3	126029,5	117036,6	5,49	5,79	5,75	4,4	3,69
Від 1000,1 до 10000,0	444760,2	510351,5	585971,7	746601,2	815549,7	22,54	24	24	26	25,68
Більш як 10 000,0	1310439,2	1400317,9	1638570,2	1923891,3	2169914,9	66,42	65,84	67,2	67,01	68,33
Разом по Україні	1973102,3	2126868,7	2438100,1	2870887,1	3175460,1	100	100	100	100	100

Система регулювання аудиторської діяльності покликана забезпечити ефективне функціонування ринку аудиторських послуг, оптимізацію витрат та підвищення якості управління цією сферою. Станом на 31 грудня 2024 року в Україні було зареєстровано 2713 аудиторів.

Умови, за яких здійснюється аудиторська діяльність, безпосередньо впливають на реалізацію ключових факторів, що визначають якість аудиторських послуг. Особливе значення мають регіональні умови, які формуються на основі законодавчої бази та специфіки економічного розвитку конкретної території. Важливим елементом регіональних умов є наявність економічного потенціалу та активності господарюючих суб'єктів, що замовляють аудиторські послуги. Крім того, регіональні чинники опосередковано впливають на реалізацію механізмів, які забезпечують високий рівень якості аудиту.

Для оцінювання якості виконання завдань з аудиту або інших

аудиторських послуг перш за все необхідно визначити чіткі критерії. На сьогоднішній день конкретні критерії щодо завдань, які відрізняються від класичного аудиту або надання послуг з впевненості, відсутні. Для формалізації таких критеріїв слід приділити увагу аналізу факторів і умов, що впливають на забезпечення якості.

Ці фактори поділяються на зовнішні та внутрішні та можуть розглядатися як на рівні всієї діяльності аудиторської фірми, так і для конкретного виду послуг. Внутрішньофірмова політика контролю якості аудиторських послуг повинна відображати заходи щодо забезпечення високого рівня послуг загалом та для окремих типів аудиторських перевірок. Визначаючи критерії якості, необхідно виходити з сутності аудиторської послуги, очікувань та потреб замовника, а також враховувати всі етапи її виконання.

Традиційно ключові етапи проведення аудиту включають: укладання договору на надання аудиторських послуг, планування аудиту, вивчення та оцінку системи внутрішнього контролю, підтвердження залишків на рахунках бухгалтерського обліку, виконання заключних аудиторських процедур та підготовку аудиторського висновку. На кожному з цих етапів необхідно забезпечити дотримання вимог до якості, встановлюючи чіткі критерії та показники оцінки.

У цьому контексті важливо розрізняти поняття критеріїв якості та показників якості. Критерії відображають мету та зміст конкретної аудиторської послуги, тоді як показники якості визначають рівень виконання окремих етапів у процесі надання послуги. Доцільним є виділення ключових етапів для кожного виду аудиторської послуги, що дозволяє ідентифікувати конкретні показники ефективності її виконання.

Серед умов, які впливають на розвиток ринку аудиторських послуг і визначають якісні критерії, слід зазначити: наявність системи забезпечення якості в аудиторській фірмі, участь у національних та міжнародних мережах, наявність додаткових сертифікаційних кваліфікацій, досвід перебування на ринку, кількість сертифікованих аудиторів та види їх сертифікатів, а також позицію фірми у рейтингах аудиторських компаній.

Таким чином, основні напрями впливу на якість аудиторських послуг можна визначити як:

взаємодію аудиторів із користувачами послуг;

взаємозв'язок аудиторів зі сторонами, що здійснюють управління підприємством;

комунікацію керівництва з органами управління суб'єкта господарювання;

взаємодію аудиторів із регуляторними органами.

Сприйняття якості аудиту різними зацікавленими сторонами залежить від їхніх цілей та ступеня участі в процесі надання аудиторської послуги. Жоден із факторів впливу не є абсолютним домінантом, тому важливо враховувати точки зору та очікування всіх учасників для підвищення якості аудиту.

Потреба у контролі якості аудиторських послуг в Україні визначається кількома ключовими чинниками: забезпечення високого рівня аудиту та сприяння економічному розвитку; відповідність міжнародним стандартам та очікуванням зацікавлених сторін; підтримка подальшого розвитку аудиторської професії. Дотримання регулятивних вимог та стандартів є одним із фундаментальних факторів якості аудиторських послуг.

Удосконалення якості зовнішнього аудиту значною мірою залежить від професійної підготовки та практичного досвіду аудиторів і керівників підприємств. З огляду на це, основною метою внутрішнього контролю ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є об'єктивне дослідження фактичного економічного стану підприємства, своєчасне виявлення та запобігання умовам і чинникам, що можуть негативно вплинути на реалізацію управлінських рішень і досягнення поставлених цілей, а також доведення отриманих результатів до органів управління.

У структурі ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» підрозділ внутрішнього аудиту відсутній. Внутрішній контроль за діяльністю цехів, бригад, ділянок та інших господарських підрозділів здійснюється безпосередньо керівниками відповідних підрозділів та спеціалістами у процесі виконання ними своїх функціональних обов'язків. Контрольні функції нормативно закріплені в посадових інструкціях. Зокрема, головний бухгалтер у межах своїх

професійних повноважень виконує контрольні заходи, що забезпечують достовірність, повноту та об'єктивність фінансової звітності для прийняття управлінських рішень, зокрема щодо фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів підприємства.

Суб'єктами внутрішнього контролю на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є:

управлінський персонал;

обліковий персонал під керівництвом головного бухгалтера, який здійснює контроль на всіх етапах відображення господарських процесів;

спеціальні внутрішні контролюючі органи, що створюються для проведення окремих видів контролю, наприклад, інвентаризаційні комісії або комісії з розслідування незвичайних подій.

Ефективною система внутрішнього контролю вважається за умов виконання таких вимог:

Всі господарські операції своєчасно відображені в обліку;

Операції зафіксовані у правильних сумах у відповідних облікових регістрах;

Коректне відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до чинного законодавства;

Документування всіх суттєвих деталей операцій для обліку та звітності;

Мінімізація ризику зловживань та недостовірного відображення інформації.

За досліджуваний період аудиторської перевірки внутрішній аудит на підприємстві не проводився. Разом із тим, система внутрішнього контролю вважається ефективною, оскільки розподіл управлінських функцій і відповідальності серед виконавців організовано належним чином. У більшості перевірених документів порушень або виправлень не виявлено, а формальні реквізити (підписи, печатки) присутні на всіх документах. Враховуючи невеликі обсяги робіт, введення посади внутрішнього аудитора на даний момент є недоцільним.

Разом з тим, за результатами оцінки системи внутрішнього контролю, доцільним є впровадження додаткових заходів захисту інформації в

комп'ютерній системі підприємства, зокрема використання паролів для обмеження кола осіб, що мають доступ до даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Це дозволить підвищити рівень безпеки та контроль за обробкою інформації.

4.2. Організаційні засади проведення аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Забезпечення ефективності управління діяльністю ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» та функціонуванням основних засобів значною мірою залежить від раціональної організації контролю. Це пояснюється тим, що управлінські рішення приймаються в умовах невизначеності, коливання економічного потенціалу підприємства, впливу дестабілізуючих факторів та ризиків. Аудит основних засобів є ключовою складовою загальної аудиторської перевірки підприємства, оскільки вони становлять більшу частину майна ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» порівняно з іншими необоротними активами. У зв'язку з цим аудитор витрачає значний час на збір та перевірку інформації щодо наявності та руху основних засобів.

Мета аудиту операцій з основними засобами полягає у підтвердженні повноти та достовірності даних обліку, перевірці законності та правильності відображення операцій із основними засобами, а також встановленні дотримання підприємством вимог чинного законодавства.

Предмет аудиту охоплює всі господарські процеси та операції, що стосуються наявності, переміщення та використання основних засобів, а також внутрішні та зовнішні відносини підприємства, що виникають у процесі цих операцій.

Основними завданнями аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є:

Встановлення правильності документального оформлення надходження, переміщення, використання та списання основних засобів;

Перевірка точності відображення даних про основні засоби у

бухгалтерських регістрах та фінансовій звітності;

Визначення коректності встановленого строку корисної експлуатації основних засобів;

Контроль за ефективністю використання та збереженням основних засобів;

Перевірка правильності нарахування зносу та амортизації;

Оцінка доцільності проведення ремонтних робіт та правильності відображення відповідних витрат у бухгалтерському обліку;

Підтвердження достовірності первісної та ліквідаційної вартості основних засобів, а також результатів їх переоцінки;

Вивчення законності операцій, пов'язаних із списанням основних засобів через непридатність до використання або ліквідацію.

Таким чином, аудит основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» дозволяє забезпечити надійний контроль за станом активів, сприяє оптимізації їх використання та підтримує високий рівень достовірності фінансової звітності підприємства.

Виходячи з визначених цілей аудиту операцій з основними засобами, формується коло об'єктів перевірки.

Об'єктами аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» є інформаційні дані, що відображені у різних джерелах та стосуються стану, наявності та руху основних засобів:

господарські операції з обліку основних засобів;

записи у первинних документах, облікових регістрах та фінансовій звітності;

інформація про порушення у веденні обліку, недостачі або зловживання, що підтверджена документально через акти ревізій, перевірок, висновки аудиторів або постанови правоохоронних органів.

Окрім цього, до об'єктів аудиту входять ключові елементи облікової політики підприємства, що впливають на формування достовірної інформації про основні засоби:

критерії визнання активу об'єктом основних засобів;

вартісні характеристики малоцінних необоротних матеріальних активів

(МНМА) та правила їх розмежування з основними засобами;

перелік первинних документів, необхідних для обліку основних засобів;

порядок оцінки та переоцінки основних засобів;

встановлений термін корисної експлуатації активів;

методика нарахування зносу та амортизації;

правила визначення ліквідаційної вартості об'єктів основних засобів;

облік витрат на ремонт та модернізацію;

перелік посадових осіб, уповноважених підписувати документи, що стосуються основних засобів.

Джерела інформації для проведення аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» включають:

договірні документи щодо купівлі-продажу та капітального будівництва основних засобів, архітектурно-технічні паспорти, кошториси, страховки, акти приймання-передачі та списання, інвентарні картки та розрахунки амортизації;

записи в облікових регістрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів (амортизація)», 15 «Капітальні інвестиції», а також у Журналі 4 та аналітичних відомостях № 4.1–4.3;

фінансову звітність підприємства, зокрема Баланс (ф. №1);

накази та документи облікової політики щодо обліку основних засобів;

документи внутрішнього контролю (акти інвентаризації, акти стану основних засобів);

інформацію, отриману у відповідь на запити до постачальників або підрядників, що виконували ремонтні роботи чи модернізацію.

Таким чином, комплексний підхід до аудиту основних засобів передбачає перевірку не лише фактичної наявності активів, а й відповідності їх обліку встановленим правилам та нормативам, що забезпечує достовірність фінансової звітності підприємства.

Організація аудиторської перевірки основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» розпочинається після укладання договору на проведення аудиту та призначення робочої групи аудиторів, відповідальних за проведення перевірки. На початковому етапі складається загальний план аудиту, що

визначає послідовність дій та обсяг робіт.

При організації аудиторської перевірки аудитор знайомиться з особливостями діяльності підприємства, оцінює організацію бухгалтерського та податкового обліку основних засобів, аналізує систему внутрішнього контролю та визначає оптимальні методи перевірки, а також кількість необхідних аудиторських процедур. На підставі цього формується детальна програма проведення аудиту.

Одним із ключових завдань аудитора є оцінка ефективності системи внутрішнього контролю. Основна мета цієї оцінки – створення надійної бази для планування аудиторської перевірки, визначення обсягу, часу та видів аудиторських процедур, що відображаються у програмі аудиту. Грамотне і системне вивчення внутрішнього контролю визначає характер та якість аудиторської перевірки.

Система внутрішнього контролю вважається ефективною, якщо вона своєчасно запобігає виникненню недостовірної інформації та виявляє її. В контексті обліку основних засобів її завдання включають:

- мінімізацію ризику неефективного використання активів;

- забезпечення збереження основних засобів;

- правильність застосування методів нарахування амортизації;

- достовірну оцінку основних засобів;

- запобігання нарахуванню штрафів у разі порушень податкового законодавства.

Для оцінки ефективності внутрішнього контролю аудитор проводить тестування, результати якого аналізуються для визначення методики перевірки основних засобів, планування аудиторського ризику та встановлення рівня суттєвості. На підставі цього формується програма аудиту.

Програма аудиту є ключовим документом, що відображає професійність і кваліфікацію аудитора. Перед її складанням визначається метод перевірки: вибірковий, суцільний або комбінований. Програма містить детальний перелік аудиторських процедур, необхідних для отримання достатніх аудиторських доказів та виявлення можливих порушень і помилок у бухгалтерському обліку

основних засобів.

Таблиця 4.2

Тест оцінки системи внутрішнього контролю обліку основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

№ п/п	Зміст питання	Відповідь		Інформація відсутня
		Так	Ні	
1	2	3	4	5
1.	Чи забезпечені робітники бухгалтерії законодавчо-нормативними документами з обліку основних засобів?	+		
2.	Чи забезпечені робітники бухгалтерії внутрішніми розпорядчими документами які регламентують облік основних засобів?	+		
3.	Чи відповідають обрані методологічні принципи обліку основних засобів вимогам П(С)БО 7 «Основні засоби»?	+		
4.	Чи знайомі працівники бухгалтерії з МСБО «Основні засоби»?	+		
5.	Чи використовується оцінка основних засобів на кінець звітного періоду за справедливою вартістю?		+	
6.	Чи використовуєте ви типові форми первинних документів для обліку основних засобів?	+		
7.	Чи змінюєте ви типові форми обліку основних засобів протягом року?		+	
8.	Чи проводяться позапланові інвентаризації основних засобів?	+		
9.	Чи виявляються факти порушення за результатами проведених інвентаризацій?		+	
10.	На Вашу думку система внутрішнього контролю є дієвою ?	+		
11.	Чи укладені договори з матеріально відповідальними особами?	+		
12.	Відповідність інформації облікових регістрів і Головної книги контролює: - головний бухгалтер; - заступник головного бухгалтера; - робітник матеріального відділу бухгалтерії; - інший працівник бухгалтерії	+		
13.	Чи визнаються активами об'єкти основних засобів, які не знаходяться в експлуатації?			+
14.	Чи проводилася перевірка обліку основних засобів зовнішніми контролюючими органами?	+		
15.	Чи виявлені порушення за результатами зовнішніх перевірок?		+	
16.	Чи змінювалися методи нарахування амортизації: - протягом звітного періоду; - протягом попереднього періоду?		+	
17.	Чи проводиться аналіз інформації про основні засоби у фінансовій звітності на її відповідність обліковим регістрам обліку?	+		
18.	Чи вважаєте організацію бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві ефективною?	+		

Відповідно до положень МСА 300 «Планування» було розроблено детальний план аудиторської перевірки основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Цей план визначає послідовність та обсяг аудиторських

процедур, а також строки їх виконання, що забезпечує ефективність перевірки та досягнення її цілей. План аудиту наведено в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

План
аудиторської перевірки основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Етапи проведення аудиту	Основні процедури	Періоди проведення перевірки
	1	2
Підготовчий	Визначення складу основних засобів, супіні їх зносу, технічні характеристики, місцезнаходження та матеріальну відповідальність.	4.11.-6.11.2025р.
Основний	Аналіз достовірності результатів проведеної інвентаризації основних засобів, проведення вибіркової перевірки шляхом перерахунку окремих основних засобів.	7.11.2025р.
	Перевірка: а) приналежність основних засобів та правильність їх оцінки; б) правильність нарахування зносу та визначення витрат на їх ремонт; в) оцінки фінансових результатів від реалізації основних засобів; г) правильність документального оформлення оприбуткування і списання основних засобів; д) правильність індексації та переоцінки основних засобів; е) порівнянність даних аналітичного та синтетичного обліку, Головної книги та Балансу; ж) ефективність використання основних засобів.	8.11.-12.11.2025р.
Завершальний	На основі робочих документів узагальнення інформації, аналіз виявлених порушень, зловживань, складання аудиторського звіту про достовірність, повноту і реальність відображення основних засобів у фінансовій звітності.	13.11.-17.11.2025р.

Процес планування аудиту здійснюється на початковому етапі аудиторської перевірки і має на меті забезпечити підприємства та організації різних форм власності своєчасним і якісним наданням аудиторських послуг відповідно до умов укладеного договору. Планування дозволяє оптимально розподілити завдання серед членів аудиторської групи, визначити пріоритети, строк проведення перевірки та характер аудиторських процедур.

Складання плану аудиту формує загальну стратегію проведення перевірки,

а також окреслює конкретні підходи до контролю окремих процесів і циклів господарської діяльності підприємства. У процесі планування створюються два ключові документи: загальний план аудиту та аудиторська програма. Загальний план відображає основні етапи перевірки та перелік робіт, що підлягають виконанню на кожному з них. Аудиторська програма деталізує конкретні процедури перевірки, завдання аудитора щодо аналізу бухгалтерських рахунків та господарських операцій.

На підставі загального плану аудиту аудитор розробляє програму, яка документально фіксує всі заплановані дії, методи збору аудиторських доказів та порядок їх виконання, що дозволяє забезпечити достовірність висновків аудиторської перевірки (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Програма аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

Період аудиту 5.09.2021-17.11.2025

Керівник аудиторської перевірки Войтенко М. В. Запланований аудиторський ризик 1,5 % Запланована суттєвість 100 грн.

№	Перелік аудиторських процедур за розділами аудиту	Період проведення процедур перевірки	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5
1	Ознайомлення з обліковою політикою підприємства.	4.11.2025	Войтенко М. В.	
2	Визначення складу основних засобів, супіні їх зносу, технічні характеристики, місцезнаходження та матеріальну відповідальність	5.11-6.11.2025	Войтенко М. В.	Порушень не встановлено. Вибіркова перевірка первинними документами
3	Аналіз достовірності результатів проведеної інвентаризації основних засобів.	7.11.2025р.	Войтенко М. В.	Проведення вибіркової інвентаризації шляхом Перерахунку окремих основних засобів.
4	Відображення власних та орендованих основних засобів в регістрах бухгалтерського обліку; правильність їх оцінки	8.11.2025р.	Войтенко М. В.	Дані журналів-ордерів підтверджені первинними документами, підсумки перенесені до фінансової звітності правильно

Продовження табл. 4.4

1	2	3	4	5
5	З'ясування правильності Нарахування амортизації основних засобів згідно встановлених норм	9.11.2025р.	Войтенко М. В.	Приділити увагу на правильність розподілення основних засобів по групах для нарах. амортизації
6	Перевірка правильності відображення й оформлення операцій з проведення ремонт, модернізації та реконструкції основних засобів	10.11.2025р.	Войтенко М. В.	Окремо перевірити ремонт власними силами та сторонніми організаціями
7	Аудит матеріалів переоцінки (індексації) основних засобів та їх відображення в обліку	10.11.2025р.	Войтенко М. В.	В досліджуваному періоді не проводилось
8	Аудит правильності відображення надходження та вибуття основних засобів	11.11.2025р.	Войтенко М. В.	Перевірити правильність списання повністю амортизованих основних засобів
9	Аудит відповідності даних обліку основних засобів між бухгалтерськими регістрами та фінансовою звітністю	12.11.2025р.	Войтенко М. В.	Порушень не встановлено
10	Узагальнення результатів аудиту, аналіз виявлених порушень, зловживань, складання	13.11.- 17.11.2025р	Войтенко М. В.	Систематизація інформації 3 аудиторських документів. Ознайомлення керівництва 3 результатами перевірки

Існують різні підходи до організації аудиторської перевірки основних засобів на підприємстві, які можуть застосовуватись залежно від цілей перевірки, масштабу господарських операцій та обсягу доступних документів:

проведення аудиту за окремими операціями, що дозволяє детально дослідити кожен етап руху основних засобів;

об'єднання операцій за певними ознаками, наприклад, за видами засобів, їхнім технічним станом або джерелами надходження;

початок перевірки з первинних документів, подальший аналіз їх відображення в аналітичному та синтетичному обліку, а також дослідження регістрів обліку та фінансової звітності;

аналіз фінансової та іншої звітності, зі зставленням інформації в реєстрах та первинних документах шляхом вибіркової процедур підтвердження.

Розробка методики аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» передбачає системний підхід, який забезпечує повноту, достовірність та

ефективність аудиторських процедур.

4.3. Методичні прийоми аудиту основних засобів на підприємстві

На початковому етапі аудиту ключовим завданням є перевірка правильності та достовірності визначення первісної вартості основних засобів при їх надходженні. Для цього аудитор повинен оцінити:

Достовірність та законність документів, які підтверджують факт надходження основних засобів;

Відповідність вимогам визнання об'єкта основних засобів активом, згідно з обліковою політикою підприємства та чинним законодавством;

Наявність та правильність документального підтвердження витрат, що включаються для формування первісної вартості основних засобів;

Після виконання аудиторських процедур результати перевірки оформляються у робочих документах аудитора, формат яких визначається самостійно на підставі професійних навичок та практичного досвіду аудитора.

Таблиця 4.5

Робочий документ 1. Перевірка визначення правильності та достовірності первісної вартості придбаних основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

№	Об'єкти основних засобів	Перевірка витрат відповідно до доданих документів до Акту приймання-передачі основних засобів				
		Вартість, відповідно до рахунку-фактури без ПДВ	Транспортні витрати	Витрати на підготовку об'єкта до експлуатації	Інші витрати	Первісна вартість
1	2	3	4	5	6	7
1.	Підйомник для гіпсокартону ВАМАТО ВАМАТО ДРН-3400	6775	250	150	-	7175
2.	Затиральна машина для бетону Masalta MT36-4	33228	450	250	-	33928
3.	Плиткоріз електричний Sturm TC9823U	11295	300	200	-	11795

Для прикладу, можна запропонувати зразок робочого документа для

перевірки правильності визначення первісної вартості придбаних об'єктів основних засобів, який містить ключові параметри для перевірки, колонки для запису даних первинних документів, відповідності обліковій політиці та висновків аудитора (табл. 4.5).

Слід підкреслити, що програма аудиту та робочі документи аудитора є не лише інструментом організації перевірки, а й показником професійної компетентності аудитора, його методичної підготовки та уважності. Від того, наскільки грамотно та системно складені ці документи, залежить якість проведеної аудиторської перевірки, достовірність отриманих висновків та ефективність аудиторських процедур.

Тому аудитору слід ретельно опрацьовувати програму аудиту та робочі документи з точки зору зручності використання, логічності структури та повноти відображення перевірюваних показників. Це забезпечує не тільки ефективність перевірки, а й мінімізує ризики пропуску критичних даних або помилок при оформленні результатів аудиту.

Особливою увагою під час аудиторської перевірки основних засобів потребує оцінка їх первісної вартості при операціях приймання-передачі. Цей етап є ключовим, оскільки саме первісна вартість закладає основу для нарахування амортизації, обліку зносу та подальшої фінансової звітності підприємства.

Для систематизації та уніфікації перевірки пропонується зразок робочого документа аудитора для перевірки правильності визначення первісної вартості об'єктів основних засобів у процесі їх приймання-передачі (табл. 4.6). Такий документ дозволяє:

- фіксувати юридичну та документальну законність операцій надходження основних засобів;

- перевіряти відповідність витрат, що включаються до первісної вартості, вимогам облікової політики;

- контролювати правильність арифметичних розрахунків;

- формуванню чіткі висновки щодо достовірності первісної вартості, що забезпечує надійність бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Таким чином, робочий документ стає інструментом контролю та доказовою базою, яка дозволяє аудитору не лише оцінити коректність обліку, а й забезпечити повноту та об'єктивність аудиторської перевірки основних засобів на підприємстві ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Таблиця 4.6

Робочий документ 2. Арифметична перевірка визначення первісної вартості в при операціях приймання-передачі основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»

№	Об'єкти основних засобів	Первісна вартість, відображена в Акті приймання-передачі основних засобів	Первісна вартість визначена аудитором	Відхилення (4-3)
1	2	3	4	5
1.	Шафа конторська	9350	9350	-
2.	Стіл	7880	7880	-

Особливе значення в системі бухгалтерського обліку ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» мають питання, що стосуються стану та збереження основних засобів. Це пояснюється тим, що основні засоби формують виробничо-технічну базу підприємства та визначають його виробничу мету. Вони є матеріальною основою господарської діяльності та визначають виробничий потенціал будь-якого підприємства, а отже, їх збереження та ефективне використання є критично важливими аспектами контролю діяльності суб'єкта господарювання.

Особлива увага приділяється аудиту амортизації основних засобів, оскільки правильне нарахування амортизації визначає достовірність відображення зносу та залишкової вартості активів. Це, у свою чергу, впливає на формування витрат підприємства та визначення фінансових результатів його діяльності. Аудитор у процесі перевірки повинен з'ясувати:

як нараховувалася амортизація основних засобів у період їх добудови, дообладнання, реконструкції або модернізації;

чи відбувалася зміна методів нарахування амортизації протягом звітного періоду;

чи містить облік основні засоби, що повністю зношені;

наявність активів, щодо яких існують судові спори, передані під заставу або інші обмеження.

Основним джерелом аудиторських доказів є процедури, які виконуються безпосередньо під час аудиту. МСА 500 «Аудиторські докази» визначає перелік таких процедур: перевірка, спостереження, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури та запити. Стандарт також підкреслює відповідальність аудитора за розробку та реалізацію процедур, що забезпечують отримання достатніх і прийнятних доказів, необхідних для формування обґрунтованої думки та висновку аудитора.

Методику аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» доцільно представляти у вигляді послідовності аудиторських процедур. На наш погляд, запропоновані МСА 500 процедури є достатніми для отримання повного обсягу аудиторських доказів. Перевірка, як одна з процедур аудиту, передбачає вивчення записів і документів, як внутрішніх, так і зовнішніх, у паперовій, електронній чи іншій формі, а також фізичний огляд активів. Надані документи та записи забезпечують аудиторські докази різних ступенів достовірності, залежно від їх джерела, характеру та ефективності внутрішнього контролю над їх формуванням.

Таким чином, мета аудитора полягає у визначенні процедур і способів їх виконання, які дозволяють сформувавши об'єктивну аудиторську думку щодо стану, збереження та ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Аудиторська перевірка основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» передбачає детальне дослідження документів, що підтверджують надходження, рух, ремонт та списання активів. Зокрема, перевірка первісної вартості основних засобів здійснюється шляхом аналізу:

- договорів купівлі-продажу;
- накладних та супровідних документів;
- актів прийому-передачі активів.

Документи, що фіксують рух основних засобів на підприємстві, а також документи на проведення ремонтних робіт (наприклад, відомості дефектів,

кошториси ремонту), також підлягають аудиторській перевірці. Аналогічно перевіряються документи щодо списання активів, такі як акти списання транспортних засобів або інших основних засобів.

За допомогою процедури перевірки аудитор встановлює фактичне існування, збереження та використання основних засобів, тобто отримує підтвердження їх наявності. Водночас перевірка матеріальних активів не завжди надає інформацію про право власності або оцінку активів, що потребує додаткових процедур.

Процедура спостереження передбачає нагляд аудитора за процесами, що виконуються іншими особами. Наприклад, аудитор спостерігає за проведенням інвентаризації персоналом підприємства, перевіряє, чи всі основні засоби закріплені за матеріально відповідальними особами, а також оцінює правильність організації аналітичного обліку та відповідність даних аналітики залишкам на рахунку 10 «Основні засоби» та головній книзі. Результати перевірки порівнюються із залишками у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Зовнішнє підтвердження, відповідно до МСА 500, являє собою письмові або електронні аудиторські докази, отримані безпосередньо від третьої сторони. Такі процедури застосовуються для перевірки наявності залишків на рахунках, угод з третіми особами, активів, що перебувають в оренді або на зберіганні у сторонніх організацій. Зовнішні підтвердження часто надійніші за внутрішні документи підприємства, особливо при перевірці розрахунків з підрядниками за виконані будівельні роботи, та дозволяють отримати достовірні аудиторські докази щодо окремих тверджень фінансових звітів.

МСА 505 «Зовнішні підтвердження» підкреслює, що отримані безпосередньо аудитором підтвердження від третіх сторін є більш надійними, ніж документи, підготовлені самим суб'єктом господарювання. Використання цієї процедури дозволяє суттєво підвищити якість аудиту основних засобів, забезпечити достовірність висновків та обґрунтованість аудиторської думки.

Повторне обчислення – це аудиторська процедура, яка передбачає перевірку математичної точності документів і записів. Під час аудиту основних

засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ця процедура охоплює перевірку:

- первинних документів обліку основних засобів;
- реєстрів синтетичного та аналітичного обліку;
- нарахування амортизації та списання амортизаційних відрахувань;
- формування первісної вартості об'єктів основних засобів;
- проведення переоцінки активів.

Особливу увагу приділяють тим ділянкам обліку, де існує найбільша ймовірність помилок. На ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» процедуру повторного обчислення можливо здійснювати вибірково, з використанням інформаційних технологій і комп'ютеризованих методів аудиту, що підвищує точність і ефективність перевірки.

Повторне виконання – це незалежне відтворення аудитором процедур або контрольних заходів, які вже здійснювалися в рамках внутрішнього контролю підприємства. Мета цієї процедури – підтвердити або виявити відхилення від раніше отриманих результатів, а також оцінити правильність самого алгоритму виконання операцій. Наприклад, аудитор може повторно провести переоцінку основних засобів, перевіряючи її точність і відповідність встановленим методикам. Ця процедура має високий рівень доказовості, особливо у випадках можливих помилок, невідповідностей або навмисного впливу на облікові дані.

Аналітичні процедури передбачають оцінку фінансової інформації через вивчення логічних взаємозв'язків між фінансовими і нефінансовими даними підприємства. Вони включають аналіз коливань та взаємозв'язків, що суперечать очікуваним показникам, або значно відрізняються від історичних даних. МСА 520 «Аналітичні процедури» визначає детальні правила та рекомендації для їх застосування.

Аналітичні процедури застосовуються з метою виявлення:

- незвичайних або неправильно відображених фактів;
- потенційних ризикових зон, що потребують підвищеної уваги аудитора;
- невідповідностей між даними бухгалтерського обліку та фактичним станом основних засобів.

У практичній діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» аналітичні процедури

використовують при:

- зіставленні наявності основних засобів у різні періоди;
- порівнянні даних звітів про рух активів з даними бухгалтерського обліку;
- аналізі співвідношень між різними статтями обліку та їх динаміки у часі;
- перевірці відповідності залишків реєстрів обліку основних засобів даним фінансової звітності.

Аналітичні процедури дозволяють аудиторів підвищити якість перевірки, скоротити витрати часу та своєчасно виявити потенційні помилки, навіть якщо дата звітності відрізняється від дати безпосередньої присутності аудитора на підприємстві.

Процедура запиту є важливою складовою аудиту основних засобів і зазвичай застосовується для уточнення інформації, отриманої під час проведення інших аудиторських процедур. Запит передбачає отримання фінансової та нефінансової інформації від компетентних осіб як у межах ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», так і за його межами.

Запити можуть бути офіційними письмовими, які оформлюються як додаток до робочих документів аудитора, або неофіційними усними, які фіксуються безпосередньо в документації аудитора.

Основні способи надходження основних засобів на підприємство включають:

- власне виготовлення або будівництво силами підприємства;
- придбання за готівку або безготівковим розрахунком;
- внески до статутного капіталу;
- переведення з оборотних активів;
- отримання в обмін на інші активи;
- безоплатне отримання;
- оприбуткування раніше не облікованих активів.

Вибуття та списання основних засобів може відбуватися у випадках:

- фізичного зносу або ліквідації;
- передачі за договором дарування;
- продажу у порядку реалізації майна;

внесків до статутного капіталу інших підприємств;
інших причин, передбачених законодавством та внутрішніми документами підприємства.

Внаслідок різноманітності надходжень і вибуттів основних засобів аудитор може застосовувати процедуру запиту для перевірки достовірності:

первісної вартості придбаних чи побудованих об'єктів;
результатів переоцінки, проведеної професійними оцінювачами.

У процесі аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» часто виявляються типові порушення, зокрема:

несвоєчасне оприбуткування активів;
відсутність закріплення основних засобів за матеріально відповідальними особами або договорів про матеріальну відповідальність;
неправильне визначення первісної вартості об'єктів;
не включення різниці між залишковою та справедливою вартістю переданих об'єктів до витрат звітного періоду;
відображення реконструкції чи модернізації як звичайного ремонту;
нарахування амортизації на повністю зношені об'єкти;
некоректна кореспонденція рахунків при операціях надходження і вибуття;
неточності у визначенні термінів початку та закінчення нарахування амортизації для бухгалтерського та податкового обліку;
формальне проведення інвентаризації;
відсутність підтверджуючої документації щодо переоцінки;
проведення переоцінки лише одного об'єкта з групи;
недотримання порядку документування господарських операцій;
не оприбуткування матеріалів після ліквідації основних засобів.

Процедура запиту дозволяє аудитору не лише отримати підтвердження даних, а й виявити потенційні ризики та недоліки у системі обліку та внутрішнього контролю основних засобів підприємства.

Усі помилки та порушення, виявлені під час аудиторської перевірки, ретельно фіксуються аудиторами у робочих документах. Паралельно визначається їхній потенційний вплив на достовірність окремих статей

фінансової звітності підприємства.

На підставі зібраних аудиторських доказів складається підсумковий документ — аудиторський звіт, який відображає об'єктивну оцінку стану обліку основних засобів та загальної фінансової інформації. Зміст цього звіту дозволяє зацікавленим сторонам отримати повне уявлення про правильність ведення обліку, законність господарських операцій і рівень ризиків, що впливають на достовірність фінансової звітності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд».

Висновки до розділу 4

Система регулювання аудиторської діяльності має забезпечувати стабільне та якісне функціонування ринку аудиторських послуг, мінімізувати витрати та підвищувати ефективність роботи суб'єктів господарювання. Аналіз стану розвитку аудиту в Україні свідчить про зростання чисельності аудиторів і розширення обсягів наданих аудиторських послуг протягом останніх п'яти років. Так, станом на 31 грудня 2024 року, право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств суспільного інтересу мають 84 суб'єкти аудиторської діяльності. При цьому найбільша концентрація аудиторів спостерігається в Київській та Харківській областях.

У процесі дослідження аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» визначено її мету, завдання, предмет, об'єкти та джерела інформації. Для оцінки ефективності системи внутрішнього контролю основних засобів підприємства розроблено спеціальний тест, що дозволяє виявити слабкі місця та потенційні ризики.

Значну увагу приділено раціональному плануванню аудиту основних засобів, зокрема розроблено план і програму аудиту, які враховують особливості діяльності ТОВ «Крок-Укрзалізбуд». Для підвищення ефективності перевірки запропоновано робочі документи аудитора, спрямовані на контроль достовірності та правильності визначення первісної вартості придбаних або отриманих за актами приймання-передачі основних засобів.

Враховуючи положення МСА 500 «Аудиторські докази», визначено

процедури, що забезпечують достатній рівень достовірності результатів аудиту основних засобів. Крім того, проаналізовано типові порушення, які можуть бути виявлені під час перевірки, та надано рекомендації щодо їх запобігання.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що застосування комплексного підходу до аудиту основних засобів, поєднаного з внутрішнім контролем і сучасними методиками перевірки, сприяє підвищенню точності фінансової звітності та ефективності управління активами підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Загально відомо, що основні засоби формують матеріально-технічну базу підприємства. Від правильного та раціонального ведення обліку основних засобів залежить ефективність їх відтворення, поповнення, оновлення та, як наслідок, забезпеченість підприємства сучасними, конкурентоспроможними засобами праці. Розвиток цього напрямку економіки безпосередньо залежить від своєчасного отримання надійної, достовірної, прозорої та повної обліково-економічної інформації. Саме тому зростає роль обліку, аналізу та аудиту основних засобів як ключових функцій управління підприємством.

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби», основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у виробничому процесі, постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких перевищує один рік або операційний цикл, якщо він довший за рік. Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового підходів до визнання основних засобів показав, що ознаки матеріальності та строку корисного використання є тотожними в обох законодавчих системах. Водночас, питання підконтрольності, призначення та вартісної межі об'єктів основних засобів відображають суттєві відмінності між бухгалтерським та податковим підходами.

Базою дослідження у кваліфікаційній роботі стало ТОВ «Крок-Укрзалізбуд», яке за видом економічної діяльності належить до будівельних підприємств. Аналіз динаміки індексів будівельної продукції та обсягів виробленої будівельної продукції в Україні за останні п'ять років дозволяє констатувати позитивні тенденції щодо розвитку будівельної галузі.

Дослідження основних техніко-економічних показників ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за 2022–2024 роки свідчить про ліквідність та платоспроможність підприємства, стабільний розвиток, зростання доходів і підвищення продуктивності праці. Разом з тим, зниження рівня рентабельності продукції у 2024 році вказує на необхідність для керівництва підприємства приділити увагу підвищенню прибутковості та зниженню собівартості будівельних послуг.

Оцінка динаміки основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» за останні три роки свідчить про позитивну тенденцію їх збільшення. Аналіз структури основних засобів показав, що домінуючими є групи «Будинки, споруди та передавальні пристрої» та «Транспортні засоби». Дослідження забезпеченості підприємства основними засобами дозволило встановити, що фондоозброєність праці одного працюючого та технічна озброєність праці одного робітника протягом періоду спостереження постійно зростала.

Аналіз технічного стану основних засобів показав низький коефіцієнт зносу, що свідчить про високу придатність засобів для виробничого процесу. Водночас, спостерігається зниження рівня фондівіддачі основних виробничих засобів, що зумовлено зменшенням питомої ваги активних засобів у їх структурі.

Бухгалтерський облік на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» ведеться безперервно з моменту державної реєстрації відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», НП(С)БО та інших нормативно-правових актів. Для автоматизації облікових процесів підприємство використовує програмний комплекс «MASTER».

Для обліку наявності та руху основних засобів застосовується активний синтетичний рахунок 10 «Основні засоби». Дебет цього рахунку відображає надходження об'єктів основних засобів (придбаних, створених власними силами або безоплатно отриманих), а кредит – їх вибуття (продаж, списання або безоплатна передача). Бухгалтерські проводки здійснюються на підставі первинних документів, а нарахування амортизації здійснюється прямолінійним методом.

Дослідження стану системи аудиту в Україні показало стабільне зростання кількості аудиторів та обсягів надання аудиторських послуг протягом останніх п'яти років. Аналіз організації аудиту основних засобів на ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» дозволив визначити його мету, завдання, предмет, об'єкти та джерела інформації. Було встановлено перелік основних документів, необхідних для ефективного проведення аудиту, та сформовано методику аудиту основних засобів відповідно до МСА 500 «Аудиторські докази».

Особлива увага приділялася значенню робочих аудиторських документів та типовим порушенням, які можуть бути виявлені під час аудиторської перевірки основних засобів.

За результатами проведеного дослідження ТОВ «Крок-Укрзалізбуд» були надані наступні рекомендації:

1. Впровадження методики економічного аналізу основних засобів. Застосування запропонованої методики дозволить своєчасно отримувати достовірну інформацію про стан та ефективність використання основних засобів, що забезпечить більш обґрунтоване управлінське рішення та підвищить продуктивність підприємства.

2. Використання класифікатора факторів, що впливають на фондівдачу основних засобів. Впровадження розробленого класифікатора дозволить систематизувати фактори, що визначають ефективність роботи обладнання, та оптимізувати його використання, що сприятиме підвищенню продуктивності та зниженню витрат.

3. Підвищення надійності системи захисту інформації. Для підвищення безпеки облікових та фінансових даних рекомендовано впровадити паролі для входу користувачів у систему «1С Підприємство». Це дозволить обмежити доступ до конфіденційної інформації та підвищить захист від несанкціонованих дій.

4. Оптимізація організації та методики внутрішнього аудиту основних засобів. Для покращення внутрішнього контролю та аудиту основних засобів було розроблено:

тест оцінки системи внутрішнього контролю обліку основних засобів;

план аудиту основних засобів;

програму аудиту основних засобів ТОВ «Крок-Укрзалізбуд»;

робочі документи для перевірки правильності та достовірності визначення первісної вартості придбаних основних засобів та при операціях приймання-передачі;

класифікатор можливих порушень в обліку основних засобів підприємства.

Запровадження зазначених рекомендацій дозволить підвищити ефективність управління основними засобами, забезпечить достовірність облікової інформації та сприятиме поліпшенню внутрішнього контролю на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андросова О.Ф. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудиту / О.Ф. Андросова, К.А. Калугіна // Вісник Хмельницького національного університету/ 2022. – № 3, Т.3. – С.250-255
2. Аудит: методика і організація: навчальний посібник/ Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна; Харківський нац.ун-т міськ.госп. ім. О.М. Бекетова. 2-ге вид.перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2021. – 319с.
3. Аудит : підручник : [в 2 ч.] / Брадул О. М. [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Грушко В. І. - 4-те вид., допов. і перероб. – Київ : Ліра– К, 2024. – 323 с.
4. Бабіч В. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти / В. Бабіч // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 8. – С. 10-13.
5. Бурлан С.А., Руденко Н.О. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 184с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 224 с.
7. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : Термінологічний українсько- російсько-англійський словник / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2023. – 292 с.;
8. Виноградова М. О. Аудит : Навч. посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.;
9. Войнаренко М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : Навч. посібник / М. П. Войнаренко. – К. : ЦУЛ, 2024. – 484 с.;
10. Войнаренко М.П. Облік та внутрішній аудит основних засобів в контексті прийняття управлінських рішень: монографія / М. П. Войнаренко, А. Ф. Гуменюк, Р. Л. Цебень ; Хмельниц. кооп. торг.-екон. ін-т. - Хмельницький : Цюпак [вид.], 2022. - 210 с.;
11. Гуменюк А. Ф. Бухгалтерський облік та аудит відтворення основних засобів: теорія і практика: дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / Гуменюк Антоніна Федорівна; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2024. – 219 с.;

12. Довгалюк Н.В. Ефективність використання та відтворення основних засобів підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н. В. Довгалюк. – Житомир, 2010. – 20 с.

13. Жадан Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект / Т. А. Жадан // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2024. – Вип. 8. – С. 112-116.

14. Загородній В.Г. Облік, аналіз і аудит : Навч. пос./ В.Г. Загородній, Є.В. Мних, В.С. Рудницький, – К.: Кондор, 2022. – 618 с.

15. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2021 № 2258-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

16. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»: Затв. Верховною Радою України від 16.07.1999р. №996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>;

17. Зима Ю. Особливості застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в обліку основних засобів / Ю. Зима // Економічний аналіз. – 2022. – Вип. 12, ч. 4. – с. 211-214.

18. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність : підручник / Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, О. Є. Найденко. – К. : Знання, 2021. – 710 с.;

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>;

20. Іскрижицька Ф. Як у Примітках до річної фінзвітності ф. № 5-дс поінформувати про основні засоби / Ф. Іскрижицька // Головбух : Бюджет. – 2022. – № 1 (9 січ.). – с. 16-25

21. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.;

22. Колеснікова О.М. Проблемні питання обліку і оподаткування операцій

з основними засобами [Текст] / О. М. Колеснікова, О. М. Ганяйло // Облік і фінанси АПК. – 2023. – № 2. – с. 12-15;

23. Кундеус, О.М. Облік витрат на поліпшення та ремонт основних засобів [Текст] / О. М. Кундеус // Інноваційна економіка. – 2022. – № 12. – с. 264- 269;

24. Лесняк В. Методика аудиту операцій з використання та утримання основних засобів [Текст] / В. Лесняк // Економічний аналіз. – 2021. – Вип. 11, ч.2. – с. 313-315.

25. Лист про відображення в бухгалтерському обліку результатів переоцінки об'єктів основних засобів: Затв. НБУ від 11.02.2008р. № 12-112/199-1485 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1485500-08>;

26. Лист щодо бухгалтерського обліку ремонту об'єктів основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 26.11.2009р. №31-34000-20-9/32227 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://consultant.parus.ua/?doc=0AD6OB69DA>;

27. Лист щодо бухгалтерського обліку незавершених капітальних інвестицій: Затв. Міністерством фінансів України від 16.07.2009р. №31-34000-20-16/19422 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://dtk.com.ua/show/2cid07159.html>;

28. Лист щодо бухгалтерського обліку основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 05.12.2011р. №31-08410-07-10/30264 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF16073.html;

29. Лист щодо методів амортизації об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів: Затв. Міністерством фінансів України від 25.07.2021р. №31-08410-07-27/22430 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://law.dt-kt.com/lyst-ministerstva-finansiv-ukrayiny-shh-3/>;

30. Лист щодо податкового обліку операцій з основними засобами: Затв. Державною фіскальною службою від 20.07.2023р. №15174/6 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://law.dt-kt.com/lyst-derzhavnoyi-fiskalnoyi-sluzhby-ukr-133/>;

31. Ляшенко А. Основні засоби придбано за інвалюту: нюанси обліку // А. Ляшенко. // Баланс-Бюджет. – 2022. – № 32. – с. 15-18;
32. Макаренко А. П. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення/ А. П. Макаренко, М. В. Шама// Агросвіт. – 2024, № 2. – С. 30-37.
33. Мартиненко, О.В. Сутність та особливості інвентаризації основних засобів / О. В. Мартиненко, С. О. Гарна, А. М. Шнурко // Інноваційна економіка. – 2022. – № 4. – с. 306-30
34. Медведєва Н. Ю. Особливості бухгалтерського обліку вибуття основних засобів // Облік и фінанси АПК: Науково-виробничий журнал. – 2021. - № 6/7. – с. 90 - 92.;
35. Мельничук І. В. Мужевич Н. В. Облік фінансового забезпечення відтворення основних засобів будівельних підприємств / І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич // Галицький економічний вісник. – Тернопіль, 2023. – № 1. – С. 123-130,
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Затв. Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.01.2012р. №929_014 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014;
37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів»: Затв. Радою з Міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.01.2012р. №929_047 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_047;
38. Мішура В. Б. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів / В. Б. Мішура // Науковий вісник ДГМА. – 2021. – №2. – С. 148-155.
39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2021 року № 73.
40. Наказ «Про затвердження типових форм первинного обліку»: Затв. Міністерством Статистики України від 29.12.1995р. №352 (із змінами та

доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0508-98>;

41. Неміш Ю. В. Формування основних засобів та управління ними у м'ясопереробних підприємствах: дис ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю. В. Неміш. – Львів: ЛНАУ, 2024. – 214 с.

42. Облік і аудит : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення нормативних дисциплін бакалавра з обліку і аудиту / уклад. : Л. Г. Смоляр, Р. Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська та ін. — К.: Видавництво Ліра-К, 2021. — 616 с.

43. Основні засоби: головні правила обліку : практ. керівництво. - Дніпропетровськ : Баланс-Клуб, №9. – 2024. – 111 с.

44. Орловський Д.Л. Бізнес-процеси підприємства: моделювання, аналіз, вдосконалення. Част. 2. Бізнес процеси : аналіз, управління, удосконалення. Харків: НТУ «ХП», 2022.– 433с.

45. Очеретько Л.М. Напрямки гармонізації податкового та бухгалтерського обліку основних засобів [Текст] / Л. М. Очеретько, Л. В. Малишева // Інноваційна економіка. – 2021. – № 3. – с. 297-299.

46. Панасюк В. М. Бухгалтерський облік: навч. посібник./ В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Н. В. Мужевич // Тернопіль : ТНЕУ. – 2024. – 330 с

47. Пирог О.В. Детермінація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку / О.В. Пирог // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2024. – №835. – С. 240-250.

48. Податковий кодекс України: Затв. Верховною Радою України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>;

49. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014р. №879 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>;

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92 [Електронний ресурс] – Режим доступу :

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>;

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004р. №817 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>;

52. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014р. №879 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>;

53. Прокопенко В. Вибуття основних засобів / В. Прокопенко // Все про бухгалтерський облік. – 2021. – 9 верес. (№ 83). – с. 21-27.

54. Протасова Н. Методи нарахування амортизації: що краще обрати / Н. Протасова // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – 21 берез. (№ 27). – с. 6–12

55. Рибченко М.Ф. Проблеми та шляхи вдосконалення основних засобів / М.Ф. Рибченко, В.М. Кириленко // Держава та регіони. – 2021. – № 6. – с. 135–137.

56. Рогозний С. Основні засоби за МСФЗ: особливості визнання та оцінки // Все про бухгалтерський облік. – 2023. – № 27 (22 берез.). – с. 4-10.

57. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / І. Б. Садовська. – К. : ЦУЛ, 2021. – 688 с.;

58. Скоробогатова В.В. Історичний аспект формування сутності поняття «активи» / В.В. Скоробогатова // Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». – 2011. – № 4(58). – С. 139–141.

59. Старицький Т.М. Методичні основи економічної діагностики відтворення і ефективності використання основного капіталу/Т. М. Старицький. // Агроінком. – 2022. – № 7 – с. 56–60.

60. Стельмах Х. П. Модернізація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку : дис ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Х. П. Стельмах. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2024 р. – 223 с.

61. Тимощук С. Податковий облік витрат на ремонт і поліпшення основних засобів [Текст] / С. Тимощук // Вісник податкової служби України. – 2023. – №29. – с. 11-14

62. Хричікова М.О. Особливості аудиту основних засобів на підприємстві / М.О. Хричікова // «Управління розвитком». – 2022. – № 12 (175) – С. 89-91.
63. Цивільний кодекс України: Затв. Верховною Радою України від 16.01.2003р. №435-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
64. Чалий І. Основні засоби за МСБО та НП(С)БО: 7 головних відмінностей // Все про бухгалтерський облік. – 2022. – № 32 (4 квіт.). – с. 27-29.
65. Шелін С. В. Особливості обліку амортизації основних засобів в автоматизованій системі / С. В. Шелін // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2021. – № 6. – с. 28-30
66. Яковишина Н.А. Теоретичні основи обліку основних засобів / Н.А. Яковишина // Молодий вчений. – 2022. – №5. – С. 779-783.
67. Яловега Л.В. Облік витрат на ремонт та поліпшення основних засобів: бухгалтерський і податковий аспект / Л.В. Яловега // Полтавська державна аграрна академія. – 2023. – № 10(4). С. – 460-466.

Додаток 1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	78687	73143
первісна вартість	1011	152549	146821
знос	1012	73862	73678
Інвестиційна нерухомість	1015	-	2456
Довгострокові біологічні активи	1020	-	2456
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	11	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	520	191
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	79218	75790
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6929	10036
Виробничі запаси	1101	2624	2377
Незавершене виробництво	1102	2359	1707
Готова продукція	1103	1921	5901
Товари	1104	25	51
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2208	1735
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	99	141
з бюджетом	1135	1	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	196	4088
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	101	155
Готівка	1166	10	9
Рахунки в банках	1167	91	146
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-

Інші оборотні активи	1190	5	54
Усього за розділом II	1195	9539	16209
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	88757	91999
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1862	1862
Капітал у дооцінках	1405	64284	64307
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	749	845
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1407	2901
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	68302	69915
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	10
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7512	5954
розрахунками з бюджетом	1620	326	363
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	36	137
розрахунками з оплати праці	1630	90	129
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1880	941
Поточні забезпечення	1660	-	365
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10611	14185
Усього за розділом III	1695	20455	22084
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	88757	91999

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2024 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	73132	70608
первісна вартість	1011	146821	147558
знос	1012	73689	76950
Інвестиційна нерухомість	1015	2456	2492
Довгострокові біологічні активи	1020	2456	2492
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	75588	73100
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10036	11914
Виробничі запаси	1101	2377	2950
Незавершене виробництво	1102	1707	2640
Готова продукція	1103	5901	6323
Товари	1104	51	1
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1735	1040
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	141	576
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4088	4
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	155	387
Готівка	1166	9	15
Рахунки в банках	1167	146	372
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-

Інші оборотні активи	1190	54	172
Усього за розділом II	1195	16209	14093
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	91797	87193
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1862	1862
Капітал у дооцінках	1405	64307	64307
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	845	847
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2699	2731
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	69713	69747
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	10	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	5954	3979
розрахунками з бюджетом	1620	363	573
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	137	28
розрахунками з оплати праці	1630	129	106
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	941	2132
Поточні забезпечення	1660	365	512
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	14185	10116
Усього за розділом III	1695	22084	17446
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	91797	87193

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2023 р.

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28878	35543
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(22660)	(32854)
Валовий: прибуток	2090	6218	2689
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	5335	5765
У тому числі дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Адміністративні витрати	2130	(3692)	(2653)
Витрати на збут	2150	(515)	(617)
Інші операційні витрати	2180	(5477)	(3779)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1869	1405
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	8	17274
Інші доходи	2240	56	-
Фінансові витрати	2250	(3)	(18302)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(11)	(62)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1919	315
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(329)	(10)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1590	305
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	23	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-
Накопичені курсові різниці	2410		-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-
Інший сукупний дохід	2445		-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	23	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	23	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1613	305

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	21334	27120
Витрати на оплату праці	2505	2881	2554
Відрахування на соціальні заходи	2510	1061	939
Амортизація	2515	3319	1511
Інші операційні витрати	2520	5891	4265
Разом	2550	34486	36389

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2024р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40677	28878
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(32523)	(22660)
Валовий: прибуток	2090	8154	6218
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	6180	5335
У тому числі дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	36	-
Адміністративні витрати	2130	(10826)	(3692)
Витрати на збут	2150	(1007)	(515)
Інші операційні витрати	2180	(2249)	(5477)
Фінансовий результат від операційної діяльності:		252	1869
прибуток	2190		
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	-	8
Інші доходи	2240	-	56
Фінансові витрати	2250	(-)	(3)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(-)	(11)
Фінансовий результат до оподаткування:		252	1919
прибуток	2290		
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(218)	(329)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:		34	1590
прибуток	2350		
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	23
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	23
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	23
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	34	1613

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	25819	21334
Витрати на оплату праці	2505	3628	2881
Відрахування на соціальні заходи	2510	798	1061
Амортизація	2515	3262	3319
Інші операційні витрати	2520	12522	5891
Разом	2550	46029	34486

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ)
за 2023 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	29561	36506
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010	44	59
Надходження від операційної оренди	3040	5179	4408
Інші надходження	3095	11136	21909
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(25594)	(31618)
Праці	3105	(2172)	(2121)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(1813)	(1956)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(4268)	(2228)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-	-
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(565)	(284)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(3703)	(1944)
Інші витрачання	3190	(11984)	(33622)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	89	-8663
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205	-	24
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	9573
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:			
	3255	()	()

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(79)	(466)
Виплати за деривативами	3270	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-79	9131
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305	10	10
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350	-	837
Сплату дивідендів	3355	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	10	-837
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	20	-369
Залишок коштів на початок року	3405	101	443
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	34	27
Залишок коштів на кінець року	3415	155	101

Керівник

Головний бухгалтер

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ)
за 2024 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	43612	29561
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010	80	44
Надходження від операційної оренди	3040	5270	5179
Інші надходження	3095	232	11136
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(35309)	(25594)
Праці	3105	(2850)	(2172)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(806)	(1813)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(7620)	(4268)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(178)	-
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(97)	(565)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(7345)	(3703)
Інші витрачання	3190	(1819)	(11984)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	790	89
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:	3255	()	()

фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(547)	(79)
Виплати за деривативами	3270	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-547	-79
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305	-	10
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350	10	-
Сплату дивідендів	3355	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-10	10
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	233	20
Залишок коштів на початок року	3405	155	101
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(1)	34
Залишок коштів на кінець року	3415	387	155

Керівник

Головний бухгалтер

Звіт про власний капітал за 31 грудня 2023 р.

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	1862	64284	-	749	1407	-	-	68302
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	(202)	-	-	(202)
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	1862	64284	-	749	1407	-	-	68302
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	1590	-	-	1590
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	23	-	-	-	-	-	23
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	23	-	-	-	-	-	23
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	96	(96)	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-

Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	23	-	96	1494	-	-	1613
Залишок на кінець року	4300	1862	64307	-	845	2901	-	-	69915

Керівник

Головний бухгалтер

Звіт про власний капітал за 31 грудня 2024 р.

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	1862	64307	-	845	2901	-	-	69915
Коригування: Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	(202)	-	-	(202)
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	1862	64307	-	845	2699	-	-	69713
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	34	-	-	34
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	2	(2)	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-

Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	2	32	-	-	34
Залишок на кінець року	4300	1862	64307	-	847	2731	-	-	697747

Керівник

Головний бухгалтер